

SFC2021 Programme for EMFAF

CCI	2021EE14MFPR001
Title in English	European Maritime, Fisheries and Aquaculture Fund - Programme for Estonia
Title in national language(s)	ET - Euroopa Merendus, Kalandus ja Vesiviljelusfond - Eesti rakenduskava
Version	1.1
First year	2021
Last year	2027
Eligible from	1 Jan 2021
Eligible until	31 Dec 2029
Commission decision number	C(2022)9382
Commission decision date	8 Dec 2022

Table of Contents

1. Programme strategy: main development challenges and policy responses	6
Table 1A: Priority justification	13
Table 1A: SWOT analysis & needs	31
2. Priorities.....	<u>7675</u>
2.1. Priorities other than technical assistance	<u>7675</u>
2.1.1. Priority: 1.Fostering sustainable fisheries and the restoration and conservation of aquatic biological resources	<u>7776</u>
2.1.1.1. Specific objective: 1.1. Strengthening economically, socially and environmentally sustainable fishing activities	<u>7877</u>
2.1.1.1.1. Interventions of the Funds	<u>7877</u>
The related types of actions – point (d)(i) of Article 22(3) CPR and Article 6 ESF+ Regulation	<u>7877</u>
The main target groups – point (d)(iii) of Article 22(3) CPR.....	<u>7978</u>
Actions safeguarding equality, inclusion and non-discrimination – point (d)(iv) of Article 22(3) CPR and Article 6 ESF+ Regulation	<u>8079</u>
Indication of the specific territories targeted, including the planned use of territorial tools – point (d)(v) of Article 22(3) CPR.....	<u>8180</u>
The interregional, cross-border and transnational actions – point (d)(vi) of Article 22(3) CPR	<u>8281</u>
The planned use of financial instruments – point (d)(vii) of Article 22(3) CPR.....	<u>8382</u>
2.1.1.1.2. Indicators.....	<u>8483</u>
Table 2: Output indicators	<u>8483</u>
Table 3: Result indicators	<u>8584</u>
2.1.1.1.4. Indicative breakdown of the programmed resources (EU) by type of intervention for EMFAF	<u>8685</u>
2.1.1.1.1. Specific objective: 1.2. Increasing energy efficiency and reducing CO2 emissions through the replacement or modernisation of engines of fishing vessels.....	<u>8786</u>
2.1.1.1.1.1. Interventions of the Funds	<u>8786</u>
The related types of actions – point (d)(i) of Article 22(3) CPR and Article 6 ESF+ Regulation	<u>8786</u>
The main target groups – point (d)(iii) of Article 22(3) CPR.....	<u>8887</u>
Actions safeguarding equality, inclusion and non-discrimination – point (d)(iv) of Article 22(3) CPR and Article 6 ESF+ Regulation	<u>8988</u>
Indication of the specific territories targeted, including the planned use of territorial tools – point (d)(v) of Article 22(3) CPR.....	<u>9089</u>
The interregional, cross-border and transnational actions – point (d)(vi) of Article 22(3) CPR	<u>9190</u>
The planned use of financial instruments – point (d)(vii) of Article 22(3) CPR.....	<u>9291</u>
2.1.1.1.1.2. Indicators.....	<u>9392</u>
Table 2: Output indicators	<u>9392</u>
Table 3: Result indicators	<u>9493</u>
2.1.1.1.4. Indicative breakdown of the programmed resources (EU) by type of intervention for EMFAF	<u>9594</u>
2.1.1.1.1. Specific objective: 1.4. Fostering efficient fisheries control and enforcement, including fighting against IUU fishing, as well as reliable data for knowledge-based decision-making....	<u>9695</u>
2.1.1.1.1.1. Interventions of the Funds	<u>9695</u>
The related types of actions – point (d)(i) of Article 22(3) CPR and Article 6 ESF+ Regulation	<u>9695</u>
The main target groups – point (d)(iii) of Article 22(3) CPR.....	<u>9796</u>
Actions safeguarding equality, inclusion and non-discrimination – point (d)(iv) of Article 22(3) CPR and Article 6 ESF+ Regulation	<u>9897</u>
Indication of the specific territories targeted, including the planned use of territorial tools – point (d)(v) of Article 22(3) CPR.....	<u>9998</u>

The interregional, cross-border and transnational actions – point (d)(vi) of Article 22(3) CPR	10099
The planned use of financial instruments – point (d)(vii) of Article 22(3) CPR	101400
2.1.1.1.2. Indicators	102401
Table 2: Output indicators	102401
Table 3: Result indicators	103402
2.1.1.1.4. Indicative breakdown of the programmed resources (EU) by type of intervention for EMFAF	104403
2.1.1.1. Specific objective: 1.6. Contributing to the protection and restoration of aquatic biodiversity and ecosystems	105404
2.1.1.1.1. Interventions of the Funds	105404
The related types of actions – point (d)(i) of Article 22(3) CPR and Article 6 ESF+ Regulation	105404
The main target groups – point (d)(iii) of Article 22(3) CPR	106405
Actions safeguarding equality, inclusion and non-discrimination – point (d)(iv) of Article 22(3) CPR and Article 6 ESF+ Regulation	107406
Indication of the specific territories targeted, including the planned use of territorial tools – point (d)(v) of Article 22(3) CPR	108407
The interregional, cross-border and transnational actions – point (d)(vi) of Article 22(3) CPR	109408
The planned use of financial instruments – point (d)(vii) of Article 22(3) CPR	110409
2.1.1.1.2. Indicators	111410
Table 2: Output indicators	111410
Table 3: Result indicators	112411
2.1.1.1.4. Indicative breakdown of the programmed resources (EU) by type of intervention for EMFAF	113412
2.1.1. Priority: 2.Fostering sustainable aquaculture activities, and processing and marketing of fisheries and aquaculture products, thus contributing to food security in the Union	114413
2.1.1.1. Specific objective: 2.1. Promoting sustainable aquaculture activities, especially strengthening the competitiveness of aquaculture production, while ensuring that the activities are environmentally sustainable in the long term	115414
2.1.1.1.1. Interventions of the Funds	115414
The related types of actions – point (d)(i) of Article 22(3) CPR and Article 6 ESF+ Regulation	115414
The main target groups – point (d)(iii) of Article 22(3) CPR	116415
Actions safeguarding equality, inclusion and non-discrimination – point (d)(iv) of Article 22(3) CPR and Article 6 ESF+ Regulation	117416
Indication of the specific territories targeted, including the planned use of territorial tools – point (d)(v) of Article 22(3) CPR	118417
The interregional, cross-border and transnational actions – point (d)(vi) of Article 22(3) CPR	119418
The planned use of financial instruments – point (d)(vii) of Article 22(3) CPR	120419
2.1.1.1.2. Indicators	121420
Table 2: Output indicators	121420
Table 3: Result indicators	122421
2.1.1.1.4. Indicative breakdown of the programmed resources (EU) by type of intervention for EMFAF	123422
2.1.1.1. Specific objective: 2.2. Promoting marketing, quality and added value of fisheries and aquaculture products, as well as processing of those products	124423
2.1.1.1.1. Interventions of the Funds	124423
The related types of actions – point (d)(i) of Article 22(3) CPR and Article 6 ESF+ Regulation	124423
The main target groups – point (d)(iii) of Article 22(3) CPR	126424
Actions safeguarding equality, inclusion and non-discrimination – point (d)(iv) of Article 22(3) CPR and Article 6 ESF+ Regulation	127425

Indication of the specific territories targeted, including the planned use of territorial tools – point (d)(v) of Article 22(3) CPR.....	128126
The interregional, cross-border and transnational actions – point (d)(vi) of Article 22(3) CPR	129127
The planned use of financial instruments – point (d)(vii) of Article 22(3) CPR.....	130128
2.1.1.1.2. Indicators.....	131129
Table 2: Output indicators	131129
Table 3: Result indicators	132130
2.1.1.1.4. Indicative breakdown of the programmed resources (EU) by type of intervention for EMFAF	133131
2.1.1. Priority: 3.Enabling a sustainable blue economy in coastal, island and inland areas, and fostering the development of fishing and aquaculture communities	134132
2.1.1.1. Specific objective: 3.1. Enabling a sustainable blue economy in coastal, island and inland areas, and fostering the sustainable development of fishing and aquaculture communities ...	135133
2.1.1.1.1. Interventions of the Funds	135133
The related types of actions – point (d)(i) of Article 22(3) CPR and Article 6 ESF+ Regulation	135133
The main target groups – point (d)(iii) of Article 22(3) CPR.....	136134
Actions safeguarding equality, inclusion and non-discrimination – point (d)(iv) of Article 22(3) CPR and Article 6 ESF+ Regulation	137135
Indication of the specific territories targeted, including the planned use of territorial tools – point (d)(v) of Article 22(3) CPR.....	138136
The interregional, cross-border and transnational actions – point (d)(vi) of Article 22(3) CPR	139137
The planned use of financial instruments – point (d)(vii) of Article 22(3) CPR.....	140138
2.1.1.1.2. Indicators.....	141139
Table 2: Output indicators	141139
Table 3: Result indicators	142140
2.1.1.1.4. Indicative breakdown of the programmed resources (EU) by type of intervention for EMFAF	143141
2.2. Technical assistance priorities	144142
3. Financing plan.....	145143
3.1 Transfers and contributions.....	145143
Table 15A: Contributions to InvestEU (breakdown by year).....	145143
Table 15B: Contributions to InvestEU (summary).....	145143
Justification	145143
Table 16A: Transfers to instruments under direct or indirect management (breakdown by year)	145143
Table 16B: Transfers to instruments under direct or indirect management (summary).....	146144
Justification.....	146144
Table 17A: Transfers between ERDF, ESF+ and Cohesion Fund or to another Fund or Funds (breakdown by year)	146144
Table 17B: Transfers between ERDF, ESF+ and Cohesion Fund or to another Fund or Funds (summary).....	146144
Transfers between ERDF, ESF+ and Cohesion Fund or to another Fund or Funds - justification	146144
3.4 Transfers back.....	147145
Table 20A: Transfers back (breakdown by year)	147145
Table 20B: Transfers back (summary)	147145
3.5 Financial appropriations by year.....	148146
Table 10: Financial appropriations by year	148146
3.6 Total financial appropriations by fund and national co-financing.....	148146
Table 11A Total financial allocations by fund and national contribution	148146
4. Enabling conditions	150148
Table 12: Enabling conditions	150148

5. Programme authorities	<u>157155</u>
Table 13: Programme authorities	<u>157155</u>
Table 13A: The portion of the percentages set out in point (b) of Article 36(5) CPR that would be reimbursed to the bodies which receive payments from the Commission in case of technical assistance pursuant to Article 36(5) CPR (in percentage points)	<u>158156</u>
6. Partnership	<u>159157</u>
7. Communication and visibility	<u>161159</u>
8. Use of costs, lump sums, flat rates and financing not linked to costs.....	<u>163161</u>
Table 14: Use of unit costs, lump sums, flat rates and financing not linked to costs	<u>163161</u>
Appendix 1	<u>164162</u>
A. Summary of the main elements.....	<u>164162</u>
B. Details by type of operation	<u>167165</u>
C. Calculation of the standard scale of unit costs, lump sums or flat rates	<u>178176</u>
1. Source of data used to calculate the standard scale of unit costs, lump sums or flat rates (who produced, collected and recorded the data, where the data is stored, cut-off dates, validation, etc.)	<u>178176</u>
2. Please specify why the proposed method and calculation based on Article 94(2) CPR is relevant to the type of operation.	<u>179177</u>
3. Please specify how the calculations were made, in particular including any assumptions made in terms of quality or quantities. Where relevant, statistical evidence and benchmarks should be used and, if requested, provided in a format that is usable by the Commission.	<u>181179</u>
4. Please explain how you have ensured that only eligible expenditure was included in the calculation of the standard scale of unit cost, lump sum or flat rate.....	<u>184182</u>
5. Assessment of the audit authority(ies) of the calculation methodology and amounts and the arrangements to ensure the verification, quality, collection and storage of data.	<u>185183</u>
Appendix 2.....	<u>186184</u>
A. Summary of the main elements.....	<u>186184</u>
B. Details by type of operation	<u>187185</u>
Appendix 3: List of planned operations of strategic importance with a timetable	<u>188186</u>
Appendix 4.....	<u>189187</u>
EMFAF action plan for each outermost region	<u>189187</u>
DOCUMENTS.....	<u>190188</u>

1. Programme strategy: main development challenges and policy responses

Reference: points (a)(i) to (viii) and point (a)(x) of Article 22(3) and point (b) of Article 22(3) of regulation (EU) 2021/1060 (CPR)

Rakenduskava eesmärk on rakendada Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi 2021–2027 (EMKVF) raames meetmeid ja tegevusi, mis toetavad Eesti kalandus- ja vesiviljelussektori peamiste eesmärkide saavutamist EL Ühise Kalanduspoliitika (ÜKP) rakendamisel.

Rakenduskava elluviimisel aidatakse kaasa Euroopa Liidu Rohelise kokkuleppe, Euroopa Liidu strateegia Talust Taldrikule ja Euroopa Liidu elurikkuse strateegia aastani 2030 ning siseriikliku Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava 2030 (PõKa) eesmärkide täitmisele.

PõKa on Vabariigi Valitsuse poolt 15. aprillil 2021 kinnitatud valdkondlik arengukava, mis koondab ühiskonna ootusi toidutootmise, maaelu, kalanduse ja kliima- ning keskkonnasäästlikkuse osas kui ka visiooni sellest, milline võiks meie maaelu, kalandus ja toidutootmine olla 10 aasta pärast. Arengukavas tehtud valikud põhinevad uuringutel, kalanduse hetkes seisul analüüsil, SWOT-analüüsil ning suurel huvirühmade kaasamisel ning on olnud aluseks EMKVF rakenduskava koostamise protsessis. Arvestades, et ÜKP terviklik õiguslik raamistik toob välja kalanduse keskkonna-, majanduse- ja sotsiaalse mõõtmel, oleme seda raamistikku järginud ka rakenduskava koostamisel. Rakenduskava eesmärke soovitakse saavutada nii mittetulunduslike kui ka ettevõtete arendus- ja investimisprojektide toetamise ning avaliku ja erasektori partnerluste soodustamise kaudu. Jätkatakse rahastamisvahendite kasutamist ning töötatakse välja uuenduslikud ja halduskoormust vähendavad, lihtsustatud kulumudelitel põhinevad rahastamismeetodid.

STRATEEGILISED EESMÄRGID

1. Keskkonna ja kalavarude seisundi paranemine ning kliimamuutustega kohanemine

Kliimamuutused ja keskkonnaseisundi halvenemine on suureks ohuks Läänemerele, arvestades mere ökosüsteemi tervist ning eripära - isolatsioon maailmamerest, väga madal soolsus ning madal liigiline mitmekesisus. Kuivõrd Läänemere seisundit iseloomustavad kolm põhiprobleemi - eutrofeerumine, kalade ülepüük ja ohtlikud ained, siis on oluline vähendada survetegurite mõju ökosüsteemile. Säästev Eesti 21 arengustrateegia sätestab, et loodusvarade säästva kasutamise eesmärk on inimest rahuldava elukeskkonna ja majanduse arenguks vajalike ressursside tagamine, sealjuures oluliselt kahjustamata elukeskkonda ning säilitades looduslikku mitmekesisust.

ELi bioloogilise mitmekesisuse strateegia toob välja, et bioloogilise mitmekesisuse vähenemine ohustab meie toidusüsteemi ning toiduga kindlustatust ja toitumist ning Talust taldrikule strateegia üks peamistest eesmärkidest on kogu toidutarneahela neutraalse või positiivse keskkonnamõju saavutamine.

Keskkonnategevustesse ja kliimamuutustega kohanemisesse investeerimine on üks rakenduskava läbivaid strateegilisi valikuid, suunates sinna üle 40% fondi eelarve mahust. Bioloogilise mitmekesisuse strateegia eesmärke toetatakse erinevatest allikatest, mistõttu rakenduskavas käsitletakse kalavarude olukorraga seotud tegevusi. Elurikkuse eesmärgi alla kuuluvate merekaitsealade rajamist rakenduskava raames ei rahastata. Eestis on kaitstud 27% territoriaalmerest ning jätkuvad meetmed merekaitsealade võrgustiku tõhustamiseks on kavandatud merestrategia meetmekavas teistest eelarve vahenditest.

Heas seisus olevad kalavarud on eelduseks kalandussektori sotsiaalsele ja majanduslikule kestlikkusele, mistõttu on vajalik tähelepanu pöörata kalavarude säästvale majandamisele ning suurendada heas seisus olevate varude osakaalu. Liikide mitmekesisuse säilitamiseks ja kalade arvukuse suurendamise üheks võimaluseks on kudealade ja rändeteede seisundi parendamine. Kuivõrd heas seisus on vaid 39% majanduslikult olulistest kalavarudest siis on vajalik toetada **kalade kudealade ja elupaikade taastamist ning nende kvaliteedi säilitamist.**

Kalavarude hea olukorra tagamiseks **on vajalik suurendada püügivahendite selektiivsust ja hülgekindlust**. Selektiivsed püügivahendid aitavad kaasa alamõdulise kala ja soovimatute liikide kaaspüügi vähendamisele ja hülgekindad püügivahendid või hülgepeletid kaitsevad mereimetajaid püügivahenditesse jäämise eest ning seeläbi aitavad kaasa loodusliku mitmekesisuse säilitamisele. Need meetmed panustavad ka Bioloogilise mitmekesisuse strateegia ja Eesti Keskkonnastrateegia aastani 2030 toodud eesmärkidesse ning Euroopa Nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ (Loodusdirektiiv).

Kalapüügisektori efektiivsust ja jätkusuutlikkust mõjutab püügiks vajalik kaasaegne ja kliimamuutustele vastupidav taristu ja energiaefektiivsed kalalaevad. Kalasadamate arendamine on uuel perioodil seotud peamiselt vajadusega **suurendada vastupanuvõimet ja leevendada kliimamuutuste mõju** (näiteks *Läänemeres võib lainekõrgus tõusta kliimamuutuste tagajärjel 35 sentimeetrit, millega praegused kalasadamad ei ole arvestanud*) ja vähendada kalandustegevusest tulenevat võimalikku negatiivset mõju keskkonnale ja ökosüsteemile (näiteks *edendades mereprügi sh hüljatud püügivahendite kogumist*). Samuti toetatakse ohutus ja töötingimuste parendamist kalasadamates.

Arvestades Eesti kalalaevade keskmist vanust (24 aastat), on vajalik tähelepanu pöörata nende kaasaajastamisele seda eriti energiakulu, töötingimuste ja ohutuse osas, **samuti on vajalik tähelepanu pöörata ranna- ja sisevete jääalusele kalapüügile, mille puhul ei kasutata kalalaeva**. **Vajalik on suurendada keskkonnasäästliku tehnoloogia ja ressursitõhusate seadmete kasutamist kalalaevadel**. Kalapüügi keskkonnavalast jätkusuutlikkust ja energiaefektiivsust saame suurendada ning CO₂ emissioone vähendada kalalaeva mootorite vahetamise ja kalalaevade investeringute toetamise kaudu.

Jätkuvalt on vajalik teha jõupingutusi kontrollimaks kalapüüki ja kalatoodete tarneahelat, selleks, et võidelda ebaseadusliku kalapüügi ja toidupettuste vastu, ning jõustada Ühise kalanduspoliitika reegleid, arendamiseks nõuete järgimise kultuuri. Arvestades, et terviklik ja jätkusuutlik kalavarude majandamine eeldab usaldusväärseid andmeid ning tõhusat seiret ja järelevalvet on vajalik tagada ajakohane andmekogumine ning infosüsteemide toimivus, arendamine ja uuendamine. Vajalik on **tõhustada kalanduse järelevalvet, usaldusväärsete andmete kogumist ning suurendada teadmisi kalavaru majandamiseks**. Kalandusandmete kogumise ja seire toetamisega panustatakse nii Merestrateegia raamdirektiivi, Euroopa Liidu elurikkuse strateegia aastani 2030 bioloogilise mitmekesisuse säilitamise kui ka Euroopa Liidu ühise kalanduspoliitika eesmärki tõhustada andmete kogumist ja seiret. Lisaks panustab andmete kogumine Euroopa Liidu Läänemere strateegia eesmärki kaitsta Läänemerd.

Vesiviljeluse keskkonnavalaseks väljakutseks on vähendada tekkivat keskkonnamõju vesiviljeluse tootmisel. Selleks on vaja arendada vähese mõjuga vesiviljelust (näiteks *madala toitelisuse tasemega, multitroofne vesiviljelus*). Kestliku ja süsinikneutraalse vesiviljeluse edasine arendamine annab olulise panuse säästva sinise majanduse eesmärkide saavutamisse sh. Euroopa roheline kokkulepe, Talustaldrikule strateegia, missiooni „Ookeanide, merede ning ranniku- ja sisevete hea seisund“, Läänemere strateegia jt. sellekohaste eesmärkide täitmisel.

Kalapüügi ja vesiviljelustoodete töötlemisel tuleb panna suuremat rõhku **kohalike ressursside ja teise toorme suuremale väärdamisele** toetades keskkonnahoidlike tehnoloogiate ja ärimudelite juurutamist ning seeläbi Riigi pikaajalise arengu strateegia Eesti 2035 raames seatud ringmajanduse põhimõtete rakendamist. Keskkonnamõju vähendamise kaudu panustatakse Talustaldrikule strateegias seatud kestliku toidutootmise tagamisse.

2. Kalapüügi, kala töötlemise ja vesiviljelussektori jätkusuutlikkus ja konkurentsivõime kasv

Vesiviljeluses lähtutakse Euroopa Komisjoni vesiviljeluse säästva arengu strateegiliste suuniste alusel koostatud EMKVF 2021-2030 perioodi Eesti vesiviljeluse mitmeaastasest riiklikust tegevuskavast. Vesiviljeluse sektori konkurentsivõime tõstmiseks on enam vaja tähelepanu pöörata tootmiskahtude suurendamisele, uute liikide kasvatamisele ning kalade tervishoiu ja heaoluga seotud küsimustele, nii kala- kui ka vetika- ja karbikasvatuse vallas. Eelkõige on **vaja suurendada toodangu mahtu ning rakendada paremini tehnoloogia arengust tulenevaid võimalusi**. Vesiviljelus on üks efektiivsemaid ja ressursisäästlikumaid toidu toomise viise, mis loob ka võimaluse sisemajanduse kasvuks. Täna tootmiskahtudest (ca 850 t/a) soovitakse jõuda EMKVFi toetuse abil 6400 tonnini arendades merevesiviljelust. Arvestades Läänemere nõrka keskkonnaseisundit tuleb selleks rakendada uudseimat

tehnoloogiat ja kompensatsioonimeetmeid. Toodangumahtude suurendamine ja tehnoloogia parem rakendamine vesiviljeluses aitab kaasa Euroopa Liidu strateegia Talust taldrikule toiduga kindlustatuse ning kestliku toidutootmise tagamisele ning Euroopa Liidu rohelise kokkuleppe õiglase, tervisliku ja keskkonnahoidliku toidusüsteemi kujundamisele.

Kalapüügi jätkusuutlikkuse ja konkurentsivõime kasvu eelduseks on heas seisus olevad kalavarud. Kuna Eesti kalapüügi sektor on suurel määral vertikaalselt integreeritud st kalapüüdja tegeleb ka kala väärindamise ja turustamisega siis on oluline ka **toodangu lisandväärtuse suurendamine**.

Eesti isevarustatuse tase kalapüügi toodetega on üle 360%, mis tähendab suunatust ekspordile. Vaatamata laiale kala- ja vesiviljelustoodete välisurgude geograafiale müüakse põhiosa siiski üksikutele välisurgudele ning mahtudest üle poole sisuliselt toorainena. Ettevõtete kasumi suurendamiseks tuleb liikuda madala lisandväärtusega toodetelt kõrgema lisandväärtusega toodetele, mis omakorda toob kaasa vajaduse sihturgude muutmiseks. Seetõttu on oluline **laiendada välisurgude geograafiat** soodustades uute turgude leidmiseks vajalikke tegevusi.

Kala töötlemise suurimad väljakutsed on seotud **tehnoloogia arengu parema rakendamisega ja seeläbi ka ettevõtjate kasumi suurendamisega**. Oluline on tegeleda tootearenduse ja väärindamisega vähendamaks külmutatud kala suurt osakaalu ekspordis. Töötlemises tuleb luua võimalusi tehnoloogilise võimekuse suurendamiseks vee-elusressursside tõhusamaks kasutamiseks rakendades ringmajanduse põhimõtteid. Soovides liikuda kõrgematele väärtusahela astmetele, muutuvad üha olulisemaks investeeringud immateriaalsesse varasse (uutel, sh digitaalsetel tehnoloogiatel põhinevad rakendused, teadus- ja arendustegevus ning innovatsioon, disain, inimesed, brändimine ja reklaam jne) millesse on siiani investeeritud vähe. Tõhustada tuleb ka jäätmete ringlusse võttu, alakasutatud liikide ning teisese toorme ja bioressursside kasutust soodustades jätkusuutlike tootmis- ja tarbimismudelite kasutuselevõtmist. Oluline on, et ressursside väärindamisel ja loodusvarade kasutamisel tagatakse ökosüsteemide elujõulisus ja elurikkuse säilimine läbi keskkonnasäästliku töötlemise ning arvestatakse laiemalt keskkonna- ja sotsiaalmajanduslike mõjudega. Vajalik on parandada ettevõtetes ressursi-, sh energiatõhusust näiteks tööstussümbioosi, digitaliseerimise ja senisest ressursitõhusamate tehnoloogiate kasutuselevõtu kaudu. Keskkonnahoidlikum ja kulutõhusam energia- ja ressursikasutus ja sellele kõrgema lisandväärtuse andmine kasvatab ettevõtete kasumlikkust, aitab vähendada sõltuvust kodu- ja välismaistest taastumatutest ressurssidest ning kiirendab taastumatute ressursside asendamist kooskõlas ELi kliimaeesmärkidega.

Kalapüügi ja vesiviljeluse sektori jätkusuutlikkuse tagamise üks võtmetegur on ühistegevus, mistõttu on **vajalik suurendada tootjaorganisatsioonide konkurentsivõimet**. Olemasolevate tootjaorganisatsioonide peamine suunitlus on koondada väiksed tootmismahud suuremaks kogumiks, et kindlustada stabiilsem logistika- ja tarneahel toodete kättesaadavamaks muutmisel ning saavutada juurdepääs parematele turustamisvõimalustele panustades enda tegevusega jätkusuutlikku toidutootmist käsitlevatesse strateegiatesse ja nullreostuse strateegiasse. Seetõttu näeme, et riigi roll on toetada neid ühisinvesteeringuid ja algatusi, mis viivad selliste muutusteni sektoris, et saavutatakse mastaabisääst ja konkurentsieelised ning ühtlasi toetaksid EL poolt seatud poliitilisi eesmärke seda nii kliima- ja keskkonnaprobleemide, kui ka toiduga kindlustamise osas.

Tarbijate nõudlus kalapüügi- ja vesiviljelustoodete järele, millel on väike keskkonnajalajalg ja lühike tarneahel, maailmas üha kasvab. Samas kodumaine tarbimine (*15 kg inimese kohta aastas*) jääb suuresti alla EL keskmisest (*25 kg inimese kohta aastas*). Kalapüügi- ja vesiviljelustoodetel on suur potentsiaal täita tarbijate soove säästva, vastutustundliku ja tervisliku toidu järele. Selleks, et teave kalapüügi- ja vesiviljelustoodete paljude eeliste kohta leviks tarbijatele ja kogu ühiskonnale, on vaja toetada tegevusi, mis on suunatud **kalapüügi- ja vesiviljelustoodete tarbimise suurendamisele**. Kalapüügi- ja vesiviljelustoodete tarbimise suurendamise kaudu tagatakse Euroopa Liidu strateegias Talust taldrikule kestlikult toodetud toidu tarbimise edendamine ning tervislikule ja kestlikule toitumisele ülemineku hõlbustamine.

Tänapäeval on oluline olla valmis **erakorraliste sündmuste korral negatiivsete mõjude leevendamiseks**. Nii kalapüügi, vesiviljeluse kui ka kalatöötlemise ja –turustamise sektoris peab olema valmis ootamatuteks kriisideks, mis võivad takistada tavapärast tootmist ja toodangu turustamist, mistõttu kalandussektori jätkusuutlikkuse tagamiseks selliste kriiside korral on vajalik ette näha

meetmeid ettenägematutest asjaoludest tingitud käibe vähenemise või täiendavate kulude osaliseks hüvitamiseks.

3. Kalapüügi- ja vesiviljelusega tegelevate kogukondade majanduslik jätkusuutlikkus ja areng

Eesti on rakendanud kogukonna juhitud arengu põhist lähenemist ranna- ja sisevete kalanduspiirkondade arendamisel nii EKF kui EMKF perioodil. EMKF toetusmeede, mida kalanduse tegevusrühmad rakendavad on kogu fondi rakenduskava ulatuses olnud üks paremini realiseerunud meede. EMKF vaahindamine näitas, et kogukonna juhitud arengu meetodi rakendamine kalanduspiirkondade toetamisel on olnud valdavalt sujuv ja efektiivne [1].

Üheks eduteguriks on olnud võrgustikupõhise valitsemise rakendamine, kus aastatepikkune koostöö ministeeriumi, kalanduse tegevusrühmade ja Kalanduse teabekeskuse vahel on loonud toimiva võrgustiku erinevate kalandusküsimuste lahendamiseks. Tegevusrühmadest on saanud ministeeriumile rannakalanduse sektori diskussioonipartner¹, keda kalanduses enne 2008. aastat ei olnud ja seda mitte ainult toetusmeetme raames, vaid ka laiemate kalanduspoliitiliste küsimuste arutamisel.

Kujunenud võrgustik on hea alus ka uue perioodi väljakutsete lahendamiseks ja vajalike muudatuste elluviimiseks ranna- ja sisevete kalanduses ning alt üles initsiatiiv võimaldab arvestada erisustega kaheksas kalanduspiirkonnas, mistõttu käsitleme väiksemahulise rannapüügi spetsiifilisi väljakutseid just 3 prioriteedis, **panustades siia fondi eelarve mahust üle 20%**. See võimaldab ellu viia kalanduspoliitika sotsiaalmajanduslikku eesmärki edendada ranna- ja sisevete püüki nii, et püügitegevusest sõltuvad kalurid saavutavad rahuldava elatustaseme ja nende investeerimissuutlikkus kasvab.

Ranna- ja sisevete kalanduse peamiseks väljakutseks on suurendada kalurite sissetulekuid ja investeerimissuutlikkust. Arvestades kalapüügi hooajalisuse ja varude säästliku kasutamisega on vajalik soodustada kalurite **majandustegevuse mitmekesisust** kohalikes kogukondades võimaldades rannapiirkondades integratsiooni sinise majanduskasvu teiste valdkondadega nagu näiteks rannikuturism, merebiotehnoloogia, merevesiviljelus.

Madalate sissetulekute suurendamisele aitab kaasa **toodangu suurem väärindamine, konkurentsivõime kasv ning ühistuline tegevus.** Selleks on vaja arendada koostööd rannapiirkondades bioloogilise ressursi väärindamisel ja turustamisel, soodustades lühikeste tarneahelate teket ja vähendades ökoloogilist jalajälge ning võimaldades väikeste, kuid kvaliteetsete kalakoguste jõudmist otse tarbijani on ka Talust taldrikule strateegia üks eesmärkidest. Samuti aitavad investeringud tagada toiduga kindlustatust ja kestliku toidusüsteemi väljakujunemist.

Olulisel kohal on bioressursside väärindamisel jätkusuutlikkus ja **innovatsiooni edendamine**, mis toetab otseselt EL „Läänemere piirkonna strateegia“ eesmärkide saavutamist. Vajalik on keskenduda ressursidele, mille potentsiaal on kasutamata (sh vetikad) või vähe kasutatud (sh võõr- või vähe kasutatud kalaliigid) ja mille väärindamine ei suurenda survet ökosüsteemidele. Töötlemise kaassaaduste ja jäätmete väärindamine toetab ka ringmajanduse arengut.

Taristu arendamisel on vajalik **suurendada ranna- ja sisevete kalapüügil kasutatavate kalasadamate majanduslikku kasumlikkust** muutes sadamad multifunktsionaalseks. Oluline on toetada kliimamuutustega kohanemist **võttes kasutusele taastuenergia lahendused ning muutes sadamad kliimamuutustest tulenevatele mõjudele vastupidavamaks**, aidates seeläbi kaasa „Euroopa roheline kokkulepe“ eesmärkide täitmisele.

Keskonnaalaseks väljakutseks on rannikumeres ja sisevetes **kudealade ja rändeteede seisundi parandamine.** Vajalik on kalade elupaikadele ja liikidele avalduvat survet vähendada ning tagada ökosüsteemide kestlik kasutamine kooskõlas EL „Elurikkuse strateegiaga aastaks 2030“ eesmärkidega. Kohaliku tähtsusega kudealade ja rändeteede taastamine aitab kaasa mereelustiku bioloogilise mitmekesisuse säilitamisele.

Selleks, et **parandada keskkonna seisundit** on vajalik edendada ja toetada kohalikke algatusi, mille eesmärk on ühtaegu mereressursside taastamine ja keskkonna tingimuste parandamine. Mereprügi (sh

plastik, omanikuta uppunud püügivahendid) kogumise taristu loomine nii merest kui siseveekogudest on üks võimalikest tegevustest tulevikus.

Kalapüügi- ja vesiviljelusega tegelevate kogukondade majandusliku jätkusuutlikkuse ja arengu soodustamine aitab kaasa EL „Läänemere piirkonna strateegia“ eesmärkide saavutamisele. Eesti kalanduse tegevusrühmad on üks osa Läänemere kalanduse ja LEADER tegevusrühmadest ning laiemad eesmärgid nagu kalandusest sõltuvate kogukondade töö tugevdamine, sinimajanduse ja rannikuturismi arendamine ja ühtne lähenemine keskkonnaprobleemidele on väga suures osas sarnased teiste Läänemere maade eesmärkidega. Eesmärgi saavutamiseks toodud väljakutsed ja lahendused on kooskõlas veelade analüüsis [2] toodud väljakutsetega. 3-nda prioriteedi rakendamine on ühteaegu seotud nii kohalike elatusvahendite säilitamise kui mereressursside taastamisega ning toetatakse investeeringuid mis aitavad kaasa rannikualade kogukondade sotsiaalse vastupanuvõime suurendamisele ning majanduslike võimaluste mitmekesistamise stimuleerimisele [3].

Kalanduskogukondade arendamine aitab kaasa ka „EL maapiirkondade pikaajalise visiooni – tugevamate, ühendatud, vastupidavate ja jõukamate maapiirkondade suunas aastaks 2040“ eesmärkide täitmisele. Eesti rannakalandus on tihedalt seotud maapiirkondadega ja maamajandusega ning kalanduse terviklik arendamine aitab kaasa arukate külade arendamisele, ning kavandatavad meetmed toetavad maapiirkondade elanikkonna vähenemise peatamist ning toimetuleku suurendamist.

4. Teadus- ja arendus, innovatsioon ning teadmussiire

Eesti erasektori TA kulutuste tase SKP-st 1%, mis jääb tunduvalt alla ELi keskmise (1,45%) ning Eesti eesmärgiks on jõuda 2,0 %-ni aastaks 2035. See tähendab, et kvaliteetsete uute toodete ja teenuste väljatöötamisel, aga ka olemasolevate ajakohastamisel peab Eestis märgatavalt kasvama teadus- ja arendustegevus ning koostöö teadlaste, ettevõtete ja teiste asutuste vahel sh kalanduses ja vesiviljeluses.

ELi teadusuuringute ja innovatsiooni tegevuskavas võetakse roheline kokkuleppe eesmärkide saavutamiseks kasutusele süsteemne lähenemisviis, rõhutades katsetamist ning tehes koostööd eri sektorite ja valdkondade vahel. Süsteemsete muudatuste rakendamine, ringmajandusmudelite kasutuselevõtt ja uuendustega seotud võimaluste loomine nõuab senisest märkimisväärselt enam panustamist **vee-elusressursside tootmise ja -töötlemise kestlikkusega seotud teadusse ja innovatsiooni ning teadmussiirdesse ja nõustamise ning ettevõtete ja teadus-arendusasutuste koostöösse**. Järjest suurem on vajadus interdistsiplinaarseks teaduskoostööks ning kalapüügi ja vesiviljeluse sektorite järjest suurem integreeritus vee-elusressursside töötlemise sektoriga vajab süsteemset lahendust, selleks et kaasa aidata kalandus- ja vesiviljelussektori jätkusuutlikkuse, konkurentsivõime, toodangu kvaliteedi, kõrge lisandväärtuse ja eksportsipotentiaaliga seotud väljakutsete lahendamiseks. Kalandusvaldkonnas on rahvusvaheline teaduskoostöö muutunud üha aktiivsemaks, mis võimaldab ühist tegevuste planeerimist ja kulude jagamist. Samas teadusasutused ja ettevõtjad ei tunne ega kasuta piisavalt Euroopa rahastamisprogrammide võimalusi. Eesti on osa Euroopa ühisest teadusruumist, kus programmi „Euroopa horisont“ raames kasutada olevate vahenditega toetatakse vajalikke jõupingutusi teadusuuringute ja innovatsiooni vallas. Ellu on kutsutud meile oluline missioon „Meie ookeanide ja veekogude taastamine 2030. aastaks“ ning partnerlus „Kliimanetraalne, säästlik ja produktiivne sinimajandus“. Seetõttu soovime rakendada **innovatsiooni, riiklikku uuringute programmi ja teadmussiiret** panustades selle rakendamisse **fondi eelarve mahust üle 10%**. Nende meetmete raames elluviidavad uuringud panustavad muuhulgas missiooni eesmärkidesse vähendada mereprügi, liikuda kliimanetraalse majanduse poole ja taastada ökosüsteeme. Lisaks uuringutele panustatavad nendesse eesmärkidesse ka kavandatavad investeeringu meetmed, mille raames suurendatakse ressursitõhusust, võetakse kasutusele taastuvenergia ja taastatakse kudealaid.

Innovatsiooni ja tootearendusse on kalandus- ja vesiviljelussektori ettevõtjad investerinud siiani ebapiisavalt. Täiendavaid väljakutseid esitavad Euroopa Liidu roheline kokkuleppe ja Talust taldrikule strateegia eesmärgid, mis käsitlevad kestlikku toidutootmist, vastupanuvõimet kliimamuutustele, uuenduslike, säästlike ja keskkonnasõbralike tehnoloogiate sh digitehnoloogiate väljatöötamist, jms. Seetõttu on vaja ettevõtjatele luua võimalus ettevõtte põhiseks teadus-arendustegevuseks, mis aitab muuta kalapüügi- ja vesiviljelussektori toidutarneahela (alates püügist kuni turustamiseni)

kliimaneutraalseks ja toodangu kestlikult toodetud toiduks. Pakutav tugi peab olema ettevõtjale paindlik, lihtsalt taotletav ja tõhus. Kitsaskohtade lahendamiseks tuleb võimaldada **ettevõtte põhiseid rakendusuuringuid**, mis käsitleks muuhulgas uuenduslike tehnoloogiliste lahenduste väljatöötamist ja mille tulemused jõuaksid praktikasse. Tulenevalt EL ambitsioonikatest eesmärkidest tuleb algaval programmiperioodil suuremat tähelepanu pöörata sellele, et teaduses viiakse kokku teadlaste ekspertteadmised ja ettevõtjate vajadused ning innovatsioon, kaasates vajadusel ka rahvusvahelisi teadmisi. Oluline on leida sünergiaid „Eesti teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ja ettevõtluse arengukava 2021–2035“ fookusvaldkondadega[4], eelkõige kohalike ressursside väärindamise osas, kuivõrd toidutoorme tootmise ja kasvatamise valdkonna teadus- ja arendustegevus ning innovatsioon jääb **Regionaal- ja Põllumajandus- ja Maaelu** ministeeriumi vastutusvaldkonda.

Kalanduses on oluline jätkata ka sektori üleste uuringutega, mis võimaldaksid arendada kalandus- ja vesiviljelussektori jätkusuutlikkust ja konkurentsivõime kasvu ning seeläbi edendada kestlikku toidutootmist. Teaduspotsiaali kaasamine soodustab nii tootlikkuse tõstmist, lisandväärtuse kasvu kui ka tehnoloogilistest arengutest tulenevatele võimalustele kasutuselevõttu. Selleks loouakse **riiklik uuringute programm**, mille raames lahendatakse sektori üleseid kitsaskohti või töötatakse välja uuenduslikke lahendusi. Oluliseks aspektiks on siinkohal, et kõik sektori ülesed teadustulemused, uuringud ja katsed peavad olema avalikkusele tasuta kättesaadavad.

Uuringute programmi osaks on vee bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ja taastamise valdkonda käsitlevad uuringud, sest **vajalik on parandada merekeskkonna alaseid teadmisi**. Merekeskkonna alased uuringud panustavad Merestrateegia meetmekava, Euroopa Liidu roheline kokkuleppe ja Euroopa Liidu elurikkuse strateegia aastani 2030 ning Euroopa Liidu ühise kalanduspoliitika eesmärkide saavutamisse, andes vajalikku teadmispõhist sisendit merekeskkonna ja bioloogilise mitmekesisuse seisundi kohta.

Teadmussiirde fookus on ettevõtjate ja teadlaste koostööl aidates kaasa keskkonnasäästlikule ja ressursitõhusale teadmispõhisele majandamisele läbi täiendõppe, andmete, teadmiste ja parimate praktikate jagamise ning katseprojektide, jms. Ümberõpet mis hõlbustab karjäärivahetust või tööalast liikuvust ja paindlikku kutseõpet käsitletakse Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskavas prioriteedi "Sotsiaalsem Eesti" all. Teadmussiire panustab kaudselt kõikidesse peamistesse Euroopa Liidu poliitilistesse eesmärkidesse, Euroopa Liidu elurikkuse strateegia aastani 2030 teadmiste, hariduse ja oskuste parendamise eesmärki ja Euroopa Liidu ühise kalanduspoliitika teadmiste tõstmise eesmärki kogu tarneahela ulatuses.

Merenduspoliitika rahastamine on Eestis jaotatud mitmete rahastusallikate vahel. Merealaste teadmistega seotud tegevusi rahastatakse rakenduskavas 1. prioriteedi sihteesmärgi 6 raames. Mereseiret ja rannavalvet rahastatakse Eestis erinevate arengustrateegiatega raames riigieelarvest ning merekeskkonna seiret riiklikust keskkonnaseire programmist. Eesti mereruumiplaneering kehtestati Eesti Vabariigi valitsuse poolt 12. mail 2022, mis reguleerib edaspidi erinevate valdkondade tegevust ja paneb paika ühiskasutuse põhimõtted ning avab perspektiive mere uuteks kasutusteks. Kuna Eesti mereala ruumiline planeering on kehtestatud, puudub vajadus 4. prioriteedi elluviimiseks mereala ruumilise planeerimise protsessi kaasaaitamiseks.

Rakenduskava peamisteks toetuse vormideks on rahastamisvahendid ja tagastamatu abi.

Mõningad ärimudelid investeringute puhul kujutavad endiselt suuremaid riskimarginaale ning võrreldes tavapärasemate projektidega võib neil esineda pikem tasuvusperiood või ei ole seda üldse. Näiteks kõrgema riskitasemega investeringuks võib olla uute toodete väljaarendamine ja nendega turule tulek ning keskkonnamõju vähendamiseks tehtavad investeringud ei pruugigi ettevõtjale tasuvaks osutada, mistõttu rahastamisvahendid ei pruugi alati pakkuda lahendust vähetootlike või kõrgema riskitasemega investeringute puhul. Sektoris struktuursete muutuste esile kutsumine nõuab sobivaid meetmeid. Majanduslikult vähetootlike ja kõrgema riskitasemega investeringute ning sektori struktuursete muutuste esile kutsumist on palju paremini võimalik stimuleerida tagastamatu abiga. Kuivõrd ranna- ja sisevetepüügis tegutsevad valdavalt mikroettevõtted, on nende investeerimissuutlikkuse suurendamiseks vaja veel sekkuda andes tagastamatut abi. Tootlike investeringute rahastamisel kasutatakse reeglina

rahastamisvahendit, mis pakuvad jätkusuutlikku ja tõhusat võimalust investeerida majanduskasvu ning inimeste, ettevõtete ja ressursside arengusse kalandussektoris. Rahastamisvahendid võimaldavad saavutada arengueesmärke ja tagasi laekuvat raha on võimalik taaskasutada uute investeeringute tegemiseks.

Kõikide rakenduskava sekkumiste ettevalmistamisel ja rakendamisel võetakse arvesse võimalikku **mõju võrdsusele, kaasamisele ja mittediskrimineerimisele** ning vajaduse korral kohandatakse meetmeid seal kus asjakohane.

[1] Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi rakenduskava 2014–2020 meetme „Kogukonna juhitud kohaliku arengu strateegia rakendamine“ ja meetme „Koostöötegevused“ vahehindamine. TÜ RAKE 2019

[2] Regional Sea Basin Analyses, 18.9.2020 SWD(2020) 206

[3] Komisjoni teatis uue lähenemisviisi kohta säästva sinise majanduse arendamiseks Euroopa Liidus ELi meremajanduse ümberkujundamine kestliku tuleviku nimel, 17.5.2021 COM(2021) 240

[4] TAIE fookusvaldkonnad on järgmised: • digilahendused igas eluvaldkonnas; • tervisetehnoloogiad ja -teenused; • kohalike ressursside väärimine; • nutikad ja kestlikud energialahendused; • elujõuline Eesti ühiskond, keel ja kultuuriruum

1. Programme strategy: main development challenges and policy responses

Table 1A: Priority justification

Policy objective	Priority	Justification
2. Greener Europe	1.Fostering sustainable fisheries and the restoration and conservation of aquatic biological resources	<p>Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi 2021–2027 esimese prioriteedi eesmärgiks on kestliku kalapüügi ja veekeskkonna bioloogiliste ressursside kaitsmise edendamine. Tulenevalt Eesti kalandussektori olukorrast ja SWOT analüüsist, rakendatakse I prioriteedi puhul erieesmärke nr 1, 2, 4 ja 6.</p> <p>Erieesmärk nr 1 - Majanduslikult ja sotsiaalselt kestliku ning keskkonnasäästliku püügitegevuse tugevdamine</p> <p>MAJANDUS</p> <p>Suurendada vastupanuvõimet ja leevendada kliimamuutuste mõju. Kliimamuutustest tingitud peamised muutused väljenduvad temperatuuris, merevee taseme tõusus ja ekstreemsetes ilmastikuoludes (tormid, tugevad tuuled). Pikaajaline kliima muutumine mõjutab Eestile iseloomulikke aasta-aegu. Eriti ohtlikud on kalasadamate jaoks tormituultest põhjustatud lained, kõrge veetase ja jäätumata meri, mis võib lõhkuda olemasolevaid betoonkonstruktsioone ja kaldakindlustusi, kuna nende rajamisel ei olnud kliimamuutustest tulenevad probleemid Läänemeres veel nii aktuaalsed. Sadamate kaasajastamisel tuleb panustada ka töötingimuste ja õhtuse parandamisse. Lisaks traalisadamatele tuleb pöörata tähelepanu kalalaevade vajadustele. Kalalaevade puhul tuleb arvestada ekstreemsete ilmastikuolude ajal paljude erinevate asjaoludega nagu meeskonna ohutuse ja töötingimustega, kalapüügiga seotud toimingutega, laeva stabiilsusega, laeval oleva saagiga ja püüniste asetusega ning ohutu sildumisega. Kliimamuutustest põhjustatud ilmastikuoludest lähtuvalt tuleb tõsta traalisadamate ja kalalaevade vastupanuvõimet ning kasutada alternatiivenergiat.</p> <p>KESKKOND</p> <p>Eesti kalapüügisektoris on vaja suurendada keskkonnasäästlike tehnoloogiate ja seadmete kasutamist. Eesti kalalaevade keskmine vanus on kõrge (24 aastat) ja kasutusel olevad seadmed ning tehnoloogiad on vananenud, seda just keskkonnasäästlikkuse ja meeskonna töötingimuste ning ohutuse osas. Kaasajastamist vajavad ka kalapüügisektori poolt kasutusel olevad traalisadamad, kus on vaja teha analoogseid investeeringuid kalalaevadega ehk suunata tähelepanu keskkonnasäästlike tehnoloogiate ja ressursitõhusate seadmete kasutusele võtmisele. Parimate võimalike tehnoloogiate ja seadmete kasutamine aitab</p>

Policy objective	Priority	Justification
		<p>vähendada kalapüügist tulenevat negatiivset mõju meid ümbritsevale keskkonnale ning tõstab ettevõtlusest saadavat tulu. Uued tehnoloogiad ja seadmed kasutavad vähem ressursse (kütus, elekter) ja jätavad väiksema CO2 jalajälje ehk panustavad kliimamuutuste mõju leevendamisse. <u>Jääkate Läänemere avaosas tervikuna on küll vähenenud, kuid rannikumere jääkate on piisav, et traditsioonilise jääaluse püügiga tegeleda. Eesti kliimatingimustes võimalik tegeleda kalapüügiga talvel üldreeglina detsembrist kuni märtsi alguseni, kui siseveekogud ja rannikumeri on püsiva jääkatte all. Vähemal või suuremal määral tegeleb jääaluse kalapüügiga 43% Eesti ranna- ja sisevete kaluritest. Peamised liigid, mis annavad kaluritele sissetulekid on ahven, haug, koha ja latikas ning nendest liikidest püütakse talvel keskmiselt 14,4% kogu aasta saakidest. Jääaluse püügi arendamine suurendab Eesti ranna ja sisevete kalurite konkurentsivõimet ja pikendab perioodi mil on võimalik tegeleda kalapüügiga ning saada kalapüügist tulu.</u> Majanduskasvule aitab kaasa kliimaneutraalne ringmajandus, kus kõik kaasatud valdkonnad ja tegevused on omavahel lõimitud.</p> <p>Selektiivsete ja hülgekindlate püügivahendite kasutusele võtmine vähendab kaaspüüki ja säästab püügivahendeid. Kaaspüük mõjutab kalapopulatsioonide suurust ja juurdekasvu. Uuringu „Püügivahendite parendamise võimalused kalapüügiga kaasneva negatiivse keskkonnamõju vähendamiseks“ kohaselt peetakse selektiivsuse parandamist ehk kaaspüügi vähendamist väga oluliseks mooduseks kaitsmaks ohustatud liike ja vältimaks muud ebasoovitavat kaaspüüki ja mere-ökosüsteemide ümberkujundamist. Samuti on vaja vältida mereimetajate sattumist püügivahenditesse. Hülgekindlate püügivahendite kasutusele võtmine vähendab ka kaluritele tekitatud kahju.</p> <p>Mereprügi kogumise arendamine. Mereprügi ja jäätmete näol on tegemist globaalse keskkonnaprobleemiga, millest on mõjutatud ka Läänemeri. Hinnangute kohaselt on 80% merekeskkonnas leiduvast prügist tekkinud maismaal toimuva tegevuse käigus, mille kannavad merre jõed, hoovused ja tuul. Ülejäänud osa on pärit kalandusest, laevandusest, kanalisatsioonist jne. Merepraht on piiriülene probleem, merre sattunud prügil puudub omanik, mis muudab prahi käitlemise keeruliseks ning suurel määral sõltuvaks heast koostööst [1]. Tulenevalt kalapüügisektori eripärast puutuvad kalurid sageli kokku püünistesse sattunud mereprügiga. Meres leiduv prügi, mis tuuakse kalapüügi käigus kaldale, tekitab käitlemisel lisakulusid, millest tulenevalt pööratakse sellele vähe tähelepanu ja sadamates ning kalalaevadel puuduvad käitlemiseks vastavad seadmed. Soodustades mereprügi kogumist, on kalapüügisektoril võimalus anda omapoolne panus kalapüügist tuleneva mõju vähendamiseks ja panustada merekeskkonna seisundi parendamisse.</p>

Policy objective	Priority	Justification
		<p>TEADUSARENDUS JA INNOVATSIOON</p> <p>Suurendada innovatsiooni kalapüügisektoris. Kalapüügisektori jaoks on oluline vee-elusressursside jätkusuutlikus ehk heas seisus kalavarud ja bioloogiline mitmekesisus. Bioloogilise mitmekesisuse säilitamise meetmele rakendamisel peab lähtuma usaldusväärsetest teadusuuringutest. Parimate andmete kogumiseks ja parimate looduspõhiste lahenduste väljatöötamiseks on tähtis investeerida teadusuuringutesse, innovatsiooni ja teadmistevahetusse [2]. Näeme, et mõju vähendamine on võimalik läbi teaduspõhise lähenemise, kus mõistetakse teaduse ja arendustegevuse vajalikkust ning teadustööde tulemused on sektorile kättesaadavad. Oluline on leida kalapüügisektoris esinevatele kitsaskohtadele lahendusi, mis on seotud näiteks vastupanuvõimega kliimamuutustele ja uuenduslike, säästlike ja keskkonnasõbralike tehnoloogiate väljatöötamisele. Lisaks sektori ülesele innovatsioonile tuleb soodustada ettevõtjapõhist (ehk konkreetsele ettevõtjale loodud) innovatsiooni kalapüügisektoris. Tähelepanu tuleb pöörata sellele, et teaduses viiakse kokku teadlaste ekspertteadmised ja ettevõtjate vajadused ning innovatsioon, kaasates vajadusel ka rahvusvahelisi teadmisi.</p> <p>SOTSIAAL-MAJANDUS</p> <p>Edendada teadmussiiret kalapüügisektoris. Tuleviku ärimudel on keskkonnasäästlik ehk ettevõtteid arendatakse mitmekihiliselt ja laias skaalas, suurendatakse ettevõttest saadavat tulu ning samas parendatakse keskkonda ja mõjutatakse positiivselt kliimamuutusi. See näitab, et tavapärastest lähenemisviisidest enam ei piisa. Vajadus on süsteemsuse ja katsetamiste ning koostöö järele eri sektorite ja valdkondade vahel [3]. Soovime suurendada kalapüügisektori keskkonnateadlikkust, tõsta digioskusi ja hoida sektorit kursis uute tehnoloogiate ning arengutega, võimaldades neile täiendõpet ja koostööd teadlastega katseprojektide elluviimiseks. Oskuste suurendamine aitab tõsta kalandussektoris töötavate inimeste majandusvaldkonna konkurentsivõimet, mille käigus kasvab ühtlasi ka keskkonnasäästlik ja ressursitõhus teadmispõhine majandmine ning hoogustub teadmiste rakendamine.</p> <p>Parandada kalanduse mainet. Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030 visioon on „Eesti toit on hinnatud ja maal on hea elada!“. Selle kohaselt on hea mainega Eesti toidul aastal 2030 nõudlus nii kodu- kui ka välisurgudel, mis tagab kõigile tarneahelas osalejatele piisava sissetuleku toodetud saaduste, toidu ja pakutavate teenuste eest [4]. Praeguste uuringute kohaselt on kalanduse maine Eestis madal. Kalandussektori maine ehk kuvand mõjutab kalatarbimist ja ka karjäärialaseid otsuseid. Mainekujundus on järjepidev töö,</p>

Policy objective	Priority	Justification
		<p>mis eeldab kalapüügisektori ja avalikkuse teadlikkuse suurenemist. Positiivset mainet aitab kujundada kalanduse tutvustamine laiemale ühiskonnale läbi teavituskampaaniate ja erinevate avalikkusele suunatud sündmuste (näiteks festivalid, laadad) läbiviimise kaudu.</p> <p>Erieesmärk 2 - Energiatõhususe suurendamine ja CO2 heite vähendamine kalalaevade mootorite asendamise või moderniseerimise kaudu</p> <p>KESKKOND</p> <p>Suurendada keskkonnasäästlike tehnoloogiate ja ressursitõhusate seadmete kasutamist. Kalalaevastiku majandustulemusi määravad paljud tegurid, kuid kaheks olulisemaks võib lugeda püügile kuluvat aega ja energiat. Peamiselt kasutavad kalalaevade mootorid fossiilkütust, mille põlemisel eritub keskkonda süsihappegaasi, di-lämmastikoksiidi ja metaani ehk kasvuhoonegaase tekitavaid ühendeid. Lisaks sellele, et tegemist on taastumatu energiavaruga, on järgmistel kümnenditel oodata nafta ja teiste fossiilkütuste kallinemist ning hindade heitlikkuse suurenemist, mis loob vajaduse liikuda vähem CO2-heidet tekitava majanduse suunas. Eesti kalalaevastiku kõrge keskmise vanuse tõttu on investeringud mootorite vahetamise suured.</p> <p>Erieesmärk 4 - Kalapüügi tõhusa kontrolli ja õigusnormide täitmise tagamise edendamine, sealhulgas võitlemine ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vastu, ning andmete usaldusväärse edendamine, et teha teadmistel põhinevaid otsuseid</p> <p>KESKKOND</p> <p>Suurendada teadmisi kalavarude majandamiseks. Kala on tervisliku toitumise oluline osa, samas ei ole kalavarud piiramatud ja ülepüük mõjutab varude seisukorda ning looduslikku taastootmisvõimet. Kalavarude säästva kasutamise jaoks koostatakse mitmeaastased majandamiskavad, mis on Euroopa Liidu ühise kalanduspoliitika keskne vahend. Euroopa Liidu ühise kalanduspoliitika oluliseks osaks on andmekogumine ja seire. Kogutud andmete ja seire põhjal antud teadussoovituste alusel on võimalik kehtestada kalavarude seisukorda arvestavad püügivõimalused ning vajadusel rakendada muid kalavarude kaitsemeetmeid. Kooskõlastatud meetodika alusel kalaliikide varude seisundi hindamisel ja haldamissoovituste järgimisel on võimalik tagada kalavarude hea seisund.</p> <p>Kalanduse järelevalve tõhustamine. Terviklik kalanduspoliitika eeldab lisaks majandamiskavadele ja kehtestatud püügivõimalustele ning reeglitele ka tõhusat riiklikku järelevalvet, kontrolli kalavarude kaitsemeetmete täitmise üle ja reeglite jõustamist.</p>

Policy objective	Priority	Justification
		<p>Ebaseadusliku kalapüügi vähendamiseks tuleb süsteemselt uuendada järelevalve tehnoloogilisi seadmeid ja arendada ning tõhustada riskipõhist järelevalvet hõlbustavaid infotehnoloogilisi süsteeme ja rakendusi kalalaevadel. Tänapäevaste infotehnoloogiliste lahenduste ja elektroonilise andmevahetuse parendamise abil saab vähendada ettevõtjate ja kalandusadministratsiooni halduskoormust, parandada andmete kvaliteeti ja tõhustada järelevalve jaoks vajalikku riskikontrolli. Kalanduse järelevalvet aitab tõhustada ka inspektorite koolitamine ja rahvusvaheline koostöö.</p> <p>Erieesmärk 6 - Veekeskkonna elurikkuse ja ökosüsteemide kaitsmisele ja taastamisele kaasa aitamine</p> <p>KESKKOND</p> <p>Kudealade ja rändeteede seisundi parendamine. Kalavarude hea seisundi tagamiseks ja liikide mitmekesisuse säilitamise võimaluseks on kudealade ja rändeteede taastamine ja loomine. Heas seisus koelmualad ja rändeteed loovad soodsad tingimused ka rannakaladele, kellest enamik sigib Eestis kevadel ja vajab selleks lume sulamisest tekkivat suurveti, et pääseda peajõega ühenduses olevatesse jõgedesse ning ülejutatud luhtadele. Juba praegu mõjutab temperatuuri tõus ja lumerohkete talvede puudumine kevadiste suurvete kestust ning ulatust. Koelmualade ja rändeteede taastamine ning selleks vajalikud uuringud omavad olulist tähendust bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamise seisukohast.</p> <p>Parandada merekeskkonna alaseid teadmisi. Kalavarude hea seisundi ja bioloogilise mitmekesisuse seisukohalt on olulised merekeskkonna alased uuringud. Bioloogilise mitmekesisuse ehk elurikkuse muutumine võib kaasa tuua terve ökosüsteemi muutumise, kalavarude mõistes loodusliku tootlikkuse vähenemise ja väliste mõjurite suhtes suurema vastuvõtlikkuse. Merekeskkonna hea keskkonnaseisundi saavutamine eeldab teadmisi, mis aitaksid hinnata erinevate tegevuste mõju, tuvastada hetkeseisundit ja pakkuda probleemide korral lahendusi.</p> <p>[1] Euroopa Keskkonnaagentuuri artikkel „Mereprügi“, 11.09.2014</p> <p>[2] Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele COM(2020) 380, ELi elurikkuse strateegia aastani 2030</p> <p>[3] Komisjoni teatis COM(2019) 640, Roheline kokkulepe</p>

Policy objective	Priority	Justification
		[4] „Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030“, Maaeluministerium
2. Greener Europe	2.Fostering sustainable aquaculture activities, and processing and marketing of fisheries and aquaculture products, thus contributing to food security in the Union	<p>EMKVF 2021–2027 teise prioriteedi eesmärgiks on säästva vesiviljeluse ning kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemise ja turustamise edendamine. Tulenevalt Eesti vesiviljelustoodete tootmise, kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemise ja turustamise olukorrast ning SWOT analüüsist, rakendatakse II prioriteedi puhul erieesmäärke 1 ja 2.</p> <p>Erieesmärk 1- Säästva vesiviljelustegevuse edendamine, eelkõige vesiviljelustootmise konkurentsivõime tugevdamine, tagades samal ajal, et tegevused on pikas perspektiivis keskkonnasäästlikud.</p> <p>MAJANDUS</p> <p>Toodangumahtude suurendamine ja tulude kasv vesiviljeluses. Vesiviljelussektori toodangumaht on väike, mistõttu on keeruline siseneda kaubanduskettidesse ning turul domineerib importtoodang. Madala tootmismahu tõttu ei kata ka sektori müügitulu kogukulusid. Arvestades kasvavat huvi merevesiviljeluse vastu, tagab selle sektori tegevuste soodustamine juurdepääsu piisavale, täisväärtuslikule ja kestlikult toodetud toidule, muutes selle taskukohasemaks ja kättesaadavamaks. Maismaakasvanduste jätkusuutlikkuse suurendamisele aitaks kaasa senise tegevuse ümberkujundamine kalade ettekasvatamiseks merevesiviljeluse tarvis. Jätkusuulikku sektori tagamiseks toetatakse selliseid tehnoloogilisi lahendusi, mis on majanduslikult tasuvad ega vaja tulevikus täiendavaid tegevustoetusi. Eesti keskkonna- ja kliimatingimustes sobivate ja suure turunõudlusega vesiviljelustoodete toodangumahtude suurenemine loob eeldused ekspordi kasvuks. Vajalikud on investeeringud, mis aitavad tõsta keskkonna- ja kliimamuutustest tulenevat vastupanuvõimet selliselt, et vesiviljelustoodete tootmisega oleks võimalik jätkata.</p> <p>Tehnoloogia arengu parem rakendamine vesiviljeluses. Konkurentsivõime tõstmine nõuab panustamist toodangu kvaliteedile, esmatöötlemise võimaluste loomisele. Olulisemaks muutub alternatiivsete energiakandjate kasutamine tootmisprotsessides. Tootmisvõimsuste täielik kasutuselevõtmine, majanduslikult tasuvate liikide toodangumahu suurenemine, uute liikide kasvatamine ning digi- ja kasvatustehnoloogiate arendamine võimaldab tekkinud kitsaskohti likvideerida. Sektori vajadused on seotud täiendavate investeeringutega keskkonnahoidlikesse seadmetesse, masinatesse ja kaasaegsesse tootmis- ja töötlemistehnoloogiasse [1]. Turunõudlusele vastav tootmine tagab stabiilse turu ja</p>

Policy objective	Priority	Justification
		<p>isevarustatuse. Infoühiskonna areng võimaldab kaasaegseid tehnoloogilisi lahendusi kasutusele võttes lihtsustada tootmise protsessi ning minna uudsete teenustega lõpptarbijale lähemale. Võimaluseks on kasutada koduturu eelist ning lühikese tarneahela kaudu pakkuda kohalikku ja värsket kala ning eristuvaid, kõrgema lisandväärtusega tooteid, mis arvestavad tarbija vajadustega.</p> <p>Parandada investeeringute tegemiseks vesiviljelussektorile ligipääsu finantsvahendite. Kasvanduse ehitamisest toodangu saamiseni kulub mitu aastat ning kasvatusprotsess nõuab mahukaid käibevahendeid. Krediidiasutused hindavad vesiviljelust riskantseks ja mittekasumlikuks ning ettevõtete tagatise ebapiisavaks. Probleemid ja turutõrked seoses krediidiasutustest laenude kättesaadavusega on püsinud aastaid muutumatuna. Näiteks on vesiviljelussektoris laenu keeruline saada eriti väikese ja keskmise suurusega ettevõtetel. Rahastamisvahendite rakendamisel tehtavate investeeringute kaudu vähendatakse kahjulikku mõju keskkonnale ja suurendatakse ressurside tõhusamat kasutamist [2]. Oluline on pöörata tähelepanu finantsturgudel toimuvale ning tagada investeeringuteks vajaminevatele finantsvahenditele ligipääs rahastamisvahendite kaudu.</p> <p>KESKKOND</p> <p>Vähendada tekkivat keskkonnamõju vesiviljelustoodete tootmisel. Sõltuvalt kasvatatavast liigist on suureks väljakutseks keskkonnahoidliku mere- ja maismaavesiviljeluse arendamine selliselt, et keskkonnaseisund ei halveneks ja tagatud oleks sektori jätkusuutlikkus. Vesiviljelus on juba praegu üks efektiivsemaid viise toota loomset proteiini, mis aitab panustada riigi toiduga kindlustatusesse ning jätab väiksema CO2 jalajälje kui näiteks mõni muu viis loomse valgu tootmine. Võrreldes põllumajanduse, metsanduse ja tööstusega on saaste väga väikesega osaga veekogude keskkonnakoormusest. Hinnanguliselt on kalakasvatuse põhjustatud lämmastikukoormus 0,06% ja fosforikoormus 0,24% kogu Eesti koormusest [3]. Toodangumahu suurenemisel on vajalikud investeeringud keskkonnasäästlikku tootmise soodustamiseks. Selle kontekstis on Euroopas tõusutrendis merekeskkonnast toitaineid väljaviiv vesiviljelus, mis muuhulgas aitaks vähendada punktreostust. Keskkonnaprobleemid on takistanud merevesiviljeluse arengut, mis on kannatanud kuvandiprobleemide all. Seetõttu on võimalik suurendada vesiviljeluse sotsiaalset aktsepteeritavust, mis nõuab ka meetmeid vesiviljeluse keskkonnatoime parandamiseks [4].</p> <p>TEADUS-ARENDUS / INNOVATSIOON</p>

Policy objective	Priority	Justification
		<p>Suurendada innovatsiooni ja oskusteavet vesiviljeluses. Teadus- ja arendustegevusel oluline roll kogu sektori suunamisel. Innovatsiooni kaudu on võimalik suurendada vesiviljelussektoris teadmisi säästlikust ja kasumlikust majandamisest. Uute jätkusuutlike ja keskkonnasõbralike kasvatustehnoloogiate väljatöötamise ning kasutuselevõtu soodustamine sh madala troofsusega liikide kasutuselevõtt aitaks vältida võimalikke kahjulikke mõjusid keskkonnale. Oluline on luua võimalused vesiviljelussektoris tegutsevate ettevõtjate ja teadlaste vahelisele koostöö tekkele. Võimaldada katseprojektides osalemist ja vajalike uuringuid ning seda vajadusel rahvusvahelisel tasandil.</p> <p>Jätkusuutliku sektori edendamiseks on vajalik panustada innovatsiooni ja teadus-arendustegevustesse, võimaldades kasutada uusi tehnoloogiaid tootmises, kasvatada uusi turunõudlusele vastavaid liike kuni lõpptoodanguni välja ja pöörata tähelepanu kasvatamisele ning bioloogilise ressursi täielikule ärakasutamisele. Oluline on uute vesiviljelusliikide viljelemine ning sellega seotud arendustöö. Turunõudluse ja lühikese tarneahela eeliste ärakasutamiseks tuleb panustada vesiviljelustoodete toomisesse, millega tagatakse piisav toodangumaht ja kvaliteet. Eeldused sellele annab valdkonda toetav haridussüsteem.</p> <p>Läänemere regioonis peetakse teadusasutuste ja sektori vahelist suhtlust piirkonna arengupunktiks [5]. Vesiviljelussektori innovatsiooni ja teadus-arendustegevusi pärsib ebapiisav teaduspotsiaali kaasamine, muuhulgas ka välismaalt. Välismaine teadmussiire on ettevõtjatele kallis ja sektoris jääb vajaka teadmistest spetsiifilistes valdkondlikes küsimustes ning rakendusteaduste paremas ärakasutamises. Et merekeskkonna seisund ei halveneks, tuleb luua võimalusi koostoimeliste lahenduste tekkeks suletud toitainete ringluseks või merevetikate- ja karpide kasvatamisele kui merekeskkonnast toitaineid väljaviivale vesiviljelusele. Näiteks kalakasvatusega paralleelselt vetikate ja ka karpide kasvatamine või Läänemerest püütud kalast valmistatud kalasööda kasutamine kalakasvandustes [6], võimaldaks vähendada vesiviljelusekasvandustest punktreostusena tekkivate toitainete koormust keskkonnale ja liikuda nullsaaste tagamise suunas. See võimaldab saavutada puhta ja ringluspõhise majandusmudeli, põhinedes taastatud ja tervetel looduslikel ökosüsteemidel, elurikkuse edasise vähenemise peatamisel ning tervisliku ja mürgivaba keskkonna loomisel kõigile kodanikele [7].</p> <p>Oluline on siinkohal jätkata uuringutega, mis võimaldaksid arendada jätkusuutlikku vesiviljelust, mille kaudu edendada kestlikku toidutootmist. Mitmekesisema taustaga</p>

Policy objective	Priority	Justification
		<p>teaduspotsiaali kaasamine soodustab nii tootlikkuse tõstmist, lisandväärtuse kasvu kui ka tehnoloogilistest arengutest tulenevatele võimaluste kasutuselevõttu.</p> <p>SOTSIAAL-MAJANDUS</p> <p>Edendada teadmussiiret vesiviljeluses. Vesiviljelussektoris on oluline tagada võimalused ettevõtjate ja teadlaste vahelisele koostöö tekkele ning võimaldada vajalike uuringuid ja katseprojektides osalemist. Vesiviljelusloomade heaolu tagamine, taudide levikut takistav ennetustöö ja teadmussiire vähendab antimikroobset resistentsust, kuna kaob ravimite kasutamise vajadus. Suurenev taudidest vabade karjade arv võimaldab toodangumahu kasvades paremat ligipääsu välisturgudele ning konkurentsivõimet kohalikul turul. Tagamaks ettevõttes kvalifitseeritud töötajate olemasolu on läbi täiendkoolituste võimalik tuua sektorisse taustateadmistega ja kogemustega eksperte ning uut teadmist. Ainuüksi tehnoloogiliste uuendustega kursis olemisest ei piisa, et tekiks arusaam, kuidas nendest ettevõtjatele kasu võiks olla. Oluline on omandada tööriistu, mis aitavad olemasolevaid uuendusi paremini mõtestada. Oskuste suurendamine tõstab sektoris töötavate inimeste kaudu majandusvaldkonna konkurentsivõimet, mille käigus kasvab ühtlasi keskkonnasäästlik ja ressursitõhus teadmiste põhine majandamine ning hoogustub teadmiste rakendamine.</p> <p>Erieesmärk 2- Kalapüügi- ja vesiviljelustoodete turustamise, kvaliteedi ja lisandväärtuse ning nende toodete töötlemise edendamine</p> <p>MAJANDUS</p> <p>Ettevõtjate kasumi suurendamine välisturgudel. Eesti toitu ja toidukultuuri iseloomustab põhjamaadele omane värskus, looduslähedus, keskkonnasõbralikkus, mitmekesisus, samuti toiduohutuse, loomatervise ja loomade heaolu tähtsustamine, kvaliteedi rõhutamine ning valdavalt kohaliku tooraine kasutamine. Liikudes madala lisandväärtusega toodetelt kõrgema lisandväärtusega toodeteni suurendatakse sektori kasumlikkust. Samas tekib vajadus sihtturgude muutmiseks, kuna kõik turud ei suuda maksta kõrge lisandväärtusega toodete eest kõrgemat hinda. Selleks on vajalik luua kontakte uute äripartneritega kontaktreiside või eriala messide kaudu. Väljakutseks on ressursikasutuse tõhustamine töötlemisest turustamiseni, nii energia kui ka töötlemises kasutatava ressursikasutuse osas laiemalt. Tuleb kasutusele võtta uuemaid ja keskkonnasõbralikumaid tehnoloogiad. Olemasolevate ressursside tõhusam kasutamine aitab vähendada toidukao ja toidujäätmete teket.</p> <p>Välisturgude geograafia laiendamine. Töötlemise ja turustamise valdkonnas vähendab välisturgude laiendamine sõltuvust üksikutest turgudest ja maandab poliitiliselt motiveeritud</p>

Policy objective	Priority	Justification
		<p>kaubanduspiirangute negatiivseid majanduslikke mõjusid. Lisaks olemasolevatele turgudele tuleb tekitada huvi Eesti toodete vastu uutel turgudel, mille tagab infovahetus partnerriikide ja ettevõtjate vahel. Välisturgudel on üha suurenev tähtsus erinevatel kvaliteedi ja jätkusuutlikkuse sertifikaatidel ning märgistel. Seetõttu on vajalik laia välisturgude säilitamiseks ning eksporditavate koguste suurendamiseks sertifitseerimise soodustamine. Riigiti erinevad tarbijaskonna eelistused, mistõttu tuleb toetada näiteks turu-uuringuid toodete kohandamiseks konkreetsetele sihtturgudele.</p> <p>Tehnoloogia arengu parem rakendamine töötlemises. Uued tehnoloogiad annavad paremad võimalused tootearenduseks, et kohaldada tootevalikut tarbija muutuvatele eelistustele. Tootearendus on tihti kalliks ja vähestes ettevõtetes tegeletakse teadliku ja järjepideva tootearendusega. Kerkimas on esile tootearenduse ja tooraine väärimise soodustamine, mis tagaks stabiilse tarne kaubanduskettidesse ning kvaliteetse ja kõrge lisandväärtusega toodangu. Tehnoloogia ja seadmetiku puudumine ei võimalda ettevõtetel valmistada kõrgema lisandväärtusega tooteid. Kõrge kvaliteediootusega ostjateni jõudmine tagab parema väljamüügihinna. Infoühiskonna areng võimaldab kaasaegseid tehnoloogilisi lahendusi kasutusele võttes lihtsustada tootmise ja töötlemise protsessi ning minna uudsete teenuste kaudu lõpptarbijale lähemale. Suuremat rolli on omandamas e-kaubandus, mistõttu nõuab see suuremat tähelepanu konkurentsipüsimeks. Suureks väljakutseks on ressursikasutuse tõhustamine töötlemisest turustamiseni seda nii energia kui ka töötlemises kasutatava ressursikasutuses laiemalt. Selleks tuleb kasutusele võtta uusi keskkonnasõbralikke tehnoloogiad ja kasutada olemasolevaid ressursse tõhusamalt. Töötlemise vallas on oluline võimalikult palju väärimada toorainet. Lisaks tekkivate tootmisjätkide maksimaalsele väärimamisele tagab lisasissetuleku väheväärtuslike liikide ja võõrliikide kasutuselevõtt. See aitab leevendada tooraine puudust töötlemisüksustes, kus aastaringselt tegevust ei toimu. Toiduks sobimatust toorainest on võimalik valmistada tooteid, mida pakkuda toorainena teistele majandussektoritele ja vähendada toidujäätmete teket.</p> <p>Parandada investeeringute tegemiseks töötlemissektorile ligipääsu finantsvahenditele. Krediidiandjad ei tunne valdkonnas tegutsevate ettevõtte eripärasid ja ei arvesta nendega ning see on aastatega süvenenud. Turutõrked on tekkinud laenude kättesaadavusega, mis takistab ettevõtjate investeeringuplaanide elluviimist. Näiteks tulenevalt püügihooaegadest peavad tööstused ostma hooajaliselt suurte partiidena toorainet oma ladudesse, mida krediidiandjad üldjuhul ei mõista. Investeerimislaenude lühike tagasimakseperiood ei võimalda töötlemisel investeringuid kiiresti tagasi teenida [8]. Juurdepääs sobivatele finantsteenustele on Euroopa</p>

Policy objective	Priority	Justification
		<p>Liidu riikides küll erinev, finantsvahendite kättesaadavust peetakse üsna piiratuks eriti väikese ja keskmise suurusega ettevõtetel. Rahastamisvahendite rakendamisel tehtavate investeeringute kaudu vähendatakse kahjulikku mõju keskkonnale ja suurendatakse ressursside tõhusamat kasutamist [9]. Kalapüügi- ja vesiviljelussektori tootjaorganisatsioonide konkurentsivõime suurendamine. Toodete kvaliteedi tõstmisele ja stabiilse toodetega varustamise tagamisele aitab kaasa ühistegevuse soodustamine kalapüügi- ja vesiviljelustoodete tootjate turujõu suurendamiseks. Selleks, et tootjaorganisatsioonid saaksid ühistegevusel oma liikmeid suunata säästvama tootmise poole, koostatakse tootmis- ja turustamiskavad, mis sisaldavad nende eesmärkide saavutamiseks vajalikke meetmeid. Tuleb tagada, et tootjaorganisatsioonide liikmed tegeleksid kalapüügi ja vesiviljelusega jätkusuutlikult, parandaksid oma toodete turule laskmist, koguksid teavet ning püüaksid suurendada oma sissetulekut. See võimaldab ka väikesemahulistel tootmisüksustel suurendada turujõudu ning tõsta kasumit.</p> <p>Kalapüügi- ja vesiviljelustoodete tarbimise suurendamine. Globaalne kalatarbimise kasv on ajendanud tootjaid rohkem tarbijate eelistustega kohanema ja neile reageerima. Töötledjad peavad arvestama, kuidas tarbijad tooteid valivad, ostavad, valmistavad ja söövad. Üha enam eelistatakse mugavamalt tarbitavat kala (nt värske ja jahutatud filee, tervislikud innovaatilised valmistooted, jne), mis on kättesaadav konkurentsivõimelise hinnaga. Üles kerkivad väljakutsed kalapüügi- ja vesiviljelustoodete turustamisel tarbija teadlikkuse tõstmisel ja tarbimise suurendamisel. Tarbija teadlikkus värske ja kvaliteetse tooraine kättesaadavuse ning erinevate valmistamisviiside osas suurendab tarbimist ja soodustab tarbija ja toodete pakkuja kokkusaamist. Muuhulgas on oluline rõhutada ka kohaliku toodangu tarbimist. Kohalikul toodangu lühem tarneahel tagab omakorda väiksema keskkonna jalajäle. Kavas on jätkata teavitustegevusega, et tarbijad saaksid teha tervislikke ja kestlike toiduvalikuid kalapüügi- ja vesiviljelustoodete tarbimisel.</p> <p>Erinevatele turgudele jõudmine nõuab ettevõtjatel suuremat spetsialiseerumist toodete ja tootegruppide lõikes. Tarbimise suurendamisel on oluline roll tootearendusel, kus arvestatakse tarbijate soovide ja vajadustega. Tarbija teadlikkuse tõstmine ja tarbimise suurendamine loob paremad võimalused nii kohalikele kui ka väliturule sobiva sortimendi pakumiseks ning seetõttu tuleb arvestada tarbijate soovidega. Tarbijad eelistavad regiooniti erinevaid tooteid ning kaubanduses tuleb tarbija köitmiseks lisaks traditsioonilistele toodetele pakkuda ka uusi maitseelamusi.</p>

Policy objective	Priority	Justification
		<p>Tarbija tahab rohkem teada, kuidas toitu toodeti ja milline oli sellega kaasnev keskkonna- ja ühiskondlik mõju. Tarbija soovib teha rohkem teadlike valikuid, mida lihtsustavad kestlikkuse ja kvaliteedi sertifikaadid ja märgiseid toodetel ja infotehnoloogia areng.</p> <p>Negatiivsete mõjude leevendamine erakorraliste sündmuste korral. Kalapüügi- ja vesiviljelustoodete tootmise, töötlemise ja turustamise valdkonnas on oluline leevendada negatiivseid mõjusid erakorraliste sündmuste korral, et tuua leevendust turustamisraskustesse sattunud ettevõtjatele. Erandlike sündmuste korral tuleb võimaldada saamata jäänud tulu või lisakulude hüvitamist ettevõtjatele.</p> <p>TEADUS-ARENDUS / INNOVATSIOON</p> <p>Suurendada innovatsiooni ja oskusteavet töötlemises. Innovatsiooni kaudu saab suurendada töötlemissektoris teadmisi säästlikust ja kasumlikust majandamisest. Ettevõtte ja sektori ülese innovatsiooni ning teadus-arendustegevuste kaudu tuleb aina rohkem pöörata tähelepanu toorme väärindamisele kui ka turustamisele. Üha enam vajatakse sisendit kuidas maksimaalsel hulgal toorainet töötlemisprotsessis kasutusele võtta ning uute toodete ja tootearenduse sh tootedisaini edendamiseks. Ühtlasi annab see lisavõimalused väiketöötajatel, kus kasutamata töötlemisvõimaluste paremale kasutusele võtmisel saab püügivälisel ajal töödelda ning arendada välja seni kasutamata ressursidest tooteid. Ettevõtjad vajavad teadusasutustelt sisendit, mida on võimalik koheselt tootmisprotsessis rakendada hakata. Olulisemaks on muutumas lühiajalised projektid, et liikuda kiirelt kaasa tehnoloogilise ja digitaalse arenguga ning tarbijate kasvavate sooviga uute toodete ja tootearenduse vallas.</p> <p>Läänemere regioonis peetakse teadusasutuste ja sektori vahelist suhtlust piirkonna arengupunktiks [10]. Innovatsiooni ja teadus-arendustegevusi pärsib ebapiisav teaduspotsiaali kaasamine, muuhulgas ka välismaalt. Kuna välismaine teadmussiire on ettevõtjatele kallis, jääb sektoris vajaka teadmistest spetsiifilistes valdkondades ning rakendusteaduste paremas ära kasutamises. Innovatsiooni edendamiseks peab panustama töötlemissektoris tegutsevate ettevõtjate ja teadlaste vahelisele koostööle. Teadus- ja arendustegevust kaasates leitakse ning rakendatakse töötlemises ja turustamises lahendusi andmaks lisandväärtust, olla innovaatiline, keskkonnasäästlik ning konkurentsivõimeline praegustel ja uutel turgudel.</p> <p>SOTSIAAL-MAJANDUS</p>

Policy objective	Priority	Justification
		<p>Edendada teadmussiiret töötlemises. Töötlemissektoris on oluline luua võimalused ettevõtjate ja teadlaste vahelisele koostööks ning võimaldada vajalike uuringuid ja katseprojektides osalemist. Tagamaks töötlemissektoris kvalifitseeritud töötajate olemasolu on näiteks nõustamisteenuste, täiendkoolituste kaudu võimalik tuua sektorisse kvalifitseeritud, heade taustateadmistega ning kogemustega eksperte. Ainuüksi tehnoloogiliste uuendustega kursis olemisest ei piisa, et tekiks arusaam, kuidas need uuendused organisatsioonile kasulikud võiksid olla. Oluline on omandada tööriistu, mis aitavad uuendusi paremini ümber mõtestada. Oskuste suurendamine aitab tõsta sektoris töötavate inimeste kaudu majandusvaldkonna konkurentsivõimet.</p> <p>[1] EAFRD ja EMKVF 2021-2027 rakenduskava rahastamisvahendi eelhindamine. Eesti Maaülikool, 2020.</p> <p>[2] <i>fi-compass study on the use of EMFF financial instruments, Final report June 2021.</i></p> <p>[3] Kalakasvatuste veesaaste arvestusmeetodika väljatöötamine. Aqua Consult Baltic OÜ, 2012</p> <p>[4] <i>Commission Staff working document SWD(2020)206</i></p> <p>[5] <i>Commission Staff working document SWD(2020)206</i></p> <p>[6] Kalakasvatuste kaudu merre suunatud lämmastiku- ja fosforikoormust kompenseerivate meetmete väljatöötamine. Tartu Ülikool, 2019.</p> <p>[7] ELi tegevuskava „Õhu, vee ja pinnase nullsaaste suunas“ COM/2021/400 <i>final</i></p> <p>[8] EAFRD ja EMKVF 2021-2027 rakenduskava rahastamisvahendi eelhindamine. Eesti Maaülikool, 2020.</p> <p>[9] <i>fi-compass study on the use of EMFF financial instruments, Final report June 2021.</i></p> <p>[10] <i>Commission Staff working document SWD(2020)206</i></p>
5. Europe closer to citizens	3.Enabling a sustainable blue economy in coastal, island and inland areas, and fostering the development of fishing and aquaculture communities	<p>Erieesmärk – Aidata kaasa säästva sinise majanduse võimaldamisele ranniku-, saare- ja sisemaapiirkondades ning kalapüügi ja vesiviljelusega tegelevate kogukondade kestliku arengu soodustamisele</p> <p>MAJANDUS</p>

Policy objective	Priority	Justification
		<p>Suurendada ranna ja sisevete kalurite sissetulekuid ja investeringusuutlikkust. Eesti ranna ja sisevete kalandus on väga sesoonse iseloomuga ning kalurid saavad oma tulu kalandusest ca 4-5 kuu jooksul, samuti takistavad kalurite püüke ilmastikuolud. Paljud kalurid seisavad igal kevadel valikute ees, kas tegeleda kalapüügiga või saada tulu palgatööst mõnel muul alal. Uute tegevusalade kasutuselevõtmine annab kaluritele võimaluse kujundada endale välja lisategevusalad, millega on võimalik endale tulu teenida ajal mil kalapüük on võimatu või ei ole kalapüügiga majanduslikult mõttekas tegeleda. Kaluri tegevusalade mitmekesistamine integreerib kalandussektorit piirkondade majanduse teiste harudega ning võimaldab kasutusele võtta piirkondade teisi looduslikke ressursse ja arendada sinimajandust, jätkusuutlikku rannikuturismi sh teenuseid mis on suunatud harrastuskalapüüdjatele. Majandustegevuse mitmekesisus on oluline argument noorte toomisel kalandussektorisse, sest täiendavate tegevuste väljaarendamine suurendab sektori atraktiivsust ning pakub tihtipeale hõivet ka kalurite pereliikmetele. Samuti aitab investeerimisvõimekuse suurendamine ranna ja sisevete kaluritel paremini kasutusele võtta vähese kasvuhooenergia heitega ja alternatiivenergia allikaid ning paremini toime tulla kliimamuutustest tulenevate riskidega</p> <p>Suurendada ranna ja sisevete kalurite toodangu konkurentsivõimet ning soodustada ühistulist majandustegevust. Praegusel hetkel on kala väiketöötlemine kalurite hulgas vähe juurdunud, enamjaolt müüakse saagid ära töötlemata kujul kas otse kokkuostajale, töötlejale või kala tarbijale. Ranna ja sisevete kalurite poolt püütud saakide töötlemine võimaldab kaluritel saada oma toodangust suuremat tulu ning võimaldab kontrollida kogu tootmisahelat püük – hoiustamine – töötlemine – müük. Viimastel aastatel on kõigis kalanduspiirkondades täheldatud kala väärindamise kasvu rannakalurite poolt. Selle tõestuseks on ka EMKF-i projektitoetused, mille sisuks on kala ja kalatöötlemisseadmete, külmikautode, kala turustamiseks vajalike seadmete, külmkambrite ja külmikute jms soetamine. Variatiivsus on väga suur, kuid trend on ühene - kaluritel on huvi kala väärindamise vastu. Tekkinud on arvukalt ettevõtteid, kes väärindavad kogu oma saagi ja teostavad kala kokkuostu ka teistelt kaluritelt. Kala väärindamine tõstab hinnanguliselt kala hinda 2-5 korda, sõltuvalt kalaliigist ja väärindamise viisist. Kala väärindamine on toonud kohaliku kala paremini turule ning on vähendanud kalurite sõltuvust kala kokkuostjatest. Tarbijate kasvav huvi kohaliku kala ka sellest valmistatud toodete vastu loob võimalused lühikeste tarneahelate tekkeks ning soodustab väikeste kuid kvaliteetsete kalakoguste otseturustamist otse tarbijale. Rannakalanduses saadakse suur osa saakidest suhteliselt lühikese aja jooksul, seega on rannakalurite võimalused oma saake ja neist tehtud tooteid suhteliselt keerukas turustada</p>

Policy objective	Priority	Justification
		<p>juhtudel kus klient eeldab aastaringset varustatust. Teisalt on kalurite püügiperiood väga aktiivne ning kala töötlemisele ei jää lihtsalt aega. Lahenduseks on ühistulise majandustegevuse arendamine, kalurid saaksid püüda kala, kuid toodete valmistamiseks, turundamiseks, transpordiks jne palgatakse ühiselt töötajad. Ühistulisel alustel tegutsemine aitab kaluritel HORECA sektorile ja suurematele kaubanduskettidele stabiilselt pakkuda kohalikku kala ja kalatooteid suurendades seega oma konkurentsivõimet import kalatoodete vastu.</p> <p>Suurendada väikeste kalasadamate majandamise kasumlikust. Kohaliku tähtsusega väikesadamate arendamine ja multifunktsionaalsuse suurendamine loob juurde lisateenused mis võimaldavad sadama omanikel katta halduskulusid. Laia teenusspektriga sadamate olemasolu piirkondades on eelduseks ranniku ja mereturismi hoogsamaks arenguks ning muude sinimajanduse harude kasutuselevõtmiseks. Väikesadamate arendamine on oluline ka kohaliku rannaelu identiteedi säilitamiseks ja suurendamiseks. Väikesadamad on tihti kohaliku kogukonnale oluline maamärk ja kogunemiskoht kus korraldatakse erinevaid sündmusi. Investeeringud väikesadamate taristusse vähendavad ka kliimamuutustest (ekstreemsed tormid, veetaseme tõus, üleujutused jms) tulenevaid riske. Senine praktika on näidanud, et väljaarendatud väikesadam ei täida ainult kalanduslikku eesmärki vaid aitab kaasa ka teiste majandusharude arengule piirkonnas.</p> <p>Edendada innovatsiooni kalanduspiirkondades. Eesti ranna ja sisevete kalurite toodang ei suuda konkureerida import kalatoodetega, üheks põhjuseks on kalurite toodangu ühetaolisus, peamiselt keskendutakse kala fileerimisele, suitsutamisele, kuivatamisele ja soolamisele. Investeeringud tootearendusse, et rikastada tootevalikut ja seni vähest kasutust leidnud kalaliikide näiteks: särg, nurg, koger jne töötlemisse võimaldab kaluritel oma toodete sortimenti rikastada ning paremini ära kasutada tarbijate huvi kohaliku kala ja sellest valmistatud toodete vastu. Seni on vähe kasutatud rannikumeres kasvavaid vetikavarusid, koostöös teadlastega tuleb välja töötada keskkonnasõbralikud vetikavarumise ning vetikate kasutamise viisid. Uute teenuste ja toodete arendamine võimaldab kaluritel paremini kasutusele võtta piirkondade sinimajanduse ja rannikuturismi ressursi.</p> <p>Suurendada ranna ja sisevete kalurite võimekust kasutusele võtta taastuvenergia tehnoloogiaid ja leevendada kliimamuutustest tulenevat mõju. Süsinikneutraalsete taastuvenergia tehnoloogiate kasutuselevõtmine ja kasvuhoonegaaside heite vähendamine on horisontaalne teema kogu kolmandas prioriteedis ja hõlmab kõikki kalandus ja rannakogukondasid. Süsinikneutraalsete taastuvenergia tehnoloogiate kasutuselevõtmine on</p>

Policy objective	Priority	Justification
		<p>kulukas ettevõtmine ning ranna ja sisevete kaluritel puuduvad vahendid investeeringute tegemiseks. Ometigi mõjutab kasvuhoonegaaside liigsest emiteerimisest tulenev kliima soojenemine just enam kalandus ja rannakogukondasid. Suurenevad ekstreemsetest tormidest tulenevad ohud ning vee soojenemine võib merest viia kalanduskogukondadele majanduslikult olulised kalaliigid. Vee soojenemisest tulenevad muutused mõjutavad kalavarude kõrval ja ranna ja sisevete keskkonda tervikuna, temperatuuri tõus põhjustab orgaanilise aine intensiivsemat lagunemist, seeläbi väheneb hapniku hulk vees mis omakorda soodustab mürgiste vetikate vohamist vees. Tulemuseks on rikutud vesi, lõhnareostusega rannad, rikutud kalastuskohad harrastuspüüdjatele, halvenev keskkond ja vähenevad turismitulud. Lisaks on fossiilset päritolu energia hind viimastel aastatel väga kõikumine ning mõjutab oluliselt kalurite majandustegevust. Seega on investeeringute toetamine süsinikneutraalsete alternatiivsete energiatega kasutuselevõtmiseks kaheksaosaline. Ühelt poolt väheneb kasvuhoonegaaside emissioon, mis vähendab kliimasoojenemist, teisalt aitab investeeringute toetamine vähendada kalurite kulusid, parendada energiaga varustuskindlust ja suurendada kalurite vastupanuvõimet võimalikele keskkonnakriisidele. Kliimamuutustest tulenevad ohud mõjutavad otseselt kalanduskogukondadele nii vajalikku sadamataristut. Ranna ja sisevete kalurite kasutuses olevad väikesadamad asuvad üldreeglina madalates rannikuvetes ning on vastuvõtlikud ekstreemsetele tormidele. Näiteks võib üksainus ekstreemne torm kanda väikesadama täis liiva ja meresetteid ning sadam võib väga lühikese aja jooksul muutuda täiesti kasutuskõlbmatuks, samuti tuleb ekstreemsete ilmastikuolude valguses üle vaadata laevade ja tööohutus sadamates. Sadamate haldajate investeeringute toetamine on samuti kaheksaosaline, ühelt poolt investeeringud turvalisemasse sadamataristusse vähendab ekstreemsetest ilmastikuoludest tulenevaid riske, teisalt investeeringud süsinikneutraalse taastuvenergia tehnoloogiate kasutuselevõtmise toetamine vähendab kasvuhoonegaaside emissiooni ning hoiab kokku sadamahaldajate kulusid.</p> <p>KESKKOND</p> <p>Kudealade ja rändeteede seisundi parandamine. Kohaliku tähtsusega kudealad on halvas olukorras ning nende taastamine on mereelustiku bioloogilise mitmekesisuse tagamiseks ja kalavarude looduslikul taastootmisel olulise tähtsusega, eriti tuleb tähelepanu pöörata oluliste liikide nagu koha, meriforell, lõhe, haug jne kudetingimuste parandamisele. Kohalike arengu strateegiate rakendamisel taastamiseks valitud kudealad on reeglina suhteliselt väikese investeeringumahuga, kuid see ei vähenda sugugi nende tähtsust kalavarude jätkusuutlikkuse tagamiseks. Kunstkoelmute rajamise toetamine Pärnu lahte ja Matsalu lahte aitab kaasa koha</p>

Policy objective	Priority	Justification
		<p>varude paranemisele looduslikul teel. Prioriteedis 3 on oluliselt laiendatud keskkonnategevuste fookust, lisaks kudealade taastamisele näeme vajadust tegeleda keskkonnaküsimustega laiemalt. Fookuse laiendamine võimaldab tegevusgruppidel läheneda keskkonnaprobleemide lahendamisele kompleksemalt näiteks: kohaliku tähtsusega kudeala taastamine koosmõjus mereprügi kogumisega. Keskkonnategevuste fookuse laiendamine aitab projektide algatamisse ja elluviimisesse kaasata enam keskkonnahoiuga tegelevaid organisatsioone ja huvigruppe. Laiem fookus võimaldab efektiivsemalt läbi viia erinevaid koolitusi ja infopäevaseid, et paremini tutvustada huvigruppidele fondi eesmärke ja võimalusi.</p> <p>Parendada keskkonna seisundit ning luua elementaarne prügi kogumise taristu merest ja siseveekogudest. Oluline on tähelepanu pöörata keskkonna üldisele seisukorrale, lahendus tuleb leida kasutusest välja läinud ja amortiseerunud püügivahendite kogumisele ning ümbertöötlemisele või siis hävitamisele. Olulist tähelepanu tuleb pöörata kalapüügil tekkivate mittebioloogiliste jäätmete kogumisele ning hüljatud või kaotatud püügivahendite vähendamisele meres ja siseveekogudes. Eestis on välja kujunenud hea väikesadamate võrgustik mis on heaks aluseks mereprügi kogumise taristu loomiseks.</p> <p>SOTSIAAL-MAJANDUS</p> <p>Kalanduskogukondade arengu soodustamine. Viimasel kümnendil on kõige enam ranna ja sisevete kalandust mõjutanud kalanduspiirkondade moodustamine. Eestis tegutseb kaheksa kalanduspiirkonda mida haldavad kohalikud tegevusrühmad, kõik tegevusrühmad tegutsevad juba üle 10 aasta ning on välja kujundanud püsivad institutsioonid ühingu tegevuse juhtimiseks ja EL programmide rakendamiseks piirkondades. Kõigi tegevusrühmade tegevuse aluseks on kohalik arengustrateegia mis on koosatud silmas pidades kohaliku piirkonna eripära ja vajadusi. Kõikide piirkondade strateegiad on laiapõhjalised ning arvestavad kõigi sektorite arenguvajaduste ja potentsiaaliga integreerides kalandust kui tegevusharu piirkonna teiste tegevusaladega. Kalanduse tegevusrühmade CLLD alt üles põhimõttel rakendamise on ranna ja sisevete kalanduse arendamisel otsustava tähtsusega nii siseriiklikult kui rahvusvahelisel tasandil. EL Läänemere strateegia sedastab, et kohalikel CLLD põhimõttel toimivatel tegevusrühmadel on oluline roll kalandusest sõltuvate kogukondade tugevdamisel, et arendada sinimajandust ja läheneda ühtsete põhimõtetega keskkonnaprobleemidele. Kalanduse tegevusrühmad saavad oluliselt kaasa aidata kalapüügiga seotud keskkonnasäästliku turismi ja rannikuturismi arendamisele ning sinimajanduse arendamisele ning keskkonnahoiule suunatud meetmete väljatöötamisele mis on ühtsed kogu Läänemere piirkonnas. Tegevusrühmade tegevus aitab tuua ranna ja sisevete sektorisse uusi nooremaid</p>

Policy objective	Priority	Justification
		<p>kalureid ning laiemalt tegeleda piirkondade probleemidega, merelise infrastruktuuri arendamine ja kala tarbimise propageerimine. Tegevusrühmad on ka olulised Eesti rannikupiirkondade ja kalurkonna identiteedi kujundajad, koostöös taotlejatega korraldatakse kalandust, merendust ja rannaelu propageerivaid ja tutvustavaid sündmusi, toetatakse kalandusalase pärandkultuuri ja traditsioonide säilitamist. Tegevusrühmad osalevad aktiivselt kalandusalase õigusloome väljatöötamisel ja teavitavad oma piirkonna kalureid kavandavatest seaduse muudatustest samuti esindavad tegevusrühmad oma piirkondade kalureid kohalikul ja üleriigilisel tasandil. Koostööprojektide raames tutvustatakse piirkonna kalandusettevõtjatele teiste piirkondade ja EL liikmesriikide piirkondade parimaid praktikaid kalandusfondi rakendamisel. Organiseeritakse erialaste ja toidumesside külastusi, et pakkuda kaluritele kalapüügi, meresõidu ja kala töötlemise alaseid uusi teadmisi. Kohalike strateegiate rakendamises teostavad tegevused pakuvad sissetulekute suurendamise võimalust rannapiirkondades laiemalt, tegevused võimaldavad paremini kasutusele võtta kohalikku ressursi (pilliroog, vetikad, ravimuda jms). Rannikualade elavdamine aitab kaasa ranna ja sisevete kalanduse jätkusuutlikule arengule ja integreerib kalandust kui ettevõtlusalal teiste tegevusaladega. Ettevõtluse arendamine pakub tööd ja sissetulekut kohapeal ning aitab otseselt kaasa väljarände vähenemisele rannapiirkondadest.</p> <p>Suurendada kalanduskogukondade oskusi ja teadmisi. Eesti ranna ja sisevete kalurkonna teadmised ettevõtluse arendamiseks ei ole piisavad. Teadmised mida ranna ja sisevete kalurkond vajavad puudutavad eelkõige turundust ja tootearendust ning finants ja digitaalvaldkonda. Teadmiste arendamine aitab kaluritel paremini kasutusele võtta piirkondade ressursse, juhtida oma ettevõtete majandustegevust paremini kasutada investeringutoetusi ja võtta kasutusele digitaalseid müügiplatvorme oma saakide ja toodete turustamiseks. Teadmiste suurendamisel on oluline roll kohalikel kalanduse tegevusrühmadel, kes tunnevad oma piirkonna kalurite vajadusi teamiste osas ning suudavad leida parimaid viise koolitusprogrammide koostamiseks ja pakkumiseks. Teadmiste arendamine on oluliseks teguriks sissetulekute suurendamisel.</p>

1. Programme strategy: main development challenges and policy responses

Table 1A: SWOT analysis & needs

Priority	SWOT analysis
<p>1.Fostering sustainable fisheries and the restoration and conservation of aquatic biological resources</p>	<p>Strengths</p> <p>1. Eestil on olemas sektori vajadustele vastav merekeskkonna- ja kalandusteadus ning oskusteave (erieesmärgid 1, 4 ja 6)</p> <p>Tartu Ülikooli Eesti Mereinstituudis tegeletakse Läänemere ökosüsteemide toimimise uurimisega, selles leiduvate veeorganismide ja -keskkonna seisundi hindamise ja prognoosimisega, mereelustiku ratsionaalse kasutamise ja bioloogilise mitmekesisuse kaitsega. Eesti Mereinstituut pakub teaduslikku teavet Läänemere keskkonna pikaajalisel säästliku kasutamise korraldamisel ning panustab merealade ruumilisse planeerimisse. Lisaks on teadusasutus <u>osalenud Keskkonnaministeeriumi lepingupartner</u> Eesti riikliku kalanduse andmekogumise programmi täitmisel ning on teinud seda kohustuse algusest alates. Kõik riikliku tööplaani raames tehtavad tööd vastavad Rahvusvahelise Mereuringute nõukogu (ICES) soovitudele. Eesti Mereinstituudi teadlased võtavad osa ICESi töögruppidest, kus tegeletakse varude seisundi hindamise, metoodikate väljatöötamise ja hinnangute andmisega.[1] Eesti mereinstituudi kasutada on kuus välibaasi ja neli erinevat laborit.</p> <p>Eesti Maaülikooli hüdrobioloogia ja kalanduse õppetoolis tegeletakse siseveekogude seisundi ja bioloogiliste ressursside (sh kalavarude) hindamisega ning siseveekogude ökoloogia, ökotoksikoloogia ja kliimamuutuste mõju uurimisega. Teadusasutus hindab kalanduse riikliku andmekogumise programmi raames angerjavarude seisundit sisevetel ning võtavad osa ICESi angerja tööühma (WGEEL) tööst.[2] Maaülikool koolitab spetsialiste kalanduse ja vesiviljeluse sektorile nii bakalaureuse-, magistri- kui ka doktoriõppe tasemel. Eesti Maaülikoolil on vesiviljeluse õppetooli juurde kuuluv PTA tegevusloaga vesiviljeluse katsebaas ning hüdrobioloogia ja kalanduse õppetooli juurde kuuluv Limnoloogiakeskus.</p> <p>Tallinna Tehnikaülikooli Eesti Mereakadeemia on rahvusvaheliselt tunnustatud, mitmeastmelist merendusala haridust andev ning valdkondlikku teadus- ja arendustegevust viljelev kompetentsikeskus Eestis. Teadusasutus osaleb kalanduse riikliku andmekogumise programmi uute kontrollimeetodite väljatöötamisel. Eesti Mereakadeemial on kaasaegne simulaatorikeskus ja laboripark. Laboreid ja simulaatoreid kasutatakse nii kõrgharidusõppes kui ka täienduskoolitustel ja ettevõtetele teenuste pakkumiseks. Tallinna Tehnikaülikool on lisaks spetsialiseerunud kliimamuutuste, keskkonnakaitse, süsinikuneutraalsuse, taastuvenergeetika, bioloogilise mitmekesisuse säilitamisele jne. Meresüsteemide instituudis tegeletakse alus- ja rakendusuringutega Läänemere füüsikaliste ja biogeokeemiliste protsesside tundmaõppimisel ja modelleerimisel lähtuvalt atmosfääri, maismaa ja inimtegevuse</p>

mõjudest. Põhitemaatikaks on Läänemere vee- ja ainevahetusprotsessid, pelagiaali ökosüsteemi struktuur ja seisundi muutused ning rannikumere dünaamika ja optika muutuvates kliimatingimustes.

Tallinna Ülikooli Loodus- ja Terviseteaduste instituut viib läbi õppe-, teadus-, arendustööd ja loometegevust loodusteaduste ja jätkusuutliku arengu akadeemilises suunas. Teadustegevuse fookuses on ökoloogilised uuringud, loodusteaduslikud alus- ja rakendusuurimused, keskkonnamõju hindamine ning koostöö säästva arengu põhimõtete teema integreerimiseks haridussüsteemi ja ühiskonnakorraldusse. Kalanduse jaoks viiakse selles instituudis läbi makrovetikatest ja teistest mereorganismidest pärineva biomassi väärimise rakendusuurimustega.

Toidu- ja Fermentatsioonitehnoloogia Arenduskeskuses on biotehnoloogia ja toiduteaduse keskus, mille põhisuundadeks on tootarendus ning tehnoloogiliste probleemide lahendamine. Kalanduse jaoks olulised tegevusalad on bioprotsesside ja kultiveerimistehnoloogiate optimeerimine, kõrge läbilaskevõimega keemiline, füüsikaline ja mikrobioloogiline analüüs, funktsionaalsete toodete arendamine, toidu kvaliteedi stabiilsuse hindamine ja tehnoloogiaalane konsultatsioon. Biotehnoloogia vallas korraldatakse ka täiendkoolitusi.

2. Püügivõimaluste jaotusmehhanism (ajalooline püügiõigus) tagab püügiõiguse omanikule stabiilsuse (erieesmärk 1)

Püügivõimalused jaotatakse kutselise kalapüügiga tegelevate ettevõtjate vahel. Kui kehtestatud püügivõimalused ei võimalda kalapüügilubade taotluste rahuldamist täies ulatuses jaotatakse püügivõimalused nende taotlejate vahel, kes on eelmisel kolmel aastal vastavaid püügivõimalusi õiguspäraselt omandanud, ajaloolise püügiõiguse arutamise meetodi alusel. See tagab püügivõimaluste jaotamisel läbipaistvuse ja stabiilsuse ning kutselise kalapüügiga tegelevatele isikutele kindluse pikaajaliste investeeringuotsuste tegemisel.

Kalapüügiloa omanike arv ei ole aastate lõikes oluliselt muutunud. Kutselise kalapüügi registri andmetele oli 2017. aastal Läänemere traalpüügis loa omanikke 23 ja kaugpüügis 3, rannapüügis 1153 ja siseveekogudes 317. 2018. ja 2019. aastal oli Läänemere traalpüügis loa omanikke vastavalt 22 ja 20, kaugpüügis 3, rannapüügis 1179 ja 1187 ning siseveekogudes 319 ja 340. Loa omanike arv 2020. aastal oli Läänemere traalpüügis 21, kaugpüügis 3, rannapüügis 1179 ning siseveekogudes 333.

3. Eestil on ligipääs erinevatele kalavarudele ja püügivõimalustega struktuurses tasakaalus olev kalalaevastik (erieesmärk 1 ja 3)

Eestit iseloomustab pikk rannajoon (3794 km) ja siseveekogude rohkus (Eesti territooriumist 5% moodustavad järved ja tehisveekogud). Vooluveekogusid on Eestis üle 7000, millest üle 100 km

pikkuseid jõgesid on 10.[3] Eesti vetes elutseb hinnanguliselt 75 kalaliiki, kellest enamik on mageveekalad, poolsiirdekalad või siirdekalad. Eesti rannikuvees elutseb umbes 30 erinevat kalaliiki. Kutselistele kaluritele on majanduslikult olulised kalaliigid siseveekogudel eelkõige koha ja ahven mis annavad sisevete kaluritele peamise osa nende sissetulekust, sellele järgneb latikas ning väikejärvedel ka angerjas. Rannikumeres tegutsevatele kalurite majanduslikult oluliste kalaliikide jaotus on piirkonniti erinev. Liivi lahes püüdvatele kaluritele annavad peamise sissetuleku ahven, koha, meritint ja räim. Väinamere piirkonnas ahven, haug, lest. Soome lahe piirkonnas seevastu lõhi, meriforell ja räim. Jääalusel püügil on enim tulu pakkuvad liigid nii sisevete kui rannikumere püügil ahven, koha, haug ja latikas. Eestil on püügivõimalused ka Loode-Atlandil (NAFO) ja Kirde-Atlandil (Teravmäed ja NEAFC) Lisaks püüab kaugpüügilaevastik nii Loode- kui ka Kirde-Atlandil reguleerimata liike ning teiste riikide käest oleme saanud kasutada püügivõimalusi Gröönimaa vetes. Peamiseks sihtpüügiliigiks (2020. a moodustas 62% kogu kaugpüügi saagist) on harilik süvameregarnel ehk krevett, mida püütakse nii Teravmägedel, Grööni vetes kui ka NEAFC vetes. Muud peamised püütavad liigid on erinevad põhjaliigid nagu tursk, meriahvenad, süvalest, karelest.

Kalalaevaregistri andmetel oli 1. jaanuari 2022. aasta seisuga kaugpüügi segmendis seitse laeva. Viis laeva püüavad peamise sihtliigina krevetti ja kala ning kaks laeva ainult kala. Laevade keskmine pikkus on 61 meetrit, keskmine vanus 30 aastat. Kaugpüügis viimase 10 aasta jooksul ettevõtjate arvus ega püügivõimaluste jaotuses muutusi toimunud ei ole. Vahepealsel perioodil vähenenud kalalaevade arv on viimastel aastatel püsinud stabiilsena (8 laeva 2009. a, 5 laeva 2018. a ja 2020. a 7 laeva).

Läänemere traalpüügisektoris on perioodil 2009-2020 oluliselt vähenenud nii kalapüügiloa omanike arv, laevade arv kui ka laevastikusegmendi püügivõimsus (Läänemere traalpüügist viidi perioodil 2006-2014 toetuse abil välja 60 kalalaeva). Läänemerel kasutatakse traalpüügiks 1. jaanuari 2022. aasta seisuga 26 aktiivset üle 12 m pikkust traallaeva. Eesti kaugpüügi ja traalpüügisektori kalalaevastiku püügivõimsus on struktuurses tasakaalus kasutada olevate püügivõimalustega.

Läänemere rannapüügis ja siseveekogudel on kalapüügiloa omanike arvu ja kontsentratsiooni muutused olnud erinevad. Võrreldes 2019. aastaga kasvas laevade arv rannapüügis 179 aluse võrra, olles 2022. aasta alguses 1896 laeva. Peamasina koguvõimsus ja kogumahutavus suurenesid laevade arvu muutustega seoses minimaalselt (83 Kw ja 103 GT). 2022. aasta alguse seisuga oli meresegmendis kokku 1919 kalalaeva. Sisevete laevu oli 2022. aasta alguse seisuga kokku 504. Eesti rannapüügi eripäraks on see, et kalurid kasutavad püügiks erinevad kodulähedaseid püügipiirkondasid, ning püügiks kasutatavaid väiksemaid aluseid transporditakse autoga maismaad mööda, kasutades selleks spetsiaalseid paadihaagiseid. Selline püügikorraldus on kalurile majanduslikult kasulik ning hoiab kokku püügile kuluvat aega. Rannapüügil ja siseveekogudel kasutatakse peamiselt passiivpüüniseid, mistõttu kalalaevastiku suurus püügikoormust ei mõjuta. Traditsiooniliselt on jääalune püük on levinud rohkem siseveekogudel kus jääkate tekib varem ja püsib kauem kui rannikumeres, üldreeglina saab

siseveekogudel jääaluse püügiga tegeleda 2 kuud, külmemate ilmade korral 3 kuud. Rannikumeres tekib püsiv jääkate Eesti Keskkonnaagentuuri ilmateenistuse andmetel jaanuaris ja püsib üldreeglina märtsi alguseni. Jääalune püük on enam levinud Liivi lahes ja Väinameres tegutsevate kalurite hulgas.

4. Kalanduse järelevalveks on loodud toimivad struktuurid ja tehniline võimekus (erieesmärk 4)

Eesti on loonud haldusstruktuurid Euroopa Liidu ühise kalanduspoliitika raames toimuva tegevuse kontrolli, inspekteerimise ja jõustamise tagamiseks. Kutselise kalapüügikvootide haldamise (püügivõimaluste jaotamine, kalapüügilubade andmine ja kalapüügiandmete kogumine) ning aruandluse eest vastutab Põllumajandus- ja Toiduamet. Põllumajandus- ja Toiduamet vastutab ka toiduohutuse, toidu jälgitavuse ja ühise turukorralduse eeskirjade täitmise kontrollimise ja jõustamise eest. Regionaal- ja Põllumajandusministeerium ~~Keskkonnaministeerium~~ vastutab meetmete koordineerimise eest ja ebaseadusliku, teatamata ning reguleerimata kalapüügi eest. Kalatoodete Eestisse importimise püügisertifikaatide kontrollimise eest vastutab Maksu- ja Tolliamet. Politsei- ja Piirivalveamet vastutab kolmandate riikide laevade tegevuse järelevalve eest ning ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügiga tegelenud laevade Eesti vetesse sisenemise tõkestamise eest. Transpordiamet vastutab laevaliikluse seire ja laevade tehnilise järelevalve eest. Keskkonnaamet vastutab kalanduskontrolli eest veekogudel ja sadamates ning teostab järelevalvet selle üle, kas turustatav kala on seaduslikult püütud. Keskkonnaametis töötab 41 kalapüügi järelevalvega tegelevat inspektorit, kelle tööpiirkonnaks on kõik Eesti veealad, kus kala püütakse. Kalapüügi järelevalve võimekuse ja efektiivsuse tõstmiseks on perioodil 2014-2020 toetatud järelevalve tehnika ja varustuse soetamist. Soetatud on 13 väikelaeva, 10 elektroonilist võrgusilma suuruse mõõtjat, 5 drooni ja 5 haagist.

Järelevalve tõhusaks toimimiseks on Eestis loodud kalalaeva püügiandmete elektrooniline esitamine ehk elektrooniline raporteerimise süsteem (ERS). Elektroonilisse raporteerimise süsteemi sisestatakse püügipäeviku ja lossimisandmed ning neid andmeid jagatakse Euroopa Liidu liikmesriikidega.

[1] Kalanduse riiklik andmekogumise programm

[2] Eesti kalapüügi- ja vesiviljelussektori andmete kogumise tööplan 2022-2027.
Keskkonnaministeerium

[3] Eesti jõed. www.teadmiseks.ee

Weaknesses

1. Ettevõtjate panustamine innovatsiooni on madal (erieesmärk 1)

Eestis on ettevõtjad valmis kasutama innovaatilisi lahendusi, kuid oma väiksuse tõttu ei ole neil sageli võimekust tegeleda teadus- ja arendustegevusega, millest annab tunnistust ka vähene panus teadus- ja arendustegevuse rahastamisse, mis on üks madalamaid ELs, moodustades 2019 aastal 0,89 % ja 2020 aastal 1% SKPst [1]. Lisaks mõjutab kalapüügisektori ettevõtjate panustamist innovatsiooni madalalt kvalifitseeritud tööjõud, kellel puuduvad teadmised uute tehnoloogiate ja digilahenduste osas.

2. Kalanduse maine on madal (erieesmärk 1)

2020. aastal koostatud uuringu kohaselt on Eesti kutselise kalanduse maine elanikkonna seas langenud. 2020. aastal hindas mainet positiivselt 49% ja negatiivselt 27% elanikest, hinnangut ei osanud anda pea kolmandik küsitluses osalenud vastajatest, mis annab tunnistust madalast teadlikkusest. 2017. aastal koostatud uuringus hindas Eesti kutselise kalanduse mainet positiivselt 56% ja negatiivselt 28% [2].

2020. aasta uuringu põhjal 30% elanikest toetaks oma lähedase otsust end kalandusvaldkonnaga siduda ja 39% mitte, 31% ei osanud hinnangut anda. Kui varasemalt on soovitajate ja mitte-soovitajate proportsioonid olnud pea võrdsed, siis nüüdseks on mitte-soovitajate oma ülekaalus.

Lisaks hinnatakse kalanduse valdkonda nii ettevõtjate kui töövõtjate jaoks vähem perspektiivikaks kui põllumajandust või maaettevõtlust.[2]

3. Kasutatavate püügivahendite vähene selektiivsus ja hülgekindlus (erieesmärk 1 ja 6)

Reeglina püüavad erinevad püügivahendid laiemat valikut liike ja laiemaid suurusjaotusi kui soovitud. Kutselisel kalapüügil püütud väheväärtuslik kaaspüük, sh võõrliigid ja vigastuste või parasiteerituse tõttu kaubandusliku väärtuse minetanud kala, on kaluritele pigem kulu- kui tuluallikas. Väikese silmasuurusega mõrdadega püügil jääb püügivahendisse kalade noorjärke, kelle vabastamisel püüisest eriti soojaveelisel perioodil kaasneb veekogusse tagasi lastud kalade hukkumine [3].

Kaaspüügiks loetakse ka imetajate ja lindude sattumist püügivahenditesse. Traalpüügile ei avalda hülged erilist mõju. Rannakalanduses on aga hüljeste suure arvukuse tõttu probleem olemas [4]. Imetajate sattumise korral püügivahendisse kannatab nii saak kui ka püügivahend ise ning püügivahendi korrastamine ja puhastamine on aja- ja töömahukas. 2020. aasta Eesti rannikumere hallhüljeste arvukuse loenduse tulemuseks on 5159 looma. 2021. a hukkus TÜ EMI hinnangul mõrdades 110 hallhüljest ja 20 viigerhüljest.

2020. aasta jahihooajal tohtis küttida 50 hallhüljest, lubatud kvoodist küttiti kokku 20 isendit. 2021. aasta jahihooajal on lubatud küttida 55 isendit) [5]. Hüljeste poolt tekitatud kahjude eest on võimalik hüvitist taotleda. Kalurile on püügivahendi rikkumise eest makstava toetuse taotlemine administratiivselt

koormav ja püünisesse sattunud hülge utiliseerimine kulukas, mida näitab vähene huvi toetuse taotlemisel (2017. aastal maksti püügivahendite rikkumise hüvitist kogusummas 21 093 eurot).

4. Kalapüügisektori suur investeerimiskoormus sadamate infrastruktuuri (erieesmärk 1)

Kalapüügisektori efektiivsust ja toodangu kvaliteeti mõjutab traalisadamate seisukord. Eesti on üks väheseid riike maailmas, kus kalandussektori toimimiseks vajalikud sadamad on suures mahus erastatud. Kui muudes riikides tehakse vajalikud investeeringud kohaliku riigi või omavalitsuse vahenditest, siis Eestis on need kulutused erasektori kanda, mis asetab Eesti kalapüügisektori võrreldes teiste riikidega märgatavalt ebasoodsamatesse konkurentsitingimustesse.

Kuna need investeeringud ei ole sageli kalapüügisektorile jõukohased, siis on sadamate taristud ja seadmestik vananenud ning puuduvad vajalikud teenused. Näiteks puudub sadamates reeglina mereprügi käitlemiseks vajalik infrastruktuur ja seadmed, mille soetamise vajadusele on hakatud suuremat tähelepanu pöörama, kuna mereprügi avaldab negatiivset survet üldisele merekeskkonnale.

5. Eesti kalalaevastiku keskmine vanus on kõrge (erieesmärk 1 ja 2)

Eesti kalalaevad on kõrge vanusega, millest tuleneb suurem energiakulu ja puuduvad lahendused alternatiivsete kütuste kasutamiseks ning parendamist vajavad töötingimused ja ohutus. 2020. aasta lõpuks oli meresegmentides kalalaeva keskmiseks vanuseks 24 aastat (sh Läänemere traallaevastiku puhul 33 aastat, rannapüügisegmendis 24 aastat ning kaugpüügis on kalalaevade keskmiseks vanuseks 28 aastat). Sisevete laevade keskmine vanus oli 2020. aasta lõpu seisuga 28 aastat. [Praegu kasutuses olevad jääaluse püügiga tegelemiseks vajalikud seadmed ja vahendid on vananenud ja ei taga vajalikku tööohutust püügi korraldamiseks.](#)

6. Kalapüügi nõuete rikkumiste suur osakaal keskkonna rikkumistest (erieesmärk 4)

Perioodil 2019-2021 on registreeritud 1433 kalapüügiseaduse rikkumisega. Kõikidest keskkonnarikkumistega seotud väärteomenetlustest moodustab vaatlusalusel perioodil kalapüügivaldkond 38%. Sellele lisandub ebaseaduslike püügivahendite avastamine, mille puhul rikkumise toime pannud isik ei ole tuvastatav. Kalapüügi tõsistest rikkumistest 22% on toime pandud kutseliste kalurite poolt. Kalanduse järelevalve statistika kohaselt on 2021. aastal on registreeritud 24 kalapüüginõuete tõsist rikkumist neist merel 15 ja siseveekogudel 9.

7. Kudealade halb kvaliteet ja rändeteede tõkestatus pärsib kalavarude looduslikku taastootmist (erieesmärk 6)

Koelmualasid kahjustavad tegurid jagunevad kaheks, looduslikud mõjutegurid ja inimtekkelised. Looduslikud mõjutegurid on seotud kliimamuutustega, maakerke, järvede ja vanajõgedede loodusliku vananemisega, mille käigus kalade koelmud kattuvad setetega ning toimub soostumine. Inimtekkelised mõjutegurid on viimase pooleteise sajandi jooksul intensiivistunud, ilmnenud on ulatuslik koelmualade

	<p>kvaliteedi langus, nende pindala vähenemine või kohati täielik hävimine. Esmajoones on kannatanud just vooluveekogudes paiknevad siirde- ja poolsiirdekalade koelmualad, mis on ulatuslikult vähenenud vooluveekogude tõkestamise, vee kvaliteedi halvenemise, maaparandustööde käigus voolusängide õgvendamise, vooluhulkade vähendamise ja muude mõjutegurite tõttu. Samuti võib negatiivse mõjutegurina esile tuua jõgede paisutamise ning tõkestamise, mille tulemusena on hävinud suur osa jõgede parimatest kärestikest ning suurele osale kudealadele on siirdekalade ligipääs tõkestatud. Väiksemate rannikujõgede puhul on probleemiks suudmete ummistumine ja kinnikasvamine [6].</p> <p>8. Kalapüügiga seotud jäätmetele ja mereprügile ei pöörata piisavalt tähelepanu (erieesmärk 6)</p> <p>Kalapüügiga kaasnevaks keskkonnamoormuseks, mis mõjutab kalavarusid, on hüljatud püügivahendid ehk kummitusvõrgud, mis püüavad kala edasi. Eeltoodud püügivahendite negatiivne mõju ökosüsteemile on ajas suurenev, peamiselt vastupidavamate sünteetiliste materjalide kasutamise tõttu, mis peale püügivahendi kadumist võivad veel aastakümneid kontrollimatult püüda majanduslikult olulisi kalaliike (hüljatud püügivahendi püügivõimeks loetakse 6%) [7]. Lisaks tekib püügisektoris mittebioloogilisi jäätmeid (näiteks plastikust kalapaadid, kalakastid, konteinerid, kinnitusrihmad). Merelise prügi seire Eesti rannikualadel 2019-2020 aruande kohaselt on plastprügi ülekaalukalt kõige levinumat tüüpi prügi, mis on rannale ladestunud mereprügi hulgas, moodustades 65% prügi koguhulgast. Võrreldes eelneva seireperioodiga 2017-2018, oli vastav osakaal 66% [8]. Soome ja Liivi lahe randades on seisund halb ning Läänemere avaosa poole jäävates randades kesine. HELCOMi hinnangul on Läänemere-äärsetes looduslikes olulise inim mõjuta randades keskmiselt 47 prügieset 100 meetri kohta, linnaliste alade randades aga koguni 280 eset 100 meetri kohta [9].</p> <p>[1] Statistikaamet</p> <p>[2] „Elanike teadlikkus Eesti maaelu arengukavast ja Euroopa merendus- ja kalandusfondist“. Turu-uuringute AS, Maaeluministerium, 2021</p> <p>[3] ”Peipsi järve töenduspüügil esinev tagasiheide ja selle ellujäämus: erinevate püügimeetodite mõju hinnang”. Mereinstituut, 2020</p> <p>[4] „Hülgekahjude vähendamine püügivahendite hülgekindlamaks ehitamise ja hülgepeletite kasutusele võtmise abil“. Eesti Mereinstituut, 2013</p> <p>[5] Hülge küttimismahu kehtestamine 2021/2022 jahiaastaks. Keskkonnaameti 16.04.2021 korraldus nr 1-3/21/172</p> <p>[6] „Koha kunstkoelmute paigutamine Pärnu lahte, koelmute kontroll ja hooldus 2015.a“. Eesti Mereinstituut, 2015</p>
--	---

- [7] „Mahajäetud püügivahendite kaardistamine ja otsingumeetodid“. WWF Poland Foundation, 2019
[8] „Merelise prügi seire Eesti rannikualadel 2019-2020“. Hoia Eesti Merd MTÜ, 2021
[9] „Rannaprügi väheneb Eestis visalt“. Ajakiri „Keskkonnatehnika“, 17.juuli 2019

Opportunities

1. Ühiskonna ootus on tark, kestlik ja keskkonnahoidlik majandus (erieesmärk 1)

Ühiskonna suurenev keskkonnateadlikkus ja hoiakute muutumine loodusressursside kesksemaks on trend, mille abil on võimalik esile tuua kalandusega seonduvaid tegevusi ning teemasid. Uuringu andmetel on enamus elanikest teadvustanud inimtegevuse kahjulikku mõju keskkonnale ning sellest tulenevat ökoloogilise kriisi ohtu [1]. Loodusressursside piiratuse suhtes ollakse optimistlikud eeldusel, et inimesed õpivad neid säästlikult kasutama. Kõige enam motiveerib elanikke keskkonnasäästlikult elama oodatav kasu tervisele, looduse tasakaalu säilimine ning teiste liikide ellujäämine, mida saab edendada hästi sihistatud teavitustöö, koolitamise, temaatiliste programmide ja ürituste kaudu.

2. Tehnoloogiad on kiiresti arenevad (erieesmärk 1 ja 2)

Kiirest tehnoloogia arengust tulenevalt on kalalaevadel ja kalasadamates võimalik kalalaevade teenindamiseks kasutusele võtta uusi vähem energiat kasutavaid seadmeid või alternatiivenergia abil töötavaid seadmeid ja tehnoloogiaid, mis aitavad kaasa keskkonna- ja kliimamuutuste mõjude vähendamisele ning samas säilitavad või tõstavad konkurentsivõimet. Digitaliseerimine ja automatiseerimine ning valdkonnaspetsiifiliste oskuste tõstmine võimaldab efektiivsemalt tegutseda ja vähendada kulusid ning arendada innovatsiooni. Jäälune kalapüügil on välja arendatud arvukalt erinevaid tehnoloogilisi lahendusi, mille kompleksne kasutuselevõtmine parandab oluliselt ranna- ja sisevete kalurite konkurentsivõimet, näiteks veealused juhitud robotid mis lihtsustavad püügivahendite asetamist püügile ning generaatoritega käitatavad elektrilised vintsisüsteemid mis lihtsustavad püüniste eemaldamist püügilt. Lisaks eeltoodule parandavad kõrgemate teadmistega töötajad ja kaasaegne tehnoloogia töötingimusi ja ohutust.

3. Järelevalve tehnoloogiate, seadmete ja kontrollimeetodite areng (erieesmärk 4)

Elektrooniliste vahendite kasutuselevõtt andmeesitusel loob kogu sektori kontekstis (näiteks järelevalve kaamerad kalalaevadel, mootori võimsuse mõõteseadmed) võimalused kulutõhusaks ja riskipõhiseks järelevalveks ning võimaldab erinevate andmebaaside riskkasutust. Lisaks on kasutusele võetud kaameraga varustatud mehitamata lennukid (droonid), millega saab hetkevajadustest lähtuvalt teha

vaatluslende ja tuvastatud asjaolusid (tuvastatud püügivahendid või kalapüügiga tegelevad isikud) vahetult kontrollida. Droonide kasutamine võimaldab lühikese ajaga saada ülevaate suuremast veelast ja ka nendes merepiirkondades, kuhu ligipääs on raskendatud (nt kõrge roostik ja/või kivine rannikumeri). Kaugjälgimisseadmete tehnoloogiline areng on olnud kiire.

4. Kalavarude seisukorra paranemine (erieesmärk 1, 4 ja 6)

Kalapüügisektori majandusliku kindlustatuse ja arengu eelduseks on varude ja bioloogilise mitmekesisuse olemasolu. Eesti mereala pindala on kokku umbes 36 622 km², millest majandusvöönd moodustab ligikaudu 11 420 km². Läänemere näol on tegemist riimveelise sisemerega, mis sobib elukeskkonnaks ka mageveekaladele. Elupaikade ja kudealade hea seisund omab olulist positiivset mõju siirde- ja poolsiirdekalade arvukuse tõusule. Rahvusvahelised ja veetalapõhised programmid ning kokkulepped teiste riikidega võimaldavad varude majandamist ühiselt läbiräägitud ja argumenteeritud reeglite alusel ning kasutada parimaid teadmisi varude kaitseks

[1] „Eesti elanike keskkonnateadlikkuse uuring“. Turu-uuringute AS, Keskkonnaministeerium, 2020

Threats

1. Sisendite kallinemine (erieesmärk 1)

Statistikaameti andmete kohaselt on tarbijahinnaindeksi tõus 2021. aastal võrreldes 2020. aastaga olnud 4,7% [1], mis on mõjutanud ka kalapüügisektori sisendite kallinemist. Peamised sisendid kalapüügiga seonduvates tegevustes on energiakulu (sh kütus), tööjõukulu, põhivara kulum püügis olevate laevade puhul, remondi- ja hoolduskulu, muud kalapüügiga seonduvad muutuv- ja püsikulud. Sisendite kallinemine püügisektoris toob kaasa tooraine hinnatõusu, mis omakorda mõjutab püügitegevuse kasumlikkust ja seeläbi kala müügihinda ning hinna osas tundlike tarbijate ostukäitumist. 2019. aastal tehtud uuringu kohaselt on ostuotsust mõjutavate tegurite järjestuses kolmandal positsioonil kala maksumus (esimesel positsioonil on kala värskus ja teisel kala liik). Uuringule vastanutest 55% pidas hinna mõju väga suureks, 37% märkis mõningat mõju [2].

2. Negatiivsed keskkonna ja kliimamuutused mõjutavad ökosüsteemi seisukorda ning kalavarude seisund halveneb (erieesmärk 1, 4 ja 6)

Kalandus kui looduslikel populatsioonidel põhinev majandusharu on keskkonnast ja kliimamuutustest tugevasti haavatav. Keskkonna ohustatuse osas peetakse Läänemerd üheks kõige tundlikumaks mereks maailmas, kus on majandustegevuse intensiivsus aasta aastalt kasvanud. Intensiivse merekasutusega

kaasneb laevaliiklus ja sellega seoses reostusohht ning mürgiste kemikaalide kandumine merre. Samuti mõjutab merekeskkonda põllumajandus, millega kaasneb toitaineid merre, mille tulemusena toimub eutrofeerumine ja vähenevad mereelupaigad. Prognoositud kliimamuutused võivad põhiliselt mõjutada kalavarude suurust ja liigilist koosseisu, millest sõltuvad otseselt kalapüügi võimalused. 38st majanduslikult olulisest kalavarust Läänemerel, Peipsi, Lämmi- ja Pihkva järvel ning Võrtsjärvel on 15 heas seisus ja 23 madalseisus (heas seisus on 39 % majanduslikult olulistest kalavarudest) [3]. Kliimamuutuste ilmingud (veetaseme ja -temperatuuri muutused, äärmuslikud ilmastikunähtused, ebapüsiv jääkate või selle puudumine, soolase vee sissevool Läänemerre või selle puudumine) võivad oluliselt mõjutada kalamajanduslikult tähtsate ja kliimamuutustele vähem vastupidavate kalaliikide arvukust ja varude suurust nii Läänemeres kui ka Eesti sisevetes. 27 Meremudelite põhjal on tulevikus Eesti rannikuvetes merevee temperatuur talvel ja kevadel 2,1-2,8 °C kõrgem ning suvel ja sügisel 1,0-2,0 °C kõrgem. Seejuures on soojenemine suurem Soome lahes. Euroopa järvede, sh Eesti järvede veetemperatuur tõuseb prognooside kohaselt 2-7 °C võrra [4]. Soojenemisega suureneb soojalembeste võõrliikide hulk Läänemeres ja kaasneb kohalike liikide liikumine põhja poole ja väljasuremine. Suureneb ka orgaanilise aine lagunemine ja väheneb hapniku hulk, mis omakorda mõjutab negatiivselt kohalikku elustikku [5].

3. Ebapiisavad teadmised uute mereliste tegevuste mõjust merekeskkonnale ja kalapüügile (erieesmärk 6)

Kalavarud ja ökosüsteem tervikuna sõltub suuresti keskkonnast ja inimtegevusest ning keskkonnateadlikkusest. Täna puuduvad mitmed teadmised, kuidas uued merelised tegevused mõjutavad merekeskkonda. Näiteks merre rajatud tuuleparkide pikaajaline mõju kalavarudele, merepõhjaelustikule ja ökosüsteemile tervikuna (sh näiteks koostoimes merevesiviljelusega). Rannikumere tuulepargid rajatakse reeglina suhteliselt madalatele merealadele, mis on aga sageli väga kõrge bioloogilise produktiivsusega ning funktsioneerivad oluliste toitumis- ja turgutusaladena paljudele loomarühmadele, sealhulgas kaladele. Samas aga kasvab nõudlus taastuenergia järele. Eesti seadis oma siseriiklikuks eesmärgiks taastuenergia vähemalt 42 protsendilise osakaalu, kusjuures taastuvelektri maht peaks aastaks 2030 olema suurusjärgus 4,3 TWh ja moodustama lõpptarbimisest 30%. Viimati nimetatud eesmärgini on Eestil plaanis jõuda suuresti tuuleenergia abil ja reaalse 4 tegevusena nähakse ette tuuleenergia toodangu neljakordistamist järgneva kümne aasta jooksul [6].

4. Kalatoiduliste kiskjate arvukuse suurenemine ja võõrliikide levik (erieesmärk 1 ja 6)

Teadmised hallhüljeste avamereliste elupaikade osas on Läänemeres seni veel väga lünklikud. Hallhüljeste loendusi tehakse seirealadel rahvusvaheliselt kokkulepitud ajavahemiku jooksul, et

minimiseerida erinevate merepiirkondade vahel toimuvatest loomade rännetest jt liikumisest tekkida võivat üle- või alaloendust. 2020. aastal loendati 5159 looma. Hallhülge arvukus on Eestis kasvanud 5 korda viimase 20. aasta jooksul. Võrreldes 2009.a on hallhüljeste arvukus kasvanud ca 30%, proportsionaalselt on kasvanud ka hallhüljeste poolt tekitatud kahju rannakalandusele ning on kujunenud rannapüügi jätkusuutlikkuse põhiküsimuseks, sest hülgekahjustused püünistele ja saagile on kujunenud sisuliselt igapäevasteks [7]. Terves Euroopas on viimase 40-50 aasta jooksul kormoranide arvukus pidevalt kasvanud. Eestis on kormorani arvukust ja sigimist uuritud 2019. ja 2020. aastal Võrtsjärvel. Uuritud perioodi loenduse tulemusena võib öelda, et kormoranid viibisid Võrtsjärvel seitse kuud (aprillist-oktoobrini ja nende kuu keskmine arvukus oli 470 lindu. 2019. aastal alustas pesitsemist 32 paari ja 2020. aastal 53 paari [8]. Väinamerel on kormoranide arvukus tunduvalt kõrgem (viimati loendas Keskkonnaagentuur kormorane 2015. aastal, mil nende arvukus on eelnevate aastatega võrreldes kasvanud 33%) [9].

5. Kliimamuutustest tulenevad ekstreemsed ilmastikuolud (erieesmärk 1)

25. septembril 2019. aastal avaldati valitsuste vahelise kliimamuutuste paneeli eriraport maailmamerest ja krüosfäärist muutuvas kliimas, mille kohasel Läänemerel võib lainekõrgus tõusta kliimamuutuste tagajärjel 35 sentimeetrit [10]. Merevee tase võib 21. sajandi lõpuks tulevikustsenaariumite kohaselt tõusta kuni 60 cm. Tsüklonite trajektoorie muutuste ja neist tingitud läänetormide sagenemise tõttu võivad Eesti rannikuid aina sagedamini ohustada tormide põhjustatud veetõusud ja üleujutused. Samuti viitab suurem osa tulevikustsenaariume keskmise tuule kiiruse kasvule talvel ja osaliselt ka kevadel. Kasvu tõenäoline vahemik on 3–18% ning see on seotud Atlandilt meie aladele liikuvate tsüklonite arvu kasvuga [11]. Läänemere eripäraks on isolatsioon maailmamerest, väga madal soolsus ning madal liigiline mitmekesisus (segu mere-, järve-, ja riimvee organismidest), millest tulenevalt on meri võõrliikide invasioonide suhtes kõrge vastuvõtlikkusega (leitud on üle 100 võõrliigi, millest 70 on jäänud Eestisse püsima) [12]. Võõrliigid nagu ümarmudil (keda peetakse Läänemere kõige invasiivsemaks võõrliigiks) ja hõbekoger on Eesti rannikumeres väga kiiresti levinud ning saavutanud suure asustustiheduse, omades mõju Eesti rannikumere keskkonnaseisundile ja majanduslikult olulistele kalaliikidele, kellega kattuvad toitumisharjumused või elupaigad. Ümarmudil toitub põhja- ja põhjalähedase eluviisiga selgrootutest (karbid, teod, hulkharijasussid, vähilised, jne), kuid on võimeline toituma ka väiksematest kaladest ja kalamarjast (nt räimemari, lõhemari). Samuti mõjutab agressiivne liik teiste oluliste rannikumerekalade (nt lest) toidubaasi ja elupaiku [13].

[1] Statistikaamet

[2] „Eesti elanike hinnangud säästva kalanduse kohta“. Eesti Konjunktuuriinstituut, 2019

	<p>[3] Keskkonnaministeeriumi 2020 aasta andmed</p> <p>[4] „Kliimamuutustega kohanemise arengukava aastani 2030“. Keskkonnaministeerium</p> <p>[5] „Mis juhtub, kui lained ka Läänemerel kõrgemalt laksuma hakkavad?“. Keskkonnaagentuur, 27.09.2019</p> <p>[6] „Eestisse planeeritavate avamere tuuleparkide võimalikud mõjud Läänemere kaladele“. Eesti Mereinstituut, 2020</p> <p>[7] „Hülgekahjude vähendamine püügivahendite hülgekindlamaks ehitamise ja hülgepeletite kasutusele võtmise abil“. Eesti Mereinstituut, 2013</p> <p>[8] „Kormoranide toitumise mõju Võrtsjärve kalavarudele“. Eesti Maaülikool, 2021</p> <p>[9] Artikkel „Kormoranide levikule ei ole siiani piiri pandud“. Maaleht, 20.09.2017</p> <p>[10] „Mis juhtub, kui lained ka Läänemerel kõrgemalt laksuma hakkavad?“. Keskkonnaagentuur, 27.09.2019</p> <p>[11] „Kliimamuutustega kohanemise arengukava aastani 2030“, Keskkonnaministeerium</p> <p>[12] „Võõrliigid Läänemeres“. Eesti Mereinstituut, 2013</p> <p>[13] „Ümarmudil Eesti rannikumeres: rakendusuring edasise meetmekava väljatöötamise aluseks“. Eesti Mereinstituut 2015</p> <p>Identification of needs on the basis of the SWOT analysis and taking into account the elements set out in Article 8(5) of the EMFAF Regulation</p> <p>MAJANDUS</p> <p>Suurendada vastupanuvõimet ja leevendada kliimamuutuste mõju</p> <p>Eesti kalalaevastiku keskmine vanus on kõrge (nõrkus 5) ja kalapüügiettevõtjatel on suur investeerimiskoormus sadamate infrastruktuuri (nõrkus 4). Arvestades kliimamuutust ja sellest tulenevaid ekstreemseid ilmastikuolusid (oht 5) on olulisel kohal traalisadamate ja kalalaevade vastupanuvõime tõstmine, võttes kasutusele kiiresti arenevaid tehnoloogiaid (võimalus 2).</p> <p>KESKKOND</p>
--	--

Suurendada keskkonnasäästlike tehnoloogiate ja seadmete kasutamist

Eesti kalalaevastiku keskmine vanus on kõrge (nõrkus 5) ja suur investeerimiskoormus sadamate infrastruktuuri (nõrkus 4) on muutnud kulud ettevõtlusele kõrgeks. Tehnoloogiad on kiiresti arenevad (võimalus 2) ja Eestis on toimiv püügivõimaluste jaotusmehhanism (ajalooline püügiõigus), mis tagab püügiõiguse omanikule stabiilsuse (tugevus 2) ja investeerimiskindluse. Keskkonnasäästlike tehnoloogiate ja ressursitõhusate seadmete kasutamine aitab leevendada negatiivseid mõjusid ökosüsteemile ning kalavarudele (oht 2), aitab kaasa kalavarude seisukorra paranemisele (võimalus 4) ja maandab sisendite kallinemisest (oht 1) tulenevaid riske.

Suurendada püügivahendite selektiivsust ja hülgekindlust

Kasutatavad püügivahendid on vähese selektiivsusega ja ei ole hülgekindlad (nõrkus 3) ning samas kalatoiduliste kiskjate arvukus suureneb (oht 4). Eestil on olemas sektori vajadustele vastav merekeskkonna- ja kalandusteadus ning oskusteave (tugevus 1) ja püügivõimaluste jaotusmehhanism (ajalooline püügiõigus), mis tagab püügiõiguse omanikule stabiilsuse (tugevus 2). Selektiivsemate püügivahendite kasutusele võtmine aitab parandada kalavarude seisukorda (võimalus 4).

Edendada mereprügi kogumist

Kalapüügiga seotud jäätmetele ja mereprügile ei pöörata piisavalt tähelepanu (nõrkus 8). Keskkonnaseisundi halvenemine mõjutab negatiivselt ökosüsteemi ja kalavarude olukorda (oht 2). Tehnoloogiad on kiiresti arenevad (võimalus 2) ja mereprügi kogumise ja käitlemise edendamine aitab parandada ökosüsteemi ja kalavarude seisundit (võimalus 4).

Suurendada teadmisi kalavarude majandamiseks

Eestil on olemas sektori vajadustele vastav merekeskkonna- ja kalandusteadus ning oskusteave (tugevus 1). Negatiivsed keskkonna- ja kliimamuutused mõjutavad ökosüsteemi seisukorda ning kalavarude seisund halveneb (oht 2). Teadmistepõhine kalavarude majandamine ja järjepidev andmete analüüsimine aitab kaasajastada kaitsemeetmeid ja seeläbi parandada kalavarude seisukorda (võimalus 4).

Kalanduse järelevalve tõhustamine

Keskkonnarikkumistega seotud väärteomenetluses on kalapüüginõuete rikkumistel suur osakaal (nõrkus 6), seades ohtu kalavarude olukorra, mis on niigi tugevalt mõjutatud negatiivsetest keskkonna- ja

kliimamuutustest (oht 2). Samas on Eestil olemas kalanduse järelevalveks loodud toimivad struktuurid ja tehniline võimekus (tugevus 4). Ebaseadusliku kalapüügi vähendamisele aitab kaasa järelevalve tehnoloogiate, seadmete ja kontrollimeetodite areng (võimalus 3). Tõhus riiklik järelevalve ja reeglite jõustamine tagab kalavarude seisukorra paranemise (võimalus 4).

Kudealade ja rändeteede seisundi parendamine

Kudealade halb kvaliteet ja rändeteede tõkestatus pärsib kalavarude looduslikku taastootmist (nõrkus 7). Kudealasad mõjutavad tugevalt negatiivsed keskkonna- ja kliimamuutused, mille tagajärjel kalavarude seisund halveneb (oht 2). Eestil on olemas sektori vajadustele vastav merekeskkonna- ja kalandusteadus ning oskusteave (tugevus 1), mis toetab kudealade taastamisega seonduvaid tegevusi. Heas seisus kudealad parandavad kalavarude seisukorda (võimalus 4).

Parandada merekeskkonna alaseid teadmisi

Kudealade halb kvaliteet ja rändeteede tõkestatus pärsib kalavarude looduslikku taastootmist (nõrkus 7). Negatiivsed keskkonna- ja kliimamuutused mõjutavad ökosüsteemi seisukorda ning kalavarude seisund halveneb (oht 2). Mereelustiku ja bioloogilise mitmekesisuse säilitamisele omab mõju kalatoiduliste kiskjate populatsiooni kasv ja võõrliikide levik ning nende surve kohalikele kalaliikidele (oht 4). Ebapiisavad teadmised uute mereliste tegevuste mõjust merekeskkonnale ja kalapüügile ei võimalda merealaga seotud tegevuste kavandamisel arvestada võimalike negatiivsete mõjudega (oht 3). Eestil on olemas sektori vajadustele vastav merekeskkonna- ja kalandusteadus ning oskusteave (tugevus 1), et uurida ja leida meetmeid bioloogilise mitmekesisuse säilitamiseks ja kaitsmiseks, mis omakorda pikemas perspektiivis parandab kalavarude seisukorda (võimalus 4).

TEADUSARENDUS JA INNOVATSIOON

Suurendada innovatsiooni kalapüügisektoris

Ettevõtjate panustamine innovatsiooni on madal (nõrkus 1). Eestil olemas sektori vajadustele vastav merekeskkonna- ja kalandusteadus ning oskusteave (tugevus 1) ja ühiskonna ootus on tark, kestlik ja keskkonnahoidlik majandus (võimalus 1) ning tehnoloogiad on kiiresti arenevad (võimalus 2). Uute teadmiste, tehnoloogiate ja meetodite kohandamine Eesti tingimustesse minimeerib negatiivset keskkonnamõju ja aitab suurendada vastupanuvõimet kliimamuutustele ning vähendab ohtu kalavarude seisundile (oht 2 ja 5). Suureneb heas seisus olevate kalavarude osakaal (võimalus 4) ja tagatakse püügiettevõtetele suurem ettevõtlusest saadav tulu.

	<p>SOTSIAAL-MAJANDUS</p> <p>Edendada teadmussiiret kalapüügisektoris</p> <p>Eestil on olemas sektori vajadustele vastav merekeskkonna- ja kalandusteadus ning oskusteave (tugevus 1). Ettevõtjate panustamine innovatsiooni on madal ja kaasaegne oskusteave on puudulik (nõrkus 1). Tehnoloogiad on kiiresti arenevad (võimalus 2).</p> <p>Parandada kalanduse mainet</p> <p>Kalanduse maine on madal (nõrkus 2), kuid meie ühiskonna ootus on tark, kestlik ja keskkonnahoidlik majandus (võimalus 1). Eestil on olemas sektori vajadustele vastav merekeskkonna- ja kalandusteadus ning oskusteave (tugevus 1).</p>
<p>2.Fostering sustainable aquaculture activities, and processing and marketing of fisheries and aquaculture products, thus contributing to food security in the Union</p>	<p>Strengths</p> <p>1. Vesiviljelustoodete tootmine ja kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemine on Eestis pikaajalise traditsioonide ja kogemustega tegevusvaldkonnad (erieesmärk 1 ja 2)</p> <p>Eesti vesiviljeluse alguseks võib lugeda 19. sajandi lõppu. Vesiviljeluse sektori peamine tegevusvaldkond on kaubakala kasvatamine. Lisaks sellele tegeletakse vajadusel ka vesiviljelusliikide asustusmaterjali tootmisega ning vähikasvatusega. Lisandumas on vetika- ja karbikasvatus, mis on hetkel küll arengufaasis, aga mitmeid katsetusi on selles vallas juba tehtud. Majanduslikult kõige olulisem osa on intensiivse kaubakalakasvatuse ettevõtetel. Eestis on peamiseks kasvatatavaks liigiks vikerforell 711 tonnise aastatoodanguga, mis moodustab üle 80% Eesti vesiviljeluse kogutoodangust. Ligemale 140 tonnise aastatoodangu annab teiste kalaliikide kasvatamine: angerjas, tuurlased, karplased jne [1]. Tagasihoidlike müügimahtudega on vähikasvatus, andes 2021. aastal toodangut 0,73 tonni. Vesiviljelussektoris tegutseb 44 ettevõtet, kellele kuulub 51 kasvandust[2]. Mõningad ettevõtjad tegelevad samaaegselt nii kala- kui ka vähikasvatusega ning suudavad osaliselt oma toodangut ka töödelda. Töö vesiviljelussektoris on hooajaline ja tööga hõivatud inimeste arv aastate lõikes on vähesel määral kõikunud (2019. aasta seisuga 64 inimest arvestatuna täistöökohtades) [3]. Kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemine on Eestis rohkem kui sajandi vanune tegevus ning tänapäeval on tegevusloaga kalakäitlemisüksusi 104, pakkudes toodangut nii kohalikule kui välisurgudele [4]. Töötlemisel moodustab suurema osa toorainest püügist saadud kala. Arvestades 2021. aasta Eesti toorainega isevarustatuse taset, mis on üle 360%, on võetud suund ekspordile. Töötlemissektoril on</p>

võimekus töödelda majanduslikult olulisi liike nagu ahven, koha, kilu ja räim ning töödelda importtoorainest valdavalt lõhe ja forelli. Töötlemisüksustes on võimalus tooteid väärindada ning olemas on külmutusvõimalused. Põhitegevusalad töötlemises on külmutamine, fileerimine, kalakonservide ja -preservide ning valmistoitude tootmine. Toodangu eksport 2020. aastal moodustas väärtuseliselt 11% kogu toiduainetööstuse ekspordikäibest. Lisaks toimub kalapüügitoodete töötlemine kaugpüügilaevadel, mille pardal tehakse esmane või lõplik töötlemine. See tagab kalapüügitoodete kõrge kvaliteedi ja võimaldab pikkadest vahemaadest hoolimata pakkuda tooteid ka otse sihtturgudele.

2. Pikalt toimunud tootjaorganisatsioonide ühistegevus on arenenud ja efektiivne (erieesmärk 2)

Eesti tegutseb koos kalapüügi- ja vesiviljelussektori tootjaorganisatsiooni. Nendele lisaks üks kilu- ja räimepüügiga tegelevaid tootjaorganisatsioone koondav tootjaorganisatsioonide liit - Eesti Kalatootjate Keskühistu. Tootjaorganisatsioonide peamine eesmärk on ühistegevusega kalapüügi- või vesiviljelustoodete tootmisel, töötlemisel ja turustamisel omandada suurem turujõud ning paremad läbirääkimise tingimused turgudel võrreldes üksiktegijatega. Tugevad ja toimivad tootjaorganisatsioonid, eeskätt kilu- ja räimepüügil, suudavad toota ja töödelda mastaapse koguse Eesti kalast, mis annab hea baasi liikumaks edasi tootearenduses seda nii ettevõtte tasandil kui ka sektoriüleselt koostöös teadus- ja arendusasutustega ning hõlmata uusi turge. Kilu- ja räimepüügi sektoris tekkisid tootjaorganisatsioonid 2005. aastal, koondades nii ettevõtteid kui püügiõigusi. 20-st traalpüügis tegutsevast ettevõttest 17 on koondunud tootjaorganisatsioonidesse, kelle püütud kogused moodustavad Eesti püügivõimalustest ca 95%. Lisaks kuuluvad Läänemere kilu- ja räimepüügi tootjaorganisatsioonide koosseisu ka rannapüüdjaid. Kilu- ja räimepüügiga tegelevate tootjaorganisatsioonide omanduses on kolm tänapäevase tehnoloogia ja pakendamisevõimalustega ning väljaarendatud logistikaahelaga külm- ja laohoonet. Kogu tootmisahel on suudetud vertikaalselt integreerida, mis tagab kontrolli ja stabiilsuse tooraine saamisel, väärindamisel ja lõpptoodangu turustamisel. 2019. aastal alustas tööd kilu- ja räimepüügiga tegelevate tootjaorganisatsioonide ühendusena loodud Eesti Kalatootjate Keskühistu kalakomponentitehas, kus toodetakse kalajahu, -õli ning tulevikusuundumusena kõrgemalt väärindatud kalast saadavaid komponente. Välja on arendatud ka logistika- ja transpordiahel. Sisevete püügis – Peipsi, Lämmi ja Pihkva järvel tegutseb alates 2015. aastast latika osas tunnustatud tootjaorganisatsioon. Tootjaorganisatsiooni kuulub 9 ettevõtet. Oma liikmete toodangu parema kättesaadavuse nimel on avatud oma kalapoed Eesti suurimates linnades. Hiljuti on tunnustatud veel kaks tootjaorganisatsiooni: 2020. aastal vesiviljeluse tootjaorganisatsioon Eesti Avamere Vesiviljelejate Ühistu ning 2022. aastal kalapüügi tootjaorganisatsioon Peipsi Kalurid.

3. Valdkonda toetav haridussüsteem vesiviljelussektoris (erieesmärk 1)

Vesiviljelussektoris toimib valdkonda toetav haridussüsteem, kus erialaseid teadmisi on võimalik omandada Järvamaa Kutsehariduskeskuses, kus toimub neljanda taseme kutseõppe esmaõpe „Kalakasvataja“ erialal. Ühtlasi on kutseõppebaasi juurde rajatud ka vee korduvkasutusega (RAS) õppe- ja katsebaas. Lisaks on võimalik omandada teadmisi Eesti Maaülikoolis, kus asub ka vesiviljeluse õppetool, mille juurde on rajatud üliõpilastele vastavasisuline katsebaas. Eesti Maaülikool on valdkonna kompetentsikeskus Eestis, kus toimub valdkonna kraadiõpe bakalaureusest kuni doktoriõppeni. Lisaks pakuvad ka ettevõtjad eriala õppijatele teaduspraktika tegemise võimalusi ning panustatakse sektori ja teadlaste vahelisele koostööle, seda nii uuringute tegemise võimaluste kui ka katseprojektides osalemise kaudu.

4. Eesti kalatööstuse toodang jõuab rohkem kui 50 riiki (erieesmärk 2)

Eesti kalatöötajate toodangu vastu on huvi geograafilises mõttes üsna suur. Eesti kalatöösturitel on partnereid rohkem kui 50 partnerriigis ehk riikides, kuhu tooteid on viimaste aastate jooksul eksporditud vähemalt kolmel aastal. Mahtude poolest eksporditakse tooteid kõige rohkem kolmandatesse riikidesse, samas suurema väärtusega tooted jõuavad EL partneritele. Kalapüügi- ja vesiviljelustoodete ekspordiväärtus 2019. aastal oli 188 milj. eurot, mis tingituna COVID-19 olukorra tõttu langes 2020. aastal 161 milj. euronile ning 2021. aastal tõusis 173 milj. euronile ning ekspordiväärtusest moodustas Eesti päritolu toodangu väärtus 129,9 milj. eurot.

[1] Kaubakala kasvatamine ja müük kalaliigi järgi 2022. a andmed. Statistikaamet

[2] Põllumajandus- ja Toiduamet

[3] Ettevõtete majandusnäitajad tegevusala, tööga hõivatud isikute arv järgi 2021 a. Statistikaamet

[4] Põllumajandus- ja Toiduamet

Weaknesses

1. Vesiviljelussektor on killustunud (erieesmärk 1)

Ettevõtted paiknevad hajusalt üle Eesti, neid iseloomustab väike toodangumaht ja erinevate tehnoloogiate kasutamine. Sellest tulenev huvide lahknevus on toonud killustatuse ja pärssinud koostöövõimet. Ettevõtjatel puudub ühine nägemus sektori visioonist. Tegutsetakse läbi kahe liidu, kes annavad partneritele, ministriumidele ja finantsinstitutsioonidele erinevaid signaale sektori vajadustest [1]. Stabiilsema logistika- ja tarneahela ning paremate turustamisvõimaluste tagamiseks, on hiljuti loodud vesiviljeluse tootjaorganisatsioon, kuid 44 ettevõttest kolm neljandikku ei ole sellega liitunud [2].

Selle liikmed esindavad arvestuslikult suurt vesiviljelustoodangu osakaalu, kuid toodangu mahud ei ole piisavad konkureerimiseks importtoodanguga, mis lõheliste ja nendest valmistatud toodete osas on üle 10 000 tonni aastas [3].

2. Rajatud vesiviljelusüksuste tootmisvõimsuste maht ei ole toodanguks realiseerunud (erieesmärk 1)

Vesiviljelusettevõtete potentsiaalset tootmisvõimsust on hinnatud suuremaks kui tegelik tootmine, mis viimastel aastatel ei ole märkimisväärselt tõusnud. Seetõttu ei suudeta tagada töötlejatele stabiilset tarnet ja toodangu kvaliteet on kasvanduste lõikes kõikuv, mistõttu vesiviljelustoodete töötlejad impordivad toorainet. Väike tootmiskaht on tingitud ka sellest, et osad kasvandused on amortiseerumas, vajades uuemaid ning keskkonnasäästlikumaid seadmeid, lisatöid ja investeeringuid. Üldine finantsseisund vesiviljelusettevõtjatel on halb. Merevesiviljelus, mis võiks toimida sünergias maismaavesiviljelusega on nõrgalt arenenud. Vesiviljelussektori kahjum on viimastel aastatel vähenenud, olles 2017. aastal 1,1 milj. eurot, perioodil 2014-2015 aga 2,5 milj. euro kandis [4]. Kahjum on osati seotud sellega, et toodetakse alla maksimaalse tootmisvõimsuse. Samas sõltub individuaalne kahjum kasvatavast liigist ning iga ettevõtte käekäigust.

3. Vähene tootearendus ja tarnekindlus tekitavad turustamisraskusi (erieesmärk 1 ja 2)

Turgudele sisenemine nõuab ettevõtjalt suuremat spetsialiseerumist toodete ja tootegruppide lõikes, mis on kallis ning arenduses jääb tihti puudu teadmistest. Kaalukas turuargument Euroopa turgude jaemüügisektoris on erinevad tootemärgised ja- sertifikaadid tõendamaks kalapüügi- ja vesiviljelustoodete säästlikku tootmist. Vähesed töötlemisega tegelevatel ettevõtjad on alustanud kalapüügitoodete sertifitseerimisprotsessidega või on selle lõpuni viinud. Uute toodete väljaarendamine võib sõltuvat sihtturust vajada uute sertifikaatide ja märgiste olemasolu. Tarbijad soovivad lisaks traditsioonilistele toodetele uusi maitseelamusi, mis eeldab tootearendust, turunõudlusele sobivate liikide kasvatamist, uute ideede rakendamist. Kalakaubandus koondub suurematesse kaubanduskettidesse, mis eeldab konkurentsivõimelist hinda, toodangu ühtlast kõrget kvaliteeti, tootmiskahtu ja tarnekindlust. Väiketöötlejatel ja vesiviljelussektoril on väljakutse kettidesse sisenemine ja seal püsimine suure konkurentsi ja hinnasurve tõttu. Püütakse fokuseerida niši- või premium klassi toodetele, mis eristuks tarbijale laias kaubavalikus.

4. Puudub ligipääs sektorile sobivatele laenudele (erieesmärk 1 ja 2)

Krediidiandjad ei tunne kalandussektori eripärasid ja see on ajas süvenenud. Vesiviljelusektori ettevõtted asuvad maapiirkonnas, kus ehitiste turuväärtus võrreldes linnadega on madalam. Krediidiandjate silmis on investering maapiirkonnas vesiviljelusse ebarentaabel ning valdkonda hinnatakse riskantseks ja mittekasumlikuks. Vesiviljeluses on tootmistsüklid pikad ja esineb pankrotte. Vesiviljelusektoris on laenude puhul peamisteks turutõrgeteks tagatiste konservatiivne hindamine ja pikaajaliste investeerimislaenude puudumine.

Tootjaorganisatsioonide ja ühistute puhul on probleemina lisandunud pikaajaliste investeerimislaenude puudumine ning kalatöötajate ja vesiviljelusega tegelevate ettevõtete jaoks käibekapitalilaenu mittevõimaldamine. Krediidiasutused on kompetentsed töötlemissektorit hindama ja on olemas vajalikud laenutooted, samas on probleem käibekapitali kättesaadavusega, kuna ei mõisteta püügihooaegadest tulenevate perioodiliselt suurte laojääkide olemasolu. Lühike laenude tagasimakseperiood ei võimalda töötajatel investeringuid kiiresti tagasi teenida. Krediidiasutustel puudub kompetents uute ühistute äriplaanide hindamiseks [5].

5. Väiketöötajate kasutamata töötlemisvõimsused (erieesmärk 2)

Valdav osa sektori ettevõtetest on kuni 49 töötajaga ning kümnendik ettevõtetest on rohkem kui 50 töötajaga [6]. Peamiselt mageveeliike töötlevate külmhoonete ja fileerimistehhvide struktuuri iseloomustab väikeste üksuste suur arv. Väiketöötajatele ei jätku aastaringelt toorainet kalapüügi sesoonsuse tõttu ning sellest tulenevalt ei kasutata töötlemisüksuste maksimaalset töötlemisvõimsust.

6. Ettevõtjate panustamine innovatsiooni on madal ja kaasaegne oskusteave on puudulik (erieesmärk 1 ja 2)

Tehnoloogiline areng ning tarbijate kasvav soov uute toodete ja tootearenduse vallas eeldab teadus- ja arendusasutustelt rõhuasetust lühiajalistele projektidele. Ettevõtjad ei suuda tagada täiendavate valdkonnaalaste teadmiste kaasamist välismaalt või erineva valdkonnaga teadusasutustelt, mida oleks võimalik vesiviljeluse kui ka töötlemisega tegelevatel ettevõtjatel kohehelt rakendada hakata. Erasektori investeringud innovatsiooni on ühed madalaimad EL-s, moodustades 1% SKPst [7].

7. Energiamahukad protsessid tootmise ja töötlemise ahelas (erieesmärk 1 ja 2)

Vesiviljelustoodete tootmine võib olla energiamahukas, eeskätt vee korduvkasutusega vesiviljelusüksustes (RAS). Samuti on suure energiavajadusega kalapüügi- ja vesiviljelustoode **töötlemine ja turustamine**, kuna tuleb tagama toodete katkematu külmaahel. Energiakulude kokkuhoidmiseks kilu ja räime töötlemisel on üheks alternatiiviks külmutamisele vürtsikala tootmine.

Kõikide toodete valmistamisel ei ole aga võimalik kasutusele võtta alternatiivsemaid madalama energiakuluga töötlemisprotsesse. Kõik töötlemisüksused ja seadmestik ei vasta energiasäästlikumate uusehitiste standarditele. Seoses energiahindade tõusuga on **töötledjad ja tootjad** sunnitud liikuma alternatiivsete energiakandjate kasutuselevõtu suunas vaatamata sellele, et nimetatud investeeringute tasuvusaeg on pikk.

8. Väikese lisandväärtusega toodete osakaal müügis (erieesmärk 2)

Töötlemissektori ekspordikogustes on suurima osaga väikese lisandväärtusega tooted. Peamiselt eksporditakse külmutatud kilu ja räime, mis moodustasid 2021. aastal kalatoodete ekspordikogusest üle 60%. Kala eksporditakse sisuliselt toorainena töötledjatele, mille tõttu on eksporditavate toodete koguväärtus madal. Vähene väärindamine ei võimalda saada suuremat sissetulekut, mis võimaldaks teha vajalikke investeeringuid. Lisaks tavapärasele sortimendile võib kõrgema lisandväärtusega toodetega turule tulek vajada sertifikaate ja märgiseid.

9. Euroopa Liidu keskmisest madalam kalapüügi- ja vesiviljelustoodete tarbimine (erieesmärk 1 ja 2)

Eesti elanik tarbib keskmiselt veidi üle 15 kg kala aastas [8], Euroopa Liidus on see näitaja ca 25 kg inimese kohta aastas [9]. Eestis toodetakse rohkem, kui tarbitakse ning seepärast on kalatööstus orienteeritud ekspordile [10]. Arvestades ELi tarbija eelistusi tarbitavate liikide osas ja eestlaste madalat kohalikku päritolu kalapüügi- ja vesiviljelustoodete tarbimist, on külmutatud kala ja konservide toodang orienteerunud kolmandate riikide turgudele, kalafilee müüakse enamuses lääneturule.

10. Väliskaubandusel sõltuvus üksikutest partnerriikidest (erieesmärk 2)

Eesti isevarustatuse tase toorainega on üle kolme korra suurem, mistõttu on rõhk ekspordil. Laiast ekspordigeograafiast hoolimata müüakse põhiosa üksikutele ekspordipartneritele: Rootsi, Soome, Ukraina. Esmakordselt oli 2020. aastal Rootsi ekspordikäibelt suurim 14%, Soome 13,8% ja Ukraina 13%. Suurema väärtusega tooted jõuavad EL partneritele, mahtude poolest eksporditakse tooteid enam kolmandatesse riikidesse. Eksporti mõjutavad kolmandates riikides toimuvad sündmused. Näiteks 2014. aastal Venemaa kehtestatud kalandustoodete impordikeeld või 2022. aasta Venemaa kallaletung Ukrainale.

11. Kvalifitseeritud tööjõu puudus (erieesmärk 1 ja 2)

Kalandussektoris töötamine ei ole atraktiivne, sest on valdavalt on tegemist rutiinse iseloomuga ja füüsiliselt raske tööga. Samuti paiknevad töökohad reeglina eemal tõmbekeskustest. Sektor ei ole atraktiivne noortele, kes sarnase palga puhul eelistavad muid valdkondi. Teatud ametikohad nõuavad spetsiifilisi teadmisi ja haridust või varasemat töökogemust. Valdkonna alaste teadmistega eksperdid leiavad tihti muud väljakutsed. Tegemist on paljuski hooajatööga, töökeskkond on niiske, spetsiifilise lõhnaga. Ettevõttesisestest uuendustegevuse takistustest peetakse olulisemaks kvalifitseeritud töötajate nappust [11]. Traditsioonilistele töövõtetele lisanduvad infotehnoloogilised lahendused, mis nõuavad oskusi ja senisest laiapõhjalisemat erialast ettevalmistust.

[1] Eesti Vesiviljeluse arengustrateegia 2014-2020 elluviimise analüüs ja ettepanekute väljatöötamine tegevuskava edasiarendamiseks. SakiConsult OÜ, 2017

[2] Põllumajandus- ja Toiduamet

[3] Eesti väliskaubandus 2018-2022. Statistikaamet

[4] EAFRD ja EMKVF 2021-2027 rakenduskava rahastamisvahendi eelhindamine. Eesti Maaülikool, 2020

[5] EAFRD ja EMKVF 2021-2027 rakenduskava rahastamisvahendi eelhindamine. Eesti Maaülikool, 2020

[6] Ettevõtete majandusnäitajad 2020. Statistikaamet

[7] Ettevõtlussektori teadus- ja arendustegevuse kulutuste osatähtsus SKP-s 2020. Statistikaamet

[8] Kala ja kalatoodete tarbimine. Eesti Konjunktuuriinstituut, 2020

[9] The EU Fish Market. EUMOFA, 2020

[10] „Eesti toidusektori ekspordivõimekus“. Eesti Konjunktuuriinstituut, 2021

[11] „Eesti ettevõtetest ligi kolmveerand on innovaatilised“. Statistikaamet, 2020

Opportunities

1. Vesiviljelustoodete tootmiseks vajaliku ressursi olemasolu (erriesmärk 1)

Vesiviljelussektori arendamiseks on Eestis üldiselt head tingimused nii vee- kui maaressursi mõttes. Mitmes Eesti piirkonnas võib esineda looduslikke ja/või tehnoloogilisi iseärasusi, mida saab võimalusel vesiviljeluse arengu soodustamiseks ära kasutada. Vesiviljeluseks sobivate kohtade planeerimisel on võimalik arvestada Eesti tingimustega sobivate vesiviljelusliikide kasvatamise eripära, kasutades selleks parimat võimalikku tehnoloogiat, samas võttes arvesse vesiviljeluse mõju keskkonnaseisundile.

Merevesiviljeluseks ja maismaa vesiviljeluseks sobivad alad on kaardistatud mitmete uuringutega [1]. Eesti mereala planeeringu[2] raames on vesiviljeluseks sobilikud alad määratud pilootprojektis Hiiumaa ümber. Ülejäänud Eesti merd hõlmava mereala planeeringu raames vesiviljeluseks sobilikke alasid ei määrata, vaid sektori arengut suunatakse Eesti mereala planeeringus märgitud vesiviljeluse suuniste ja tingimuste kohaldamise kaudu.

2. Kalapüügi- ja vesiviljelustoodete nõudlus EL-s ja maailmas on kasvutrendis (erieesmärk 1 ja 2)

Maailma[3], Euroopa Liidu[4] ja kohalike[5] tarbimistrende analüüsid on ettevõtjatel võimalik oma tegevust vastavalt turuolukorrale kohandada ja ekspordivõimekuse olemasolul olla teadlik võimalikest välisturgudest ning sihtturu tingimustest. Veidi enam kui poole sajandiga on keskmine kala ja kalatoodete tarbimine maailmas ühe elaniku kohta aastas kasvanud 9 kg-lt 20 kg-le, arvestades kala eluskaalu, mis kokku tähendab 1,5% kala tarbimise kasvu aastas. 2018. aastal söödi maailmas kala ja kalatooteid inimese kohta keskmiselt 20,5 kg aastas [6]. EL-s tarbitakse keskmiselt kalapüügi- ja vesiviljelustooteid 25 kg inimese kohta aastas, Eestis on see näitaja ligi 15 kg. EL impordib u 60%, et nõudlust rahuldada, olles maailmas suuruselt teine kalatoodete importija.

3. Ühiskonna ootus on tark, kestlik ja keskkonnahoidlik majandus (erieesmärk 1 ja 2)

Euroopa Liidu sinimajanduse põhimõtted soosivad vesiviljeluse kasvu, hõlmates nii majanduslikke kui keskkonnanäesid. EL vesiviljeluse keskkonnahoidlik majanduspotentsiaal kogu väärtusahela ulatuses on olulisel kohal mitmes kestlikku toidutootmist käsitlevas strateegias: Euroopa Liidu roheline kokkulepe, Talustaldrikuni ja nullreostuse strateegias, nt Uus ringmajanduse tegevuskava, Puhta planeedi strateegia, Euroopa Liidu Läänemere strateegia[7], mille rakendamises osaleb ka Eesti. Keskendutakse võimalustele, kuidas parandada regiooni konkurentsivõimet, kaitsta keskkonda, edendada teadusalast koostööd ja kontakte ning tagada inimeste ja keskkonna ohutus.

Lääne-Euroopas, kus tuleb 70% Euroopa e-kaubanduse käibest, on kasvamas uue põlvkonna teadlikkus, kus iga ostuga soovitakse mõjutada keskkonda järjest vähem. Tarbija tunneb järjest enam huvi, kuidas on toode temani jõudnud ning millist ökoloogilist jalajälge toode laiemas pildis omab. Ajas kasvab taaskasutatava pakendi kasutamise võimalus ja tarbijapoolne nõudlus keskkonnahoidvamate toodete osas. Lõpptarbija eelistab paremini toodet, millel on oma lugu, missioon. Kasvav e-ostlemise trend mõjutab ostuharjumusi juba sotsiaalmeedia postitustest. Siinkohal on suunamudijate mõjutustest kasvamas tarbijate ostueelistuste tegemine.

4. Eesti kalapüügi- ja vesiviljelustoodete lühike tarneahel koduturul (erieesmärk 1 ja 2)

Eesti kalapüügi- ja vesiviljelustoodete tarneaahelat iseloomustavad eelkõige lühike vahemaa, minimaalne arv vahendajaid ning tootjast tarbijani suhtlus, mis tagavad kohaliku toidu parema turustamise siseturul. Näiteks vesiviljelustoodangut turustatakse valdavalt siseturul, ekspordi osakaal on ca 1% kogutoodangust.

5. Keskkonnasõbralike kasvatustehnoloogiate areng ja uute liikide kasvatamine (erieesmärk 1)

Maailmas toimuv vesiviljeluse kiire areng on sõltuvalt tegevuspiirkonnast andnud võimalusi sobivate tehnoloogiate kasutuselevõtuks, mis omakorda on suurendanud vesiviljelustoodete osakaalu veeliste ressursside tootmisel. Suurem osa maailma veeliste organismide kogutoodangust tuleb vesiviljelusest ning see trend on kasvav [8]. Erinevate kasvatustehnoloogiatel põhinev vesiviljelus võimaldavad pea kõiki kõrge turuväärtusega liikide kasvatamist. Väliskeskonna mõjudest sõltumata saab vee korduvkasutusega vesiviljelusüksustes (RAS) toota väiksema keskkonnakoormusega. Vee retsirkulatsioon vähendab energiakulu vee soojendamiseks, madala troofsusega liikide kasvatamine ja setete kogumine võimaldavad veekeskonnast toitaineid välja viia, vähendades sellega veelgi vesiviljeluse madalat keskkonnakoormust. Merevetikate ja -karpide kasvatamisel nähakse perspektiivi kui merekeskkonnast toitaineid väljaviival vesiviljelusel [9]. Selle vastu on kala kasvatamisega seotult huvi suurenenud, kuid Eesti rannikumeres vetikaid ja karpe veel tööstuslikult ei toodeta. On hakatud katsetama madala toitelisusega liikide, näiteks vetika ja söödava rannakarbi kasvatamist Väinameres, Liivi lahes ja Läänemere avaosas. Tehakse vetikakasvatuse katseid mereveel põhineva kalakasvatuse heitvee puhastamiseks. Loodetakse leida Eesti tingimustes sobivad tootmistehnoloogiad. On koostatud analüüs, mis hõlmab potentsiaalsete vesiviljeluseks sobilike merevetika- ja merekarbiliikide ja vormide piirkondlikest eripäradest lähtuvaid soovitusi, kuidas vesiviljeluse abil on võimalik merekeskkonna seisundit parandada [10]. Merekeskkonnast toitaineid väljaviiv vesiviljelus ja kaasaegsete tootmistehnoloogiate kasutuselevõtt loob eeldused toodangumahtude suurendamiseks. 2019. aasta suvel paigutati sumbad merre Saaremaa põhjarannikul, kus tuleb arvestada Läänemere keskkonnaseisundiga. Meres kalakasvatamine on näitamas huviliste osas kasvutrendi, mida iseloomustab kasvav hoonestuslubade taotluste hulk.

6. Seni vähe kasutatud toorme, sealhulgas võõrliikide väärindamine (erieesmärk 2)

Tootearendus ja lisandväärtuse andmine seni vähekasutatud toormele võimaldab pakkuda kõrgema hinnaklassiga tooteid lõpptarbijale nii kohalikul kui ka eksportturgudel. Seeläbi suureneb ettevõtjate tulusus. Tootearenduse vallas peab lisaks tavapärasele toormele pöörama tähelepanu ka liikidele, mida seni on toiduks tarvitatud vähem. Näiteks Läänemeres üheks agressiivsemaks võõrliigiks peetav ümarmudil, kes ohustab ahvena noorjärkusid. Ümarmudil on hinnatud toidukala näiteks Mustamere

äärsetes riikides. Töötlemisüksustes võõrliikide kasutuselevõtmine suurendab lississetulekuallikaid ja vähendab survet kohalikele kalaliikidele ja aitab kaasa bioloogilise mitmekesisuse säilimisele. Ehkki jäätmete kogus ei pruugi kõikides töötlemisüksustes olla suur, aitab nende edasine väärindamine tõsta ettevõtjate kasumlikkust, võimaldades alternatiive traditsioonilistele toodetele ning pakkuda toorainet kalandussektorist väljaspool tegutsevatele valdkondadele.

7. Tehnoloogia kiire areng pakub võimalusi uute lahenduste rakendamiseks (erieesmärk 1 ja 2)

Uute tehnoloogiate arendamine ja nende kasutusele võtmine muudab ärimudeleid ja ühiskonda. See võimaldab võtta kasutusele uusi lahendusi ja võtteid kalapüügi- ja vesiviljelustoodet tootmisel. Näiteks info- ja kommunikatsioonitehnoloogia on arenenud tormiliselt viimaste aastakümnete jooksul. Infotehnoloogia peamiseks potentsiaaliks on majanduskasvu, tööhõive, innovatsiooni ja kodanike elukvaliteedi parandamine [11]. Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) nutikas kasutuselevõtt kalandussektoris loob uued võimalused nii tootmise kui ka töötlemisetappides ja aidates seejuures paremini jõuda lõpptarbijani välja. Näiteks on muudes valdkondades välja arendatud elektroonilised müügikanalid, digitaalseerimine, oksjonid, tarbijate teavitamine jne. Kui jätkatakse sortimendis näiteks olemasolevate toodetega, siis digitaliseerimisel vähenevad tootmise sisendkulud ning targad lahendused võetakse paremini kasutusse.

[1] Vesiviljeluse laiendamiseks sobivaimate alade kaardistamise, vajalike infrastruktuuride arendamise ja innovatsiooniliste tehnoloogiate elluviidavus. Eesti Maaülikool 2015; Kalade vesiviljeluseks sobilike alade väljaselgitamine Eesti merealal. Eesti Maaülikool, 2016

[2] Eesti merealplaneeringu põhilahenduse seletuskiri. Hendrikson&KO, Rahandusministeerium, 2020

[3] Review of Fisheries. OECD, 2020

[4] The EU Fish Market. EUMOFA, 2020

[5] Kala ja kalatoodete tarbimine. Eesti Konjunktuuriinstituut, 2020

[6] The State of World Fisheries and Aquaculture 2020. FAO

[7] Euroopa Liidu Läänemere strateegia. Välisministeerium, 2022

[8] The State of World Fisheries and Aquaculture 2020. FAO

[9] Kalakasvatuste kaudu merre suunatud lämmastiku- ja fosforikoormust kompenseerivate meetmete väljatöötamine. Tartu Ülikool 2019

[10] Kalakasvatuste kaudu merre suunatud lämmastiku- ja fosforikoormust kompenseerivate meetmete väljatöötamine. Tartu Ülikool, 2019

[11] *digital-change-and-information-society*. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

Threats

1. Ettevõtlust vesiviljelussektoris ohustavad loomade haiguspuhangud ning taudide levik (erieesmärk 1)

Haiguspuhangud ning taudide levik võivad mõjutada Eestis valitsevat veeloomade tervise ja heaolu taset ning loomade ja loomsete saadustega kauplemise võimalusi ELs ning ekspordil kolmandatesse riikidesse. 2019. aastal alustas Eesti kogu riigi territooriumit katva tauditõrjepro grammi rakendamise ga, millega rakendatakse Euroopa Komisjoni poolt heakskiidetud likvideerimisprogrammi [1]. Selle eesmärk on vältida ohtlike veeloomataudide levikut, tagades loomade ja loomsete saadustega kauplemiseks vajalikud garantiid ning saavutada Eesti tunnustamine taudivaba piirkonnana viirusliku hemorraagilise septitseemia (VHS) ja kalade vereloomeorganite infektsioonse nekroosi (IHN) osas. Riigis valitsev loomade tervise ja heaolu tase mõjutab loomade ja loomsete saadustega kauplemise võimalusi Euroopa Liidus ning ekspordil kolmandatesse riikidesse. Riiklik tauditõrjepro grammi hõlmab kõiki vesiviljeluse toodete tootmisega tegelevaid ettevõtteid, mille puhul on eelpool nimetatud kalahaiguste esinemise risk. Eestis on diagnoositud IHNi juhtumeid 2018. aastal kaks korda ning VHSi esinemist diagnoositi viimati 2011. aastal. IHNi juhtumeid tuvastati viimati ELs põhjamaades 2021. aastal.

2. Importtoodang tõrjub välja kohaliku päritoluga tooted (erieesmärk 1)

Kalatoodete import on olnud siiani ekspordist kolm korda väiksem ja on püsinud stabiilsena. Samas omab importtoodang suurenevat mõju Eesti kalakasvanduste toodangu madalale konkurentsivõimele. Turu ebastabiilsel varustamisel vesiviljelustoodanguga kaasnevad suured hinnakõikumised, mis avaldavad mõju ka töötlemisüksustele [2]. Kolmandatest riikidest pärit vesiviljelustooted, mis ei pruugi olla kasvatatud EL keskkonnastandardeid järgides, võivad impordikoguste suurenemisel tõrjuda välja EL-is kasvatatud vesiviljelustooted.

3. Keskkonna- ja kliimamuutused ning erakorralised sündmused mõjutavad ettevõtlust (erieesmärk 1 ja 2)

Keskkonna- ja kliimamuutused on üha enam hakanud mõjutama nii Euroopa kui ka Eesti vesiviljeluse ja kalatöötlemise sektorit ning nende tooraine kättesaadavust. Soojemad suved ning pikemad

vihmaperioodid toovad endaga kaasa erinevaid probleeme ekstreemsete ilmastikuolude näol. Muutused toimuvad vee kvaliteedis, temperatuuris, hapnikus ja looduslike veevarude hulgas ning vähenemas veelistes elusressurssides jne. Esineb põuaaegset veenappust, temperatuur tõuseb looduslikes veekogudes ning rohke vihmaveega kanduvad toitained põldudelt, metsadest veekogudesse ja sealt omakorda vesiviljeluskasvandustesse. Läbivoolsed kasvandused ei tule toime liiga kõrgete veetemperatuuridega ning looduslike veekogude temperatuuride tõus avaldab mõju kalade rändele, mis omakorda avaldab mõju töötlemisüksuste tooraine kättesaadavusele. Lisaks kliimamuutustest tingitud mõjudele võib kerkida esile erandkorralisi sündmusi, mis ilmnesid näiteks COVID-19 tingitud olukorra tõttu, mis tõttu on vaja suurendada sektori vastupanuvõimet.

4. Läänemere keskkonnaseisundi halvenemine piirab merevesiviljeluse arengut (erieesmärk 1)

Läänemere seisundit ohustavad kolm põhiprobleemi on eutrofeerumine, kalade ülepüük ja ohtlikud ained. Vaatamata sellele, et maismaalt pärit toitainete sissevool on selgelt vähenenud, ei kajastu mõju veel kõigi alamvesikondade seisundis [3]. Põllumajandus on üheks suurimaks koormusallikaks (N 83%; P 68%), järgnevas heitveed ja metsamajandamine [4], mille intensiivistumine avaldab mõju merevesiviljeluse edasisele arengule.

5. Tootmissisendite hinnatõus (erieesmärk 1 ja 2)

Kasvanduste kui ka töötlemisüksuste edukas toimimine sõltub muuhulgas tootmissisendite hinnast. Kulude kujunemisel on oluline määratleda millisest tehnoloogiast ja tootmisetapist need kujunevad ja pärinevad. Kulud sõltuvad kasutatavast tehnoloogiast. Näiteks vesiviljeluses sõltub see eelkõige sellest, kas tegemist on maismaale rajatud kasvatusel, merre või mageveekogusse paigaldatud sumpadega või loodusliku veekogu baasil rajatud kalatiikidega. Samuti mängib suurt rolli kulude kujunemisel kasutatav sisseseade, automatiseerituse aste ning kalakasvanduse hoone olemasolu. Näiteks on vee korduvkasutusega vesiviljelusüksustes (RAS) energiakulud suuremad kui tiigimajandite või sumpades kasvatamisel. Üldiselt on kõige suurema osakaaluga kalakasvatuse kuludest söödal, mis omakorda sõltub oluliselt koostisainetest, sellele kohe järgneb energia ning tööjõukulu [5]. Nagu vesiviljeluses on ka töötlemisüksuste toimimiseks vajalik energia ja tööjõu olemasolu, mistõttu energia, kütuse ja toorme hinnatõus ei soosi tootmise intensiivistamist.

6. Turgude ebastabiilsus ja äralangemine (erieesmärk 2)

Suurim oht toodangu ekspordis on sihtturgude kokkukukkumine erinevate poliitiliste, geopoliitiliste, majanduslike ja muude tegurite tõttu. Traalpüügi tootjaorganisatsioonid ja tootjad, kelle ressurss on

Läänemere kilu ja räim ning peamine toodang idaturgudele suunatav külmutatud, vähemal määral ka värtsikala, on suurte tootmismahdade tõttu olukorras, kus turgude ebastabiilsus ja riikide poliitilised ja majanduslikud faktorid ning pikk tarneahel põhjustavad erinevaid tõrkeid toodangu turustamisel. Venemaa ekspordikeeld 2014. aastast on pannud traalpüügi tootjaorganisatsioone otsima uusi turge lisaks traditsioonilistele partneritele ka Euroopas, Ameerikas, Hiinas ja Aafrikas.

7. Tarbijate ostujõu langus (erieesmärk 1 ja 2)

Sektori üks potentsiaalseid ohte on tarbimise langus seoses ostujõu langusega nii Eesti kui ka eksportturgudel. Kui 2019. aastal kala ja kalatoodete tarbimine võrreldes 2015. aastaga langes, siis samal ajal kulutused kalale ja kalatoodetele leibkonnaliikme kohta kasvasid 10%. Tavaliselt on kalatoodete hinnad kerkinud teistest toiduainetest kiiremini. Näiteks kala ja kalatoodete hinnaindeks sõltub nii Eestis kui ka teistes ELi riikides suuresti Norrast imporditava lõhe hinnast, sest lõhel on tarbimises oluline osakaal. ELs tervikuna tarbitakse lõhelasi keskmiselt 2,7 kg elaniku kohta aastas, atlandi lõhe kuulub koos tursa ja tuuniga kõige tarbitavamate liikide esikolmikusse. Norrast imporditava lõhe hinnad on olnud aga võrdlemisi kõikuvad, sõltudes maailmaturu nõudlusest ja pakkumisest, aastaajast ja Norra krooni kursist. Kodumaise kala jaehinnad on olnud võrdlemisi püsivad, samas koha- ja ahvenafilee Euroopa turgude poolne nõudlus hoiab hinnad nende liikide osas Eestis kõrgel [6]. Eksportriikides asetleidev majanduslangus mõjutab sealsete tarbijate käitumist ja ostueelistusi. Toidukaupade hindade kallinemisel on tarbija sunnitud valima alternatiivseid ja odavamaid tooteid.

[1] Komisjoni rakendusmäärus (EL) nr 2021/620

[2] Nasdaq Salmon Index 2021

[3] State of the Baltic Sea – Second HELCOM holistic assessment 2011-2016. Baltic Marine Environment Protection Commission – HELCOM, 2018

[4] Vesikonna pinnavett mõjutava inimtegevuse koormuse ülevaade 2019. Keskkonnaministerium

[5] Vertikaalne integratsioon vesiviljeluses, senine kogemus, sotsiaalmajandusliku mõju ja vesiviljeluse laiendamiseks sobivaimate alade kaardistamise, vajalike infrastruktuuride arendamise ja innovatsiooniliste tehnoloogiate elluviidavuse uuring Eestis Saaremaa näitel. Eesti Maaülikool, 2015

[6] Kala ja kalatoodete tarbimine. Eesti Konjunktuuriinstituut, 2020

Identification of needs on the basis of the SWOT analysis and taking into account the elements set out in Article 8(5) of the EMFAF Regulation

MAJANDUS

Toodangumahtude suurendamine ja tulude kasv vesiviljeluses

Vesiviljelustoodete tootmine on Eestis pikaajaliste traditsioonide ja kogemustega tegevusvaldkond (tugevus 1) ehkki killustunud sektoris (nõrkus 1) ei ole rajatud tootmisvõimsuste maht toodanguks realiseerunud (nõrkus 2). Vähene tootearendus ja tarnekindlus (nõrkus 3) tekitavad olemasolevale toodangule turustamisraskusi. Vesiviljelustoodete tootmiseks vajaliku ressursi olemasolu (võimalus 1), keskkonnasõbralike kasvatustehnoloogiate areng ja uute liikide kasvatamine (võimalus 5) ning tehnoloogia kiire areng pakub võimalusi uute tootmislahenduste rakendamiseks (võimalus 7), mille abil toodangut suurendada. See võimaldab pakkuda leevendust kasvutrendis olevale vesiviljelustoodete nõudlusele EL-s ja maailmas (võimalus 2). Peab arvestama, et Läänemere keskkonnaseisund piirab merevesiviljeluse arengut (oht 4).

Välisurgude geograafia laiendamine

Laiast välisurgude geograafiast hoolimata (tugevus 4) on ekspordil siiski sõltuvus üksikutest partnerriikidest (nõrkus 10). Kalapüügi- ja vesiviljelustoodete nõudlus ELs ja maailmas on kasvutrendis (võimalus 2), mis aitab kaasa uute turgude leidmisele. Välisurgude geograafia laiendamine aitab maandada ohtusid, mis tulenevad üksikute turgude ebastabiilsusest ja äralangemisest (oht 6) ning tarbijate ostujõu langusest nendel välisurgudel (oht 7).

Ettevõtjate kasumi suurendamine välisurgudel

Vähene tootearendus ja tarnekindlus tekitavad turustamisraskusi (nõrkus 3) ning on puudus kvalifitseeritud tööjõust (nõrkus 11). Ekspordikogustest on suurim osa väikese lisandväärtusega toodetel (nõrkus 8). Kalapüügi- ja vesiviljelustoodete nõudlus ELs ja maailmas on kasvutrendis (võimalus 2). Ühiskonna ootusele targa, kestlikust ja keskkonnahoidlikust majandusest (võimalus 3) aitab vastata seni vähe kasutatud toorme, sealhulgas võõrliikide väärindamine (võimalus 6) ja tehnoloogia kiire areng, mis pakub võimalusi uute lahenduste paremaks rakendamiseks (võimalus 7). Seeläbi saab pakkuda kõrgema lisandväärtusega tooteid lõpptarbijale nii kohalikul kui ka välisurgudel, mida võib mõjutada tarbijate ostujõu langus (oht 7).

Kalapüügi- ja vesiviljelustoodete tarbimise suurendamine

Eestis on Euroopa Liidu keskmisest madalam kalapüügi- ja vesiviljelustoodete tarbimine (nõrkus 9). Eesti päritolu kalapüügi- ja vesiviljelustoodete lühike tarneahel koduturul (võimalus 4) ning reageerimine ühiskonna ootusele targast, kestlikust ja keskkonnahoidlikust majandusest (võimalus 3) loob eeldused tarbimise suurendamiseks, mis aitab leevendada turgude ebastabiilsusest ja äralangemisest tingitud riske (oht 6).

Tehnoloogia arengu parem rakendamine vesiviljeluses ja töötlemises

Vesiviljelustoodete tootmine ja kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemine on Eestis pikaajalise traditsioonide ja kogemustega tegevusvaldkonnad (tugevus 1). Vähenenud tootearendus ja tarnekindlus tekitab turustamisraskusi (nõrkus 3). Energiamahukad protsessid (nõrkus 7) tõstavad toodete omahinda. Tehnoloogia kiire areng pakub võimalusi uute lahenduste rakendamiseks (võimalus 7), võimaldab paremini kasutusele võtta kasutamata töötlemisvõimsuseid (nõrkus 5) ning toime tulla tootmissisendite hinnatõusust (oht 5) ja tarbija ostujõu langusest (oht 7) tingitud tagasilöökidega.

Parandada investeringute tegemiseks vesiviljelus- ja töötlemissektori ligipääsu finantsvahenditele

Puudub ligipääs sektorile sobivatele laenudele (nõrkus 4), mis aitaks minna kaasa keskkonnasõbralike kasvatustehnoloogiate arenguga, kasvatada uusi liike (võimalus 5), võtta kasutusele seni vähe kasutatud tooret, sealhulgas väärindada võõrliike (võimalus 6), mida tehnoloogia kiire areng uute lahenduste rakendamiseks pakub (võimalus 7).

Kalapüügi- ja vesiviljelussektori tootjaorganisatsioonide konkurentsivõime suurendamine

Tootjaorganisatsioonide ühistegevus on arenenud ja efektiivne (tugevus 2), mis aitab paremini reageerida turgude ebastabiilsusele ja äralangemisele (oht 6).

Negatiivsete mõjude leevendamine erakorraliste sündmuste korral

Vesiviljelustoodete tootmine ja kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemine on Eestis pikaajalise traditsioonide ja kogemustega tegevusvaldkonnad (tugevus 1) ning tootjaorganisatsioonide ühistegevus on arenenud ja efektiivne (tugevus 2), mida mõjutavad keskkonna- ja kliimamuutuste ning erakorralised sündmused (oht 3).

KESKKOND

	<p>Vähendada tekkivat keskkonnamõju vesiviljelustoodete tootmisel</p> <p>Rajatud vesiviljelusüksuste tootmisvõimsuste maht ei ole toodanguks realiseerunud (nõrkus 2) ning tootmisel esineb energiamahukaid protsesse (nõrkus 7). Vesiviljelustoodete tootmiseks vajaliku ressursi olemasolu (võimalus 1) ning keskkonnasõbralike kasvatustehnoloogiate areng ja uute liikide kasvatamine (võimalus 5) aitab vastata ühiskonna ootusele targast, kestlikkust ja keskkonnahoidlikust majandusest (võimalus 3). Seeläbi on võimalik merevesiviljeluse areng piiravas Läänemere keskkonnas (oht 4) ning tulla toime keskkonna- ja kliimamuutustega, mis mõjutavad ettevõtlust (oht 3).</p> <p>TEADUS-ARENDUS / INNOVATSIOON</p> <p>Suurendada innovatsiooni ja oskusteavet nii vesiviljeluses kui ka töötlemises</p> <p>Vesiviljelussektoril on valdkonda toetav haridussüsteem (tugevus 3). Samas nii tootmisel kui ka töötlemisel on ettevõtjate panustamine innovatsiooni madal ja kaasaegne oskusteave puudulik (nõrkus 6), mille suurenedes oleks sektoril võimalik paremini reageerida kasvutrendis olevale kalapüügi- ja vesiviljelustoodete nõudlusele Euroopa Liidus ja maailmas (võimalus 2) ja vastata ühiskonna ootustele targa, kestliku ja keskkonnahoidliku majanduse järele (võimalus 3). Teadus- ja arendustegevusel on ootused seni vähe kasutatud toorme kasutuselevõtt, sealhulgas võõrliikide väärindamisel (võimalus 6) ning keskkonnasõbralike kasvatustehnoloogiate arengul ja uute liikide kasvatamisel (võimalus 5).</p> <p>SOTSIAAL-MAJANDUS</p> <p>Edendada teadmussiiret vesiviljeluses ja töötlemises</p> <p>Madala ettevõtjate innovatsiooni panustamise ja puuduliku kaasaegse oskusteabe (nõrkus 6) ning kvalifitseeritud tööjõu puuduse (nõrkus 11) vähendamine aitab kaasa ühiskonna ootusele targast, kestlikust ja keskkonnahoidlikust majandusest (võimalus 3). Ettevõtlust vesiviljelussektoris võivad ohustada loomade haiguspuhangud ning taudide levik (oht 1).</p>
<p>3.Enabling a sustainable blue economy in coastal, island and inland areas, and fostering the</p>	<p>Strengths</p> <p>1.Rannakalandus on Eestis ajalooliste traditsioonidega tegevusala</p>

development of fishing and aquaculture communities

Eesti on mere ja rannariik, eestlased ise mere ja rannarahvas. Veekogud, sealhulgas meri on tähtsad nii elatusallikana kui ka hinge ja vaimutoidu ammutamise paigana. Tihti ei välju kalurid merele pelgalt raha pärast, oluline on ka emotsionaalne side põlvkondade kaupa edasi antud traditsioonilise tegevusega ning vahetu kokkupuude loodusega. Eestis on kalapüük alati olnud tähtsal kohal ning mitmed asundused on tekkinud just kalapüügiga tegelemise toetusel. Nõukogude ajal toimus kalapüük kalurikolhoosides, peale Eesti taasiseseisvumist kolhoosid likvideeriti ning toimus sektori varade erastamine. Peale varade erastamist oli rannakalandus väga tulus tegevusala, kuid aastatuhande lõpuks oli see muutnud kõige kesisema sissetulekuga tegevusalaks, põhjuseks eelkõige kalavarude vähenemine, vähesed investeeringud rannapüügi taristusse ja tarbimisharjumuste muutumine sest turule jõudis rohkelt import kalatooteid. EL-iga ühinemise järel muutus Eesti ranna ja sisevete kalanduse nii äri-, keskkonnakaitseline kui laiem sotsiaalne tegevuskeskkond. Kohalike tootmistegurite muutusi hakkas oluliselt suunama EL ühise kalanduspoliitika rakendamine. Rannakalandust on mõjutanud võimalused saada toetusi laevastiku ja püüniste uuendamiseks, kõige enam aga kalanduspiirkondade moodustamine ja nende arendamine kohalike tegevusrühmade korraldusel. Tänapäevaks on rannakalanduse olukord muutunud oluliselt paremaks. Suuri investeeringuid on tehtud väikestesse kalasadamatesse, kalapüügi aluste ja püüniste moderniseerimisse, töötlemise seadmete ja otseturundusvahendite soetamise, kalurite tegevuste mitmekesistamiseks ning koolitustesse. Paranenud on kalasaagid ja mitmekesistunud kala müügivõimalused. Sektorisse on lisandunud nooremaid kalureid. Püügiloa omanike arv püsib suhteliselt stabiilne 2019 aastal oli Eestis kokku 1690 kalapüügiloa omanikku ja ranna ning sisevete püügil tegutses kalurina 2370 kalurit. 2021 aastal oli püügiloa omanike arv 1695 ning ranna ja sisevete püügil tegutses 2340 kalurit [1]. Eestis rannakalurina tegutsemise eelduseks on rannakaluri kutsetunnistuse olemasolu. Rannakaluri kutsetunnistusi on antud aastast 2004 ning kuni aastani 2022 on ühekokku väljastatud 3941 tunnistust [2]. Viimastel aastatel 2018-2021 on väljastatud ca 100 kutsetunnistust aastas, huvi rannakaluri kutse omandamise vastu aastate lõikes on kerges kasvus. Rannakalanduses on välja kujunenud tugev kalurite tuumik, kes saab kalapüügist märkimisväärset tulu. Seega on viimasel kümnendil rannakalandussektorisse tehtud investeeringud peatanud rannapüügi sektori allakäigu ning kalandus on jätkuvalt rannapiirkondadele oluline tegevusala.

2. Püügivõimaluste jaotusmehhanism tagab stabiilsuse. Kvootidega piiratud majandlikult oluliste kalavarude püügivõimalusi kasutatakse maksimaalselt.

Eesti püügivõimaluste jaotusmehhanism tagab kaluritele stabiilsuse ning loob kindluse tegemaks investeeringuid kalapüügi arendamiseks. Rannakalurid on huvitatud kalapüügiga tegelemast, mida näitab erinevate kalaliikide iga-aastane püügikvootide täituvus. Sisevete püügil Peipsi, Lämmi- ja Pihkva järvel on praktiliselt kõikide kalaliikide püük piiratud püügikvoodiga, mis igal aastal lepitakse eraldi kokku Vene Föderatsiooniga. Viimastel aastatel on Eestile eraldatud Peipsi, Lämmi- ja Pihkva järve

püügikvootidest üle 90% täitunud enamasti koha- ja räabisekvoot ning mõnel aastal ka ahvenakvoot. Rannakalanduses püütavatest peamistest kalaliikidest on kvootidega piiratud räime- ja lõhepüük. Räimekvoot rannapüügil jaguneb Liivi lahe kvoodiks ja Läänemere avaosa kvoodiks, mida püütakse Soome lahes, Väinameres ja Saaremaa ning Hiiumaa rannikuvetest väljaspool Väinamerd. Liivi lahes püütakse räime kastmõrra kohta kehtestatud lubatud saagina püügiõiguse omanikele eraldatud kvoodist. Liivi lahes rannapüügiks eraldatud lubatud räime aastasaak püütakse pea igal aastal vähemalt 90% ulatuses täis. Läänemere avaosa rannapüügiks eraldatud räime lubatud aastasaagist püütakse nn olümpiapüügi alusel valdav osa Soome lahe kalurite. Maksimalne võimaldatud püügimahu täituvus majanduslikult olulisemate liikide osas näitab kalurite huvi ja soovi kalapüügiga tegeleda. Püükide sulgemise aeg kvootide täitumise tõttu on igal aastal erinev, kuid üldjoontes jälgib juba välja kujunenud püügiperioodi. Rannapüügil ning sisevete püügil deklareeritud kogused on 24 aasta lõikes püsivad stabiilsed, ehkki liikide jaotuvuse suhe on mõnevõrra kõikumine. Sellest tulenevalt on püügimahud samad, kuid saagi väärtus võib mitmekordselt erineda.

3. Olemas on tugev tegevusrühmade võrgustik, kellel on administratiivne suutlikkus kohalike strateegiate elluviimiseks oma piirkonnas

Eestis on 8 kalanduspiirkonda, kus moodustati tegevusrühmad mis tegutsevad MTÜ-dena alates 2008. a ning on rakendanud nii EKF kui ka EMKF meetmete perioodi. Aastate jooksul on MTÜ-d välja arendanud püsivad institutsioonid organisatsioonide igapäevaseks juhtimiseks ja toetusprojektide hindamiseks. MTÜ-del on kokku 749 [3] liiget, sh kohalikud omavalitsused, kalanduse äriühingud ja FIE-d, kalurite ühingud ja kalandusega seotud eraisikud, sektori välised ühingud ja ettevõtted. 2021. a seisuga on kohalikud tegevusrühmad oma otsustega rahastanud 1165 [4] erinevat projekti, selle arvuga on Eesti tegevusgrupid kolmandal kohal ELis. Tegevusrühmadel on head kogemused laiapõhjaliste strateegiate koostamisel, mis arvestavad lisaks kalandusele ka muude sektorite arenguvajaduste ja potentsiaaliga.

2019. a Tartu Ülikooli poolt läbi viidud EMKF 2014 – 2020 rakenduskava meetmete „Kogukonna juhitud kohaliku arengu strateegia rakendamine“ ja „Koostöötegevused“ vahehindamine [5] sedastab, et laia spektri osaliste kaasamine strateegiate koostamisse ja elluviimisesse on taganud selle, et strateegiad on toimivad ning panustavad piirkondade arengusse laiemalt, integreerides kalandust kui tegevusharu muude tegevusharudega.

4. Tegevusrühmadel on hea koostöötegevuste algatamise ja elluviimise kogemus

Perioodil 2014-2022 on kohalikud tegevusrühmad algatanud ja ellu viinud arvukalt koostööprojekte, mis keskenduvad peaaesjalikult ühistele kalandust populariseerivate sündmuste korraldamisele, ühistele

õppereisidele tutvumaks teiste EL riikide parimate praktikatega kalanduspiirkonna arendamisel, samuti on osaletud ühiselt erinevatel kalandusmessidel ja -festivalidel nii siseriiklikult kui rahvusvahelisel tasemel. Tegevusrühmadel on hea kogemus kontaktide loomisel teiste EL riikide kalanduse tegevusrühmadega, vahetatakse teadmisi ning võetakse üle parimaid praktikaid EMKF meetmete rakendamisel ning toetatakse kalanduspiirkondade ettevõtjate kontaktide loomist. Ühtekokku on tegevusrühmad algatanud 2022 aasta seisuga 131 koostööprojekti [6] mille raames viidi ellu 54 koostöötegevust riigisisel ja rahvusvahelisel tasandil.

5. Välja on kujunenud väikesadamate võrgustik

2020. aasta seisuga on rannapüügil püütud kala lossitud 489 väikesadamas ja lossimiskohas, millest 414 on rannikul asuvad väikesadamad või lossimiskohad ja 75 lossimiskohta asuvad sisevetel. EKF ja EMKF perioodil on rannapüügi sadamatesse investeeritud 25 373 352 eurot, sealhulgas EL toetus 20 562 298 eurot. Kokku on investeeritud 75 väikesadamasse, sealhulgas 59 meresadamasse ning 16 sisevete sadamasse. Kõik väikesadamad kuhu on investeeritud EL vahendeid on välja valitud kohalike strateegiate alusel ning on kohalikule kalanduskogukonnale olulise tähtsusega lossimiskohad. Peamiselt on investeeritud kala lossimise ja säilitamise võimekuse tõstmisesse ja mereohutusse, tahaplaanile on jäänud kalandusväliste teenuste arendamine. Praeguseks välja arendatud väikesadamate võrgustik kattub olulisel määral mereturismi marsruutidega, mis loob head võimalused kalanduse kõrvalt pakkuda ka muid sadamateenuseid.

[1] Põllumajandus ja Toiduamet

[2] Eesti Mereinstituudi Kalanduse Teabekeskus

[3] Eesti Mereinstituudi Kalanduse Teabekeskus

[4] Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Amet

[5] EMKF 2014-2020 rakenduskava meetmete „kogukonna juhitud kohaliku arengu strateegia rakendamine“ ja „algatusrühma koostöötegevused“ vahehindamine. Tartu Ülikool 2019

[6] Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Amet

Weaknesses

1. Ranna- ja sisevete kalurite investeeringusuutlikkus ja sissetulekud on madalad

Seoses püügi hooajalisusega on enamikul ranna- ja sisevete kutselistel kaluritel vajadus leida täiendavaid sissetulekuallikaid, sest hooajaline püügitegevus ei anna piisavalt tulu ega sissetulekut terveks aastaks.

2021. a andmete põhjal oli kalanduse- ja põllumajandussektoris tegutsevate tööliste keskmine töötasu 1294 eurot, Eesti keskmine brutokuupalk 1576 eurot [1]. Tulenevalt madalatest sissetulekutest ja kalapüügi hooajalisusest on madal ka kalurite vähene investeeringuvõimekus, mis raskendab toetuste kasutamisel omafinantseeringu osa katmist, kui on vaja teha kapitalimahukaid investeeringuid uute tehnoloogiate juurutamiseks kalapüügi ja töötlemise arendamiseks ning kaluri tegevuste mitmekesistamiseks. Vähene investeeringusuutlikkus raskendab oluliselt ranna ja sisevete kaluritel kasutusele võtta uusi keskkonnasäästlikke ja väiksema kasvuhoonegaaside emissiooniga energiaallikaid ning vastu seista kliimamuutustest tulenevatele ohtudele. Tartu Ülikooli läbiviidud EMKF meetme „Kogukonna juhitud kohaliku arengu strateegia rakendamine“ vahehindamise käigus läbiviidud uuringus toetust mittetaotlenud kalurite seas vastas 53% vastajatest (100 vastajat), et puudub omafinantseering või ei kvalifitseeruta toetuse taotlemise tingimustele [2].

2. Ranna- ja sisevete kalurid toodang ei suuda konkureerida import kalatoodetega

Eesti rannakaluritel tuleb oma toodangu müügil konkureerida välismaise toodanguga. Mitmed Imporditud kalatooted on oluliselt odavamad kui Eestis püütud kala, samuti on tarbija harjunud odava lõhega ning fileeritud külmtoodetega, mida on mugav kasutada ja mis ei vaja täiendavat töötlust. Rannapüüdjad ei suuda pakkuda tarbijatele valmistooteid suures koguses ning müüvad oma saagid reeglina värskena või roogituna, samuti on rannakalurite poolt pakutavad tooted suhteliselt ühetaolised, peamiselt keskendutakse suitsutatud ja kuivatatud kalatoodetele Väheväärtuslikud kalaliigid (särg, koger, nurg jne) on toodete valmistamisel alakasutatud.

3. Sadamate majandamine on kahjumlik ja pakutatakse vähest hulka teenuseid

Eesti on üks väheseid riike maailmas, kus kalandussektori toimimiseks olulised sadamad on suures mahus erastatud, seda nii traal kui rannapüügi sektoris. Üldreeglina kuuluvad Eesti rannapüügiks kasutatavad väikesadamad eraomanikele ning sadamate arendamiseks on moodustatud kalurite mittetulundusühingud. Peamiselt teenindatakse väikeseid kalapüügiühinguid ning see on pigem kulu kui tuluallikas. Samuti puuduvad reeglina sadamates teenused, mis võimaldaksid sadamapidajal teenida täiendavat tulu sadama halduskulude katmiseks. Sadamate haldajad ei suuda teha investeeringuid mis aitaksid maandada kliimamuutustest tulenevaid riske. Ranna ja sisevete kalurite poolt kasutatavad sadamad asuvad reeglina madalas rannikumeres kus ekstreemsemaks muutuvad tormid võivad taristut oluliselt kahjustada. Senised investeeringud on keskendunud peamiselt merelisele taristule nagu kaitsemuulid, kaid, sillad ja slipid. Vähemal määral on arendatud sadama tehnilist taristut näiteks kraanad, tõstukid ja muud kala lossimiseks ja käitlemiseks vajalikud seadmed. Mõnedes sadamates on olulist tähelepanu pööratud kala säilitamisele suunatud taristu arendamisele (külmkambrid, jäämasinad

jms). Hoopis vähem on tähelepanu pööratud kalurite olme- ja töötingimuste parendamisele. Kalurid saavad väikesadamaid kasutada küll kala lossimiseks ja paatide hoidmiseks, kuid puuduvad teenused olmetingimuste pakkumiseks.

4. Oluline osa kutselistest kaluritest on eakad ning nende teadmised ettevõtluse arendamiseks ei ole piisavad

Rannapiirkondades on kolmanda haridustasemega hõivatute osakaal ligi poolteist korda väiksem Eesti keskmisest. Ranna- ja sisevete püügis hõivatud kaluritest on ligikaudu pool põhi- ja keskharidusega, ebapiisavad teadmised on tingitud ka asjaolust, et rannakalurid on suhteliselt eakad ning sektori keskmine vanus on üle 50 eluaasta [3]. Oluline osa rannakaluritest on saanud oma põhi, kesk ja erialase hariduse nõukogude ajal, kus ettevõtlust käsitlevaid teadmisi ei peetud oluliseks. Sellest lähtub ka kalurite keskmisest madalam finantskirjaoskus, mis omakorda tingib kehvema toimetuleku ja investeerimisvõimekuse võrreldes muude sektoritega ning oskuse ja julguse kasutada maksimaalselt EL toetusvahendeid. Rannakalurite teadmised ja oskused müügi ja turunduse alal on kesised, reeglina kasutatakse oma toodete müügil kõige lihtsamaid võtteid, näiteks müümine laatadel, turgudel ja väikestes müügipunktides. Digitaalseid müügiplatvorme kasutatakse vähe ja müügitegevuse sidumine suurte kampaaniatega on väga vähene. Kalatoodete tootearendusega tegelevad väga vähesed kalurid. Sinimajanduse arendamiseks puuduvad valdaval osal kaluritel teadmised ja oskused, turismiteenust pakuvad vähesed kalurid, põhjuseks eelkõige oskamatus oma teenuseid pakkuda ja klientidega suhelda.

5. Ühistuline majandustegevus on vähene

Praegused ärimudelid rannakalanduses on suures osas individuaalsed ehk kalurid püüavad oma saagid ja müüvad neid reeglina üksinda, rannakalanduses on ainult üks sisevetel tegutsev tootjaorganisatsioon. Vähestes sadamates, kus on välja kujunenud tugevad kalurite kogukonnad, tehakse koostööd oma saakide müümisel ja mingil määral ka sadamate haldamisel. Koostöö saakide väärindamisel ja turustamisel on levinud väga vähesel määral, see on oluline takistus rannakaluritel pääsemaks suuremate kaubanduskettide lettidele. Rannapüük on sesoonne ja kala kogused kõiguvad, see ei luba aastaringiselt pakkuda stabiilset toodete valikut. Ühistulise tegevuse vähesus ja ebapopulaarsus on tingitud suurel määral ajaloolisest taustast ning kalurite ühistulist tegevust võrreldakse nõukogudeaegse kolhoosiga, kus osalemine oli riiklik kohtus mitte vajadus.

6. Kohaliku tähtsusega kudealade olukord on halb ning kudealade taastamise projekte algatatakse vähe

38st majanduslikult olulisest kalavarust Läänemerel, Peipsi, Lämmi ja Pihkva järvel ning Võrtsjärvel on heas seisus 17 ja madalseisus 21 kalaliiki. Madalseisus on eelkõige rannikumere ja siseveekogude kalavarud [4]. Rannikumere ja sisevete kalavarude seisu mõjutavad otseselt kudealade halb kvaliteet ning tõkked kalade rändeteedel. Koelmualasid kahjustavad nii looduslikud kui inimtekkelised mõjurid. Looduslikud mõjutegurid on seotud kliimamuudatustega nagu sademete režiim ja maakerge ning järvede ja vanajõgede looduslik vananemine, mille käigus kalade koelmualad kattuvad setetega ning toimub soostumine. Viimase pooleteise sajandi jooksul on intensiivistunud inimtekkelised mõjurid nagu maaparandus, jõgede voolusängide õgvendamine ja vooluhulkade vähendamine. Samuti on kudealade halvale olukorrale kaasa aidanud jõgede paisutamine ja tõkestamine, mille tulemusena hävinevad jõgede kärestikud ja kalade ligipääs kudealadele on takistatud. Väiksemate rannikujõgede puhul on probleemiks suudete ummistumine ja kinnikasvamine [5]. Kunstkoelmute rajamine kalavarude looduslikuks taastamiseks on vähene, samas on kunstkoelmute rajamine erinevate kalaliikide (eriti koha) varude taastamise puhul efektiivne meede [6].

Kalanduspiirkondades puudub motivatsioon teemaga tegeleda ning tegevused on jäänud tahaplaanile, EMKF perioodi on näidanud, et kudealade taastamise projekte algatakse vähe. Peamiseks põhjuseks on projektide elluviimiseks vajalike keskkonnalubade taotlemise keerukus, projektide elluviimise keerukus ning rahatusvahendite leidmine tegevuste elluviimiseks.

7. Taristu prügi kogumiseks merest ja siseveekogudest on nõrgalt arenenud

Kalavarude olukorda mõjutab ka kalapüügiga kaasnevad mõjud nagu hüljatud ja kaotatud püügivahendid mille negatiivne mõju ökosüsteemile on ajas suurenev. Peamiselt sünteetilistest materjalidest valmistatud püügivahendid võivad kontrollimatult majanduslikelt olulisi kalaliike püüda veel aastaid peale kaotsi minemist või hülgamist, hüljatud püügivahendi püügivõimekuseks hinnatakse ca 6% kahe aasta jooksul peale kaotsi minemist.

Püügisektoris tekib ka mittebioloogilisi jäätmeid nagu plastikust kalapaadid, kalakastid, konteinerid jms, osa sellest prügist satub merekeskkonda. Plastprügi on merelise prügi seire aruande kohaselt Eesti rannikualadel kõige levinumat tüüpi, moodustades 2019-2020 aasta aruande kohaselt 65% prügi koguhulgast.

Eestis puudub taristu kus oleks võimalik koguda ja ladustada kasutusest välja läinud püüniseid ja muud kalapüügiga kaasnevaid mittebioloogilisi jäätmeid. Reeglina antakse need jäätmed ära kui segaolmejäätmed või halvematel juhtudel jäetakse üldse vette või kaldale. Kalurite teadlikkus mereprügi negatiivsetest mõjudest kalavarudele on vähene ning probleemi ei teadvustata.

[1] Statistikaamet

[2] EMKF meetme „Kogukonna juhitud kohaliku arengu strateegia rakendamine“ vahehindamine. Tartu Ülikool, 2019

[3] Maaeluministeerium

[4] Keskkonnaministeerium

[5] Kalakoelmute seisund ning kalakoelmute melioreerimise lähteülesannete koostamine. Tartu Ülikool, 2015

[6] Koha loodusliku sigimise tagamine kunstkoelmute abil. Tartu Ülikool, 2015

Opportunities

1. Kalavarude olukord paraneb

Majanduslikult olulisi kalaliike on Eesti ranniku ja sisevetes umbes 38. Kuna Eestit ümbritsev meri on riimveeline, sobib see elukeskkonnaks ka paljudele mageveekaladele, seega on üldiselt olemas head tingimused kalavarude paranemisele. Praegusel hetkel on majanduslikult olulistest kalavarudest ranna ja sisevetes 15 (39%) kalaliiki heas seisus.

Kalavarude kaitseks kehtestatakse erinevaid kaitsemeetmeid, mis tagavad varude mitmekesisuse ja jätkusuutlikkuse. Eesti rannakalurite põhilised kaubakalad (räim, ahven, koha ja haug) kaitstakse erinevate meetmetega (kvoodid, alammõõdud, püüniste silmasuurused jms.). Varude pidev seire tagab, et kalavarud püsivad stabiilsetena või suurenevad, pakkudes rannakaluritele arvestatavat tulu kalapüügist ka pikemas perspektiivis.

2. Rannapiirkondades on mitmekesised ressursid sinimajanduse sh turismi arendamiseks

Rannakülad pakuvad häid võimalusi keskkonnasõbraliku ranniku ning mereturismiga tegelemiseks ja muu väikeettevõtluse arendamiseks, seejuures on võimalik ära kasutada ära kohalikku kalanduse ja merenduse traditsioone ja kohalikku toidukultuuri. Rannikuturism keskendub peamiselt maapealsetele tegevustele nagu puhkus ja aktiivsed tegevused maismaal ja rannikul. Rannikuturism on Eestis populaarne, viimastel aastatel on Eesti siseturismi näitajad olnud seoses Covid-19 pandeemiga madalamad kui muidu, kuid 2021 aasta statistilised andmed näitavad siseturismi tõusu 2018/2019 aasta tasemele [1]. Harrastuskalapüük on tõusvas trendis, 2018. aasta seisuga on Eestis ca 170 000 harrastuskalapüüdjat ning nähakse ette nende arvu suurenemist 185 000 aastal 2030. Mereturism keskendub tegevustele mis jäävad rannikust kaugemale, kuid mis ikkagi on tihedalt seotud kohaliku rannapiirkonnaga. Transpordiameti andmetel on väikelaevalaste külastused Eesti sadamatesse tugevalt

kasvavas trendis ning 2019 aastal külastas Eesti ranniku väikesadamaid 14 561 alust millel reisis 57 530 inimest [2]. 2010. aastal külastas Eesti väikesadamaid 9462 alust, millel reisis 20 458 inimest, seega külastuste kasv 9 aasta jooksul on ca 65% aluste osas ja üle 100% reisijate osas. Viimastel aastatel on väikesadamate külastatavus jäänud 14 – 16 tuhande aluse vahele, keskmiselt viibivad alused sadamas 1,7 päeva ning arvestuslikult kulutab üks reisija sadamas keskmiselt 100 eurot päevas, kokku on külastatud 67 Eesti väikesadamat. Eesti väikesadamate arengu kontseptsioon näeb ette väikesadamate külastuste jätkuvat tõusu, peamise probleemina nähakse võrgustiku ebaühtlust kus näiteks Eesti lääne ja edelapoolel rannikul on palju sadamaid, kuid Liivi ja Soome lahes vähe ning teineteisest ca 30 meremiili kaugusel asuvate sadamate võrgustikku tekivad augud. Rannakultuuri ja rannakalanduse sidumine kohalike turismitoodete ja puhketeenustega aitab kaasa eristumisele teistest sihtkohtadest. Rannapiirkondades on mitmekesised ressursid ja potentsiaal sinimajanduse arendamiseks, näiteks: pilliroo töötlemine, ravimuda, vetikate kasvatamine ja töötlemine jne. Piirkonnad on rikkad loodusressursside poolest, mis võimaldaks arendada toidutootmist, biomassi kasutuselevõtmist, metsandust jms.

3. Tarbijate huvi kohaliku kala vastu on kasvav

Töötlemata kala tarbimise puhul on Eesti Konjunkturiinstituudi poolt 2019 [3] aastal läbi viidud uuringu alusel ostuotsuse suurim mõjutaja kala värskus (95% vastanutest), teisel kohal oli kindel kala liik mida soovitakse osta (93% vastanutest) ning alles kolmandal kohal oli hind (92% vastanutest) kusjuures ainult pool pidas hinna mõju väga suureks. Huvi kohaliku kala vastu on, sest ainult kohalikud kalurid suudavad pakkuda värsket kala ja kalatooteid ning Eestis laialt levinud ja ostajatele omaseid kalaliike. Eesti Konjunkturiinstituudi 2020 [4] aasta tarbijauuringus küsiti tarbijatelt ettepanekuid kuidas parandada kala pakkumist kauplustes (lk 66). Vastustest selgus, et tähtsad on tegurid, mis puudutavad kala päritolu. Kauplustele soovitatakse eelistada kodumaiste töötaja tooteid, see on vastajaist väga oluline 51% ja mõnevõrra oluline 39% jaoks. Päritolumaa äramärkimist peab väga oluliseks 46% ja mõnevõrra oluliseks 45% vastanuist. 38% peab väga oluliseks (47% mõnevõrra oluliseks) püügipiirkonna või kasvatamise koha lisamist nii värskete, külmutatud kui ka suitsutatud kala puhul. Paraku on kauplustes saadaolev kala ja kalatooted tihtipeale importpäritolu ning kodumaise (eriti rannakalurite püütud) kala osakaal on väike, seega on potentsiaali turuosa suurendamiseks.

4. Kasvav huvi kalanduse ja merenduse traditsioonide vastu

Kalanduse ja merenduse traditsioonide säilitamise ja edendamise tegelevad peaaugustalikul kohalikul tegevusrühmad koostöös taotlejatega ning kalanduse populariseerimine ja tutvustamine laiemale avalikkusele on muutnud oluliselt süsteemsemaks. EMKF perioodil on pea kõigis kalanduspiirkondades

välja kujunenud regulaarselt toimuvad kalandust populariseerivad sündmused, kus tutvustatakse piirkondade merendus ja kalandustraditsioone ning kohalikke kalatoite. Kokku on korraldatud 2014 – 2020 perioodil 33 kalandus/merendus teemalist sündmust kus osales ca 25 tuhat inimest. Üleriigiliselt viiakse iga aastasel läbi avatud sadamate päeva, kus osalejad saavad tutvuda kalasadamate tegevusega ning tutvuda kaluri elukutsega. Traditsiooniliselt aprilli lõpus toimuva sündmuse raames avab oma ukseid ca 25 sadamat, sündmust korraldatakse aastast 2017 mil sündmusel osales ca 5000 inimest, 2019 aastal toimunud avatud sadamate päeval osales juba ca 25 000 inimest, 2020 ja 2021 aasta avatud sadamate päev jäi seoses Covid-19 viiruse levikuga ära. 2022. aasta avatud sadamate päeva külastas rekordilised 35 000 inimest. Olulist tähelepanu pööratakse kalanduse tutvustamist lastele, kalanduspiirkondades on EMKF perioodil korraldatud 17 kalandus- ja merendusteemalist lastelaagrit, kus osales ca 300 last. Laagriperioodi pikkus on ca 10 päeva, mille käigus tutvutakse piirkondade kalandusega, käiakse koos kaluriga merel, valmistatakse kalatoite jne. Traditsioonide säilitamiseks ja edendamiseks on välja antud 9 kalanduse ja merenduse ajalugu käsitlevat raamatut, valminud 4 kalandusteemalist filmi ja 5 kalandusteemalist püsiekspositsiooni [5]. Pingutused kalanduse ja merenduse populariseerimiseks on vilja kandnud ning rannikuturismi populaarsus Eestis on kasvav, kalandus annab potentsiaalsetele klientidele lisaargumendi miks külastada just rannikul asuvaid turismisettevõtteid ning osaleda erinevatel sündmustel. Viimastel aastatel on Eesti siseturismi näitajad olnud seoses Covid-19 pandemiaga madalamad kui muidu, kuid 2021 aasta statistilised andmed näitavad siseturismi tõusu 2018/2019 aasta tasemele ning kiirem on taastumine just rannäärsetes piirkondades [6].

[1] Eesti elanike ööbimisega sise ja välisreisid 2021. Statistikaamet

[2] Eesti väikesadamate külustusandmed. Transpordiamet

[3] Kala ja kalatoodete tarbimine. Eesti Konjukturiinstituut, 2019

[4] Kala ja kalatoote tarbimine 2020. Eesti Konjukturiinstituut

[5] Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet

[6] Eesti elanike ööbimistega sise ja välisreisid 2011. Statistikaamet

Threats

1. Kliimamuutustest tulenevad ekstreemsed ilmastikuolud

2019. aastal avaldatud valitsuste vahelise kliimamuutuste paneeli eriraporti kohaselt võib Läänemeres kliimamuutuste tagajärjel lainekõrgus tõusta kuni 35 sentimeetrit. Mereveetase võib tulevikustsenaariumite järgi 21. sajandi lõpuks tõusta kuni 60 sentimeetrit. Tsüklonite trajektooride

muutuste ja neist tingitud läänetormide sagenemise tõttu võivad Eesti rannikuid aina sagedamini ohustada tormide põhjustatud veetõusud ja üleujutused. Kliimamuutuste tulevikustsenaariumid ennustavad ka keskmise tuule kiiruse kasvu eriti talvisel ja osaliselt kevadisel ajal. Kliimamuutustest tulenevad ohud mõjutavad enam ranna ja sisevete kalurite poolt kasutatavate sadamate taristut. Suurenevad riskid, et ekstreemsed tormid ummistavad sadamaalad liiva ja setetega ning kahjustavad sadamas asuvaid aluseid. Samuti võib olulisel määral väheneda tööhutus sadamates ja meresõiduohutus üldisemalt [1].

Prognoositud kliimamuutuste ilmingud (veetaseme ja -temperatuuri muutused, äärmuslikud ilmastikunähtused, ebapüsiv jääkate või selle puudumine, soolase vee sissevool Läänemerre või selle puudumine) võivad oluliselt mõjutada kalamajanduslikult tähtsate ja kliimamuutustele vähem vastupidavate liikide arvukust ja varude suurust Läänemeres ja Eesti siseveekogudes. Meremudelite põhjal on tulevikus Eesti rannikuvetes merevee temperatuur talvel ja kevadel 2,1–2,8 °C kõrgem ning suvel ja sügisel 1,0–2,0 °C kõrgem. Seejuures on soojenemine suurem Soome lahes. Euroopa järvede, sh Eesti järvede veetemperatuur tõuseb prognooside kohaselt 2–7 °C võrra [2]. Soojenemisega suureneb soojalembeste võõrliikide hulk Läänemeres ning külmalembeste kalaliikide ränne põhja poole võis siis väljasuremine. Samuti kaasneb soojenemisega orgaanilise aine lagunemine ja hapniku vähenemine rannikuvees, see omakorda kiirendab eutrofeerumist ning mürgiste vetikate laiemat levikut. Kliimamuutustest tulenev vee soojenemine omab ranna ja sisevete kalurkonnale laiemat mõju. Suureneb vajadus kala säilitamise seadmete järele, ilmnedavad võivad negatiivsed mõjud rannikuturismile.

2. Imporditud kalatoodete tarbimine suureneb

Kalatoodete imporditud tooted omavad olulist mõju Eesti rannapüüdjate toodangule ja konkurentsivõimele. Kala tarbimine elanikkonna hulgas suureneb, kuid tarbimisharjumused keskenduvad imporditud toodetele. 2019 aastal toodi Eestisse värsket lõhet ja forelli kokku 6,9 tuhat tonni (5,6 tuhat tonni lõhet ja 1,3 tuhat tonni forelli), seda on 24% rohkem kui 2018 aastal [3]. Kalatoodetest eelistavad tarbijad sagedasti imporditud tooteid, sealhulgas Läti ja Leedu kalatööstuste toodangut mis on hinnalt Eesti omast odavam.

3. Oluliste turgude äralangemine või nõudluse järsk vähenemine

Suureks ohuks on oluliste sihtturgude kadumine erinevete poliitiliste, geopoliitiliste, majanduslike ja muude tegurite tõttu. Rannapüüdjad kes tegelevad suuremahulise räime püügiga ning kelle toodang suunatakse külmutatuna idaturule on suures sõltuvuses turgude stabiilsusest ning riikide poliitilised ja majanduslikud faktorid võivad oluliselt mõjutada toodete turustamist. Oluliste turgude äralangemine koos nõudluse järsu vähenemisega realiseerus 2020. aasta kevadel, kui COVID-19 pandeemia seiskas kogu majanduse ning mõjud kalandusele olid väga otsesed, veel olulisem tagasilöökk turgudel realiseerus

2022. aastal kui Vene Föderatsioon väed ründasid Ukraina Vabariiki Tekkisid olulised turutõrked kalatoodete eksportimisel välisriikidesse, hinnanguliselt vähenes eksport perioodil märts-mai 50%, kuid taastus järgnevatel kuudel suhteliselt kiiresti [4]. Kuna kala eksport pidurdus, siis vähenes ajutiselt ka kala kokkuost rannakaluritel. Ajutiselt kaotasid turu rannakalurid, kelle klientideks olid kohalikud HORECA sektori ettevõtted, oluliselt vähenes ka kala kokkuostu hind. Seega võib oluliste turgude äralangemine ja nõudluse järsk vähenemine kohaliku rannakalurit otseselt puudutada.

4. Kalavarude ebastabiilsus

Kalapüügiga tegelevate isikute heaolu oleneb eelkõige kalavarudest, olgu siis tegemist kutselise kaluri või harrastuspüüdjaga. Kalavarude vähenemisel võivad olla väga mitmesugused põhjused nagu ülepuük (sh. ebaseaduslik kalapüük), kalade kudealade ja elupaikade ahenemine ning nende seisundi halvenemine, Läänemerre lisandunud võõrliigid ning kliimatiliste tingimuste muutmine.

Kliimamuutused on oluliseks kalade sigimisvõimalusi halvendavaks teguriks. Enamik rannapüügi liikidest sigib kevadel, ajalooliselt on Eesti kevadeid iseloomustanud talvel kogunenud lume sulamisest tekkinud suurvesi, mis loob kaladele sobivad kudetingimused. Seoses keskmise temperatuuri tõusuga esineb üha enam lumevaeseid talvesid mille tulemusel on kevadiste suurvete kestvus ja ulatus oluliselt langenud, samuti on kevadiste suurvete aeg nihkunud varasemaks, mil päikesekiirgus ei ole piisav zooplanktoni massiliseks kasvuks, mis on vajalik kalade noorjärkude toidubaasi tekkeks. Kalavarude järsk vähenemine on lähiminevikus Eesti rannakalanduses realiseerunud. Aastatel 1990-1998 oli rannakalandus väga tulus tegevusala, saagid olid küll varieeruvad, kuid tagasid rannakaluritele hea sissetuleku kuni sajandivahetuseni. Kui aastal 1996 oli rannakalandussektori müügi käive 42,5 miljonit krooni siis aastaks 1999 oli see kahanenud 25,3 miljoni kroonini. Sajandivahetuseks oli rannakala varu madalseisus, tulenevalt kesistest saakidest ja tegevusharu vähesest tulususest oli majanduslikult kalapüügist sõltuvate isikute arv oluliselt vähenenud, kui 1996 aastal oli Eestis Läänemere kutselisi rannakalureid umbes 2100 siis aastaks 1999 oli see arv vähenenud 1500le [5]. Rannakala varud ja saagikus hakkasid paranema aastal 2015 ning tänaseks päevaks on olukord märkimisväärselt paranenud, kuid ligi 15 aastane madalseis on jätnud Eesti rannapüügisektorile oma jälje.

[1] Kliimamuutustega kohanemise arengukava aastani 2030. Keskkonnaministeerium

[2] Kliimamuutustega kohanemise arengukava aastani 2030. Keskkonnaministeerium

[3] Kala ja kalatoodete tarbimine 2020. Eesti Konjukturiinstituut

[4] „Rannakalanduse visioonid ja tulevikustsenaariumid“. Saki Consult OÜ, 2020

[5] Eesti rannalähedase kalanduse areng aastatel 1991-2001 ja tulevikuperspektiivid. AS Helmes, OÜ Hansa Uuringud, 2005

Identification of needs on the basis of the SWOT analysis and taking into account the elements set out in Article 8(5) of the EMFAF Regulation

MAJANDUS

Suurendada ranna ja sisevete kalurite sissetulekuid ja investeringusuutlikkust

Ranna ja sisevete kalurite sissetulekuid ja investeringusuutlikkus on madal (nõrkus 1). Eesti rannakalandus on pikkade traditsioonidega ning kalandusega soovitakse tegeleda (tugevus 1) ning Eesti püügivõimaluste stabiilne jaotusmehhanism julgustab kalureid tegema investeringuid (tugevus 2). Eesti rannapiirkonnad on rikkad seni kasutamata ressursidest (võimalus 2). Investeeringute toetamine kalurite majandustegevuste mitmekesistamiseks aitavad maandada riske mis tulenevad rannakalurite jaoks oluliste turgude ära langemisest (oht 3) ja majanduslikult oluliste kalavarude suurtest kõikumistest (oht 4) või kliimamuutustest tulenevaid riske (oht 1).

Suurendada ranna ja sisevete kalurite toodangu konkurentsivõimet ning soodustada ühistulist majandustegevust

Eesti ranna ja sisevete kalurite toodang ei suuda konkureerida import kalatoodetega (nõrkus 2) ja ühitustulise majandustegevus kala püügi, töötlemise ja turustamise alal on vähene (nõrkus 5). Eestis on stabiilne püügivõimaluste jaotusmehhanism mis julgustab ja soodustab investeringuid ja tagab tooraine olemasolu kaluritele (tugevus 2). Investeeringute toetamine aitab paremini ära kasutada tarbijate kasvavat huvi kohalike kalatoodete vastu (võimalus 3) ning maandada riske mis tulenevad import kalatoodete tarbimise kasvust (oht 2).

Suurendada väikeste kalasadamate majandamise kasumlikust

Väikeste kalasadamate majandamine on kahjumlik ning sadamates pakutakse vähest hulka teenuseid (nõrkus 3). EKF ja EMKF perioodil tehtud investeeringute toel on välja kujunenud väikesadamate võrgustik mis olulises osas kattub mereturismi marsruutidega (tugevus 6). Merendus ja kalandusturism Eesti rannikumeres (võimalus 2) ning ühiskonna huvi kalandus ja merendustraditsioonide vastu (võimalus 4) on kasvas trendis, seega on sadamate haldajatel olemas potentsiaal teenuste pakkumiseks. Investeeringute toetamine suurendab sadamates pakutavate teenuste hulka ning vähendab kahjumlikust.

Edendada innovatsiooni kalanduspiirkondades

Ranna ja sisevete kalurite toodang ei suuda konkureerida import kalatoodetega, kalurite pakutavad tooted on suhteliselt ühetaolised ning väheväärtuslikuks peetud kalaliigid ei ole leidnud aktiivset kasutust toodetena (nõrkus 2). Valdaval osal kaluritest puuduvad teadmised ettevõtluse arendamisest, sealhulgas tootearendusest (nõrkus 4). Piirkondades tegutsevatel tegevusgruppidel on head kogemused koostööprojektide algatamisel ja elluviimisel, sealhulgas projektide osas mis puudutavad tootearendust ja teadmiste suurendamist (tugevus 4). Tarbijate huvi kohaliku kala ja kalatoodete vastu on kasvav, seega on potentsiaalne turuosa tootele olemas (võimalus 3). Kalurite pakutavate toodete arendamine maandab rannakalanduses riske mis tulenevad import kalatoodete tarbimise suurenemisest.

Suurendada ranna ja sisevete kalurite võimekust kasutusele võtta taastuvenergia tehnoloogiaid ja leevendada kliimamuutustest tulenevat mõju.

Ranna ja sisevete kalurite investeeringusuutlikkus on madal (nõrkus 1) ning kalurid ei suuda kasutusele võtta madalama kasvuhoonegaaside emissiooniga energiaallikaid. Väikesadamate majandamine on kahjumlik (nõrkus 3). Investeeringute toetamine vähendab kliimamuutustest tulenevaid riske (oht 1) ja negatiivseid mõjusid mis tulenevad kalavarude ebastabiilsusest (oht 4).

Investeeringute toetamine võtmaks kasutusele piirkondade ressursse ning kasutamaks ära rannakalandusele kasulikke trende turismi ja kohaliku kala tarbimise osas vähendavad oluliselt kalandusest hooajalisusest, ilmastikust ja majanduskeskkonnast tulenevaid riske ning suurendavad ranna ja sisevete kalandussektori vastupanu võimalikele kriisidele.

Mitmekesiste võimaluste kasutuselevõtmise toetamine ja rannakalandussektori populaarsuse kasv aitab kaasa nooremate ettevõtjate toomisele kalandussektorisse ja aeglustab sektori vananemist.

KESKKOND

Kudealade ja rändeteede seisundi parandamine

Kohaliku tähtsusega kudealade olukord on halb ja kudealade projekte algatatakse vähe (nõrkus 6), Eestis on kalapüük pikkade traditsioonidega tegevusala ning välja on kujunenud tugev ranna sisevete kalurikond kes soovib kalandusega tegeleda (tugevus 1), samuti on kohalikel tegevusrühmadel hea koostööprojektide algatamise ja elluviimise kogemus (tugevus 4) ning tegevusrühmad suudavad algatada ning toetada kudealade projektide elluviimist. Kudealade taastamise projektide algatamine ja elluviimine

aitab kaasa kalavarude paranemisele (võimalus 1) ning vähendab ohtusid rannakalandussektorile mis tulenevad kalavarude ebastabiilsusest ja suurtest kõikumistest majanduslikult oluliste kalaliikide osas (oht 4).

Parandada üldist veekeskkonda ning luua elementaarne prügi kogumise taristu merest ja siseveekogudest

Prügi kogumise taristu merest ja siseveekogudest on nõrgalt arenenud (nõrkus 7). Kalanduspiirkondades on hea koostööprojektide algatamise ja elluviimise kogemusega tegevusgrupid (tugevus 4), kes suudavad algata ja ellu viia suuremahulisi keskkonnalaseid projekte. Eestis on välja kujunenud väikesadamate võrgustik (tugevus 5) mis on heaks aluseks elementaarse veekeskkonnast prügi kogumise taristu loomiseks. Veekeskkonna probleemidega tegelemine aitab kaasa kalavarude paranemisele (võimalus 1) ning vähendab riske mis tulenevad kalavarude ebastabiilsusest (oht 4).

SOTSIAAL-MAJANDUS

Kalanduskogukondade arengu soodustamine

Eesti rannapiirkondades on olemas tugev tegevusrühmade võrgustik, kellel on olemas administratiivne suutlikkus kohalike strateegiate koostamiseks ja elluviimiseks (tugevus 3). Kohalike strateegiatega on võimalik pakkuda välja parimaid lahendusi, kuidas kasutusele võtta rannapiirkondade ressursse ning paremini ära kasutada mere ja rannikuturismis valitsevaid positiivseid trende (võimalus 2). Paremini ära kasutada kasvavat huvi kalandus ja merendustraditsioonide vastu (võimalus 4) ning tarbijate kasvavat huvi kohaliku kala vastu (võimalus 3). Võimaluste kasutuselevõtmise soodustamine läbi projektitoetuste aitab maandada rannakaluritele oluliste turgude ära langemisest tulenevaid riske (oht 3) ja kalavarude ebastabiilsusest tulenevaid ohte (oht 4) ja kliimamuutustest tulenevaid riske (oht 1).

Suurendada kalanduskogukondade oskusi ja teadmisi

Oluline osa kutselistest rannakaluritest on suhteliselt eakad ning kalurkonna teadmised ettevõtluse arendamiseks ei ole piisavad (nõrkus 4). Eesti kalanduspiirkondades on välja kujunenud tugev kalanduse tegevusrühmade võrgustik, kes tunnevad oma piirkondade kalurite vajadusi uute teadmiste osas ning suudavad leida parimaid viise koolitusprogrammide koostamiseks ja pakkumiseks (tugevus 3). Tegevusrühmadel on head kogemused koostööprojektide algatamisel ja elluviimisel (tugevus 4). See soodustab ühisprojektide teket mis on suunatud kalanduskogukondade oskuste ja teadmiste suurendamisele. Ranna ja sisevete kalurite teadmiste ja oskuste suurendamine võimaldab paremini

	<p>kasutusele võtta rannapiirkondade mitmekesiseid ressursse (võimalus 2), paremini ära kasutada kasvavat huvi kalandus ja merendustraditsioonide vastu (võimalus 4) ning tarbijate kasvavat huvi kohaliku kala vastu (võimalus 3).</p> <p>Kasvab kalurite võimekus efektiivselt kasutada EL toetusvõimalusi ning paremini korraldada oma ettevõtete majandustegevust, edendada finants ja digitaalset kirjaoskust sealhulgas võimekust kasutusele võtta digitaalseid müügiplatvorme oma saakide või toodete müügiks. Suureneb kalurite vastupanuvõime võimalikele majandus ja keskkonnakriisidele ning luuakse head eeldused nooremate kalurite lisandusemisele rannakalandussektorisse. Suureneb kalurite teadlikus mereprügi negatiivsetest mõjudest kalavarudele ning teadvustatakse enam merekeskkonna kaitsmise vajadust.</p>
--	---

2. Priorities

Reference: Article 22(2) and point (c) of Article 22(3) CPR

2.1. Priorities other than technical assistance

ID	Title
1	Fostering sustainable fisheries and the restoration and conservation of aquatic biological resources
2	Fostering sustainable aquaculture activities, and processing and marketing of fisheries and aquaculture products, thus contributing to food security in the Union
3	Enabling a sustainable blue economy in coastal, island and inland areas, and fostering the development of fishing and aquaculture communities

2.1.1. Priority: 1.Fostering sustainable fisheries and the restoration and conservation of aquatic biological resources

Specific objectives

Specific objective
1.1. Strengthening economically, socially and environmentally sustainable fishing activities
1.2. Increasing energy efficiency and reducing CO2 emissions through the replacement or modernisation of engines of fishing vessels
1.4. Fostering efficient fisheries control and enforcement, including fighting against IUU fishing, as well as reliable data for knowledge-based decision-making
1.6. Contributing to the protection and restoration of aquatic biodiversity and ecosystems

2.1.1. Priority: 1. Fostering sustainable fisheries and the restoration and conservation of aquatic biological resources

2.1.1.1. Specific objective: 1.1. Strengthening economically, socially and environmentally sustainable fishing activities

2.1.1.1.1. Interventions of the Funds

The related types of actions – point (d)(i) of Article 22(3) CPR and Article 6 ESF+ Regulation

Kalalaeva-Kalapüügi investeringutoetuse eesmärk on vähendada kalapüügi ökoloogilist jalajälge ja suurendada energiaefektiivsust kalalaeva pardal ning arendada ranna- ja sisevetepüügil jääalust kalapüüki, suurendada kaasaegsete tehnoloogiate ja seadmete kasutusele võtmist parendades seeläbi ühtlasi ka töötingimusi ning ohutust kalalaeva pardal ja talvisel kalapüügil.

Püügivahendi parendamise toetuse eesmärk on suurendada bioloogilist mitmekesisust, vähendada soovimatut kaaspüüki ning mereimetajate ja –lindude, sh kaitsealuste liikide hukkumist püünistes.

Traalpüügi sadama investeringutoetuse eesmärk on vähendada kalandustegevusest tulenevat negatiivset keskkonnamõju ökosüsteemidele, suurendada vastupidavust kliimamuutustele ning soodustada mereprügi kogumist, suurendada keskkonnasäästlike (sh alternatiivenergiat töötavate) tehnoloogiate ja ressursitõhusamate seadmete kasutuselevõttu sadamates.

Kalapüügiettevõtte innovatsioonitoetuse eesmärk on välja töötada uuenduslikud, säästlikud ja keskkonnasõbralikud tehnoloogiad (nt tehnoloogiad, mis aitavad tõsta vastupanuvõimet kliimamuutustele, vähendada kalapüügi mõju ökosüsteemidele ja kaitsealustele liikidele).

Kalapüügi uuringu toetuse eesmärk on viia ellu uuringuprogramme, et stimuleerida innovatsiooni valdkonnas. Toetatakse uuringuid, mille tõstavad sektori konkurentsivõimet, suurendavad keskkonnasäästlikku, ressursitõhusat, teadmispõhist majandamist ja vähendavad kalapüügi mõju ökosüsteemidele ja kaitsealustele liikidele.

Kalapüügi teadmussiirde toetuse eesmärk on edendada koostööd kalapüügisektoris läbi teavitustegevuste, suurendada kalapüügisektori keskkonnateadlikkust, tõsta digioskusi ja hoida sektorit kursis uute tehnoloogiate ning arengutega, võimaldades neile täiendõpet ja koostööd teadlastega katseprojektide elluviimiseks, mis tõstab sektori konkurentsivõimet ja kasvatada keskkonnasäästlikku, ressursitõhusat, teadmispõhist majandamist, mille läbi paraneksid ka majandustulemused. Kalanduse tutvustamine laiemale ühiskonnale läbi teavituskampaaniate ja erinevate avalikkusele suunatud sündmuste (näiteks festivalid, laadad) läbiviimise kaudu.

2.1.1. Priority: 1. Fostering sustainable fisheries and the restoration and conservation of aquatic biological resources

2.1.1.1. Specific objective: 1.1. Strengthening economically, socially and environmentally sustainable fishing activities

2.1.1.1.1. Interventions of the Funds

The main target groups – point (d)(iii) of Article 22(3) CPR

Kalapüügisektori ettevõtjad, avalikkus.

2.1.1. Priority: 1. Fostering sustainable fisheries and the restoration and conservation of aquatic biological resources

2.1.1.1. Specific objective: 1.1. Strengthening economically, socially and environmentally sustainable fishing activities

2.1.1.1.1. Interventions of the Funds

Actions safeguarding equality, inclusion and non-discrimination – point (d)(iv) of Article 22(3) CPR and Article 6 ESF+ Regulation

Sekkumiste ettevalmistamisel ja rakendamisel võetakse arvesse võimalikku mõju võrdsusele, kaasamisele ja mittediskrimineerimisele ning vajaduse korral kohandatakse meetmeid seal kus asjakohane. Toetatavate tegevuste tasandil kogutakse andmeid soo kohta kooskõlas Euroopa Komisjoni rakendusmääruses 2022/79 sätestatuga.

2.1.1. Priority: 1. Fostering sustainable fisheries and the restoration and conservation of aquatic biological resources

2.1.1.1. Specific objective: 1.1. Strengthening economically, socially and environmentally sustainable fishing activities

2.1.1.1.1. Interventions of the Funds

Indication of the specific territories targeted, including the planned use of territorial tools – point (d)(v) of Article 22(3) CPR

Tegevusi rakendatakse kogu Eesti territooriumil.

2.1.1. Priority: 1. Fostering sustainable fisheries and the restoration and conservation of aquatic biological resources

2.1.1.1. Specific objective: 1.1. Strengthening economically, socially and environmentally sustainable fishing activities

2.1.1.1.1. Interventions of the Funds

The interregional, cross-border and transnational actions – point (d)(vi) of Article 22(3) CPR

Eraldi rahvusvahelise koostöö meetmeid kavas rakendada ei ole. Küll aga võivad mõned innovatsiooni ja teadusprojektid hõlmata koostööd nii teiste ELi liikmesriikide kui ka kolmandate riikide teadusasutustega.

2.1.1. Priority: 1. Fostering sustainable fisheries and the restoration and conservation of aquatic biological resources

2.1.1.1. Specific objective: 1.1. Strengthening economically, socially and environmentally sustainable fishing activities

2.1.1.1.1. Interventions of the Funds

The planned use of financial instruments – point (d)(vii) of Article 22(3) CPR

Kalalaevastiku pikaajaliste investeeringute tegemine eeldab reeglina täiendavate finantsvahendite kaasamist. Samas majanduse ja kalandussektori ebastabiilsusest tingituna pangandussektor ettevõtjatele sobivaid tooteid ei paku. Seega vajadus rahastamisvahendite rakendamiseks on olemas. Kuid arvestades EMKVF-i kalalaevastiku toetuste spetsiifilisi nõudeid, mida on finantseerimisasutustel praktikas raske kontrollida, prioriteet I raames rahastamisvahendite rakendamist ei planeerita.

2.1.1. Priority: 1. Fostering sustainable fisheries and the restoration and conservation of aquatic biological resources

2.1.1.1. Specific objective: 1.1. Strengthening economically, socially and environmentally sustainable fishing activities

2.1.1.1.2. Indicators

Reference: point (d)(ii) of Article 22(3) CPR and Article 8 ERDF and CF Regulation

Table 2: Output indicators

Code	Indicator	Measurement unit	Milestone (2024)	Target (2029)
CO01	Number of operations	number	30.00	390.00

2.1.1. Priority: 1. Fostering sustainable fisheries and the restoration and conservation of aquatic biological resources

2.1.1.1. Specific objective: 1.1. Strengthening economically, socially and environmentally sustainable fishing activities

2.1.1.1.2. Indicators

Reference: point (d)(ii) of Article 22(3) CPR

Table 3: Result indicators

ID	Indicator	Measurement unit	Baseline or reference value	Reference Year	Target (2029)	Source of data	Comments
CR08	Persons benefitting	persons	0.00	0	1,013.00	-	
CR10	Actions contributing to good environmental status including nature restoration, conservation, protection of ecosystems, biodiversity, animal health and welfare	actions	0.00	0	210.00	-	
CR14	Innovations enabled (number of new products, services, processes, business models or methods)	number	0.00	0	34.00	-	
CR17	Entities improving resource efficiency in production and/or processing	entities	0.00	0	140.00	-	

2.1.1. Priority: 1. Fostering sustainable fisheries and the restoration and conservation of aquatic biological resources

2.1.1.1. Specific objective: 1.1. Strengthening economically, socially and environmentally sustainable fishing activities

2.1.1.1.4. Indicative breakdown of the programmed resources (EU) by type of intervention for EMFAF

Table 9: Indicative breakdown of the programmed resources (EU) by type of intervention for EMFAF

Code	Amount (EUR)
02. Promoting conditions for economically viable, competitive and attractive fisheries, aquaculture and processing sectors	12,197,851.00

2.1.1. Priority: 1. Fostering sustainable fisheries and the restoration and conservation of aquatic biological resources

2.1.1.1. Specific objective: 1.2. Increasing energy efficiency and reducing CO2 emissions through the replacement or modernisation of engines of fishing vessels

2.1.1.1.1. Interventions of the Funds

The related types of actions – point (d)(i) of Article 22(3) CPR and Article 6 ESF+ Regulation

Kalalaeva mootori vahetamise toetuse eesmärk on suurendada energia efektiivsemat kasutamist ja soodustada investeeringuid, mis vähendavad kalalaevade CO2 emissioone.

2.1.1. Priority: 1. Fostering sustainable fisheries and the restoration and conservation of aquatic biological resources

2.1.1.1. Specific objective: 1.2. Increasing energy efficiency and reducing CO2 emissions through the replacement or modernisation of engines of fishing vessels

2.1.1.1.1. Interventions of the Funds

The main target groups – point (d)(iii) of Article 22(3) CPR

Kalapüügisektori ettevõtjad.

2.1.1. Priority: 1. Fostering sustainable fisheries and the restoration and conservation of aquatic biological resources

2.1.1.1. Specific objective: 1.2. Increasing energy efficiency and reducing CO2 emissions through the replacement or modernisation of engines of fishing vessels

2.1.1.1.1. Interventions of the Funds

Actions safeguarding equality, inclusion and non-discrimination – point (d)(iv) of Article 22(3) CPR and Article 6 ESF+ Regulation

Sekkumiste ettevalmistamisel ja rakendamisel võetakse arvesse võimalikku mõju võrdsusele, kaasamisele ja mittediskrimineerimisele ning vajaduse korral kohandatakse meetmeid seal kus asjakohane. Toetatavate tegevuste tasandil kogutakse andmeid soo kohta kooskõlas Euroopa Komisjoni rakendusmääruses 2022/79 sätestatuga.

2.1.1. Priority: 1. Fostering sustainable fisheries and the restoration and conservation of aquatic biological resources

2.1.1.1. Specific objective: 1.2. Increasing energy efficiency and reducing CO2 emissions through the replacement or modernisation of engines of fishing vessels

2.1.1.1.1. Interventions of the Funds

Indication of the specific territories targeted, including the planned use of territorial tools – point (d)(v) of Article 22(3) CPR

Tegevusi rakendatakse kogu Eesti territooriumil.

2.1.1. Priority: 1. Fostering sustainable fisheries and the restoration and conservation of aquatic biological resources

2.1.1.1. Specific objective: 1.2. Increasing energy efficiency and reducing CO2 emissions through the replacement or modernisation of engines of fishing vessels

2.1.1.1.1. Interventions of the Funds

The interregional, cross-border and transnational actions – point (d)(vi) of Article 22(3) CPR

Ei kohaldu.

2.1.1. Priority: 1. Fostering sustainable fisheries and the restoration and conservation of aquatic biological resources

2.1.1.1. Specific objective: 1.2. Increasing energy efficiency and reducing CO2 emissions through the replacement or modernisation of engines of fishing vessels

2.1.1.1.1. Interventions of the Funds

The planned use of financial instruments – point (d)(vii) of Article 22(3) CPR

Kalalaevastiku pikaajaliste investeeringute tegemine eeldab reeglina täiendavate finantsvahendite kaasamist. Samas majanduse ja kalandussektori ebastabiilsusest tingituna pangandussektor ettevõtjatele sobivaid tooteid ei paku. Seega vajadus rahastamisvahendite rakendamiseks on olemas. Kuid arvestades EMKVF-i kalalaevastiku toetuste spetsiifilisi nõudeid, mida on finantseerimisasutustel praktikas raske kontrollida, siis prioriteet I raames rahastamisvahendite rakendamist ei planeerita.

2.1.1. Priority: 1. Fostering sustainable fisheries and the restoration and conservation of aquatic biological resources

2.1.1.1. Specific objective: 1.2. Increasing energy efficiency and reducing CO2 emissions through the replacement or modernisation of engines of fishing vessels

2.1.1.1.2. Indicators

Reference: point (d)(ii) of Article 22(3) CPR and Article 8 ERDF and CF Regulation

Table 2: Output indicators

Code	Indicator	Measurement unit	Milestone (2024)	Target (2029)
CO01	Number of operations	number	15.00	150.00

2.1.1. Priority: 1. Fostering sustainable fisheries and the restoration and conservation of aquatic biological resources

2.1.1.1. Specific objective: 1.2. Increasing energy efficiency and reducing CO2 emissions through the replacement or modernisation of engines of fishing vessels

2.1.1.1.2. Indicators

Reference: point (d)(ii) of Article 22(3) CPR

Table 3: Result indicators

ID	Indicator	Measurement unit	Baseline or reference value	Reference Year	Target (2029)	Source of data	Comments
CR18.2	Energy consumption leading to CO2 emissions reduction	litres/h	0.00	0	1.07	-	

2.1.1. Priority: 1. Fostering sustainable fisheries and the restoration and conservation of aquatic biological resources

2.1.1.1. Specific objective: 1.2. Increasing energy efficiency and reducing CO2 emissions through the replacement or modernisation of engines of fishing vessels

2.1.1.1.4. Indicative breakdown of the programmed resources (EU) by type of intervention for EMFAF

Table 9: Indicative breakdown of the programmed resources (EU) by type of intervention for EMFAF

Code	Amount (EUR)
03. Contributing to climate neutrality	280,000.00

2.1.1. Priority: 1. Fostering sustainable fisheries and the restoration and conservation of aquatic biological resources

2.1.1.1. Specific objective: 1.4. Fostering efficient fisheries control and enforcement, including fighting against IUU fishing, as well as reliable data for knowledge-based decision-making

2.1.1.1.1. Interventions of the Funds

The related types of actions – point (d)(i) of Article 22(3) CPR and Article 6 ESF+ Regulation

Kalanduse kontrolli ja järelevalve toetuse eesmärk on tagada seire, kontrolli ja õigus- ja haldusnormide täitmine, suurendades sealjuures avaliku halduse suutlikkust ja tulemuslikkust. Kalanduse kontrolli määruse nõuete täitmiseks rahastatakse ka infosüsteemide ja elektrooniliste rakenduste arendamist ja hooldust sealhulgas andmevahetuse arendamist, digitaalsete jälgitavuse süsteemide väljatöötamist ja rakendamist ning vajaliku riist- ja tarkvara soetamist.

Kontrolli ja järelevalve seadmete toetuse eesmärk on tagada elektrooniliste andmete edastamine, püügitegevuse seire ja tõhusam järelevalve. Kalanduse kontrolli määruse nõuete täitmiseks rahastatakse ka investeringuid kaugseire seadmetesse (nt kaamerad, sensorid), väikesemahulise rannapüügi digitaalse andmeedastuse seadmetesse ja kalalaevade mootorivõimsuse kontrollimise seadmetesse.

Kalandusandmete kogumise toetuse eesmärk on koguda ja hallata kvaliteetseid kalandusandmeid, mida saab kasutada kalavarude majandamisotsuste tegemiseks ja mereelustiku kaitse planeerimiseks. Riikliku kalandusandmete kogumise tööplaani koostamisel lähtutakse kehtivast õigusraamistikust, mis näeb ette muuhulgas andmete kogumise kutselise ja harrastuskalapüügi, kalavarude seisundi ja kaaspüügi kohta. EMKVFi vahendeid kasutatakse ka andmepäringutele vastamiseks, andmete kogumisega seotud infosüsteemide arendamiseks ja rahvusvaheliseks koostööks. Töökava raames uuritakse ka kalapüügi mõju ökosüsteemidele ja kaitsealustele liikidele.

2.1.1. Priority: 1. Fostering sustainable fisheries and the restoration and conservation of aquatic biological resources

2.1.1.1. Specific objective: 1.4. Fostering efficient fisheries control and enforcement, including fighting against IUU fishing, as well as reliable data for knowledge-based decision-making

2.1.1.1.1. Interventions of the Funds

The main target groups – point (d)(iii) of Article 22(3) CPR

Kalandussektori ettevõtjad, teadus- ja arendusasutused, riigisektor, avalikkus.

2.1.1. Priority: 1. Fostering sustainable fisheries and the restoration and conservation of aquatic biological resources

2.1.1.1. Specific objective: 1.4. Fostering efficient fisheries control and enforcement, including fighting against IUU fishing, as well as reliable data for knowledge-based decision-making

2.1.1.1.1. Interventions of the Funds

Actions safeguarding equality, inclusion and non-discrimination – point (d)(iv) of Article 22(3) CPR and Article 6 ESF+ Regulation

Sekkumiste ettevalmistamisel ja rakendamisel võetakse arvesse võimalikku mõju võrdsusele, kaasamisele ja mittediskrimineerimisele ning vajaduse korral kohandatakse meetmeid seal kus asjakohane. Toetatavate tegevuste tasandil kogutakse andmeid soo kohta kooskõlas Euroopa Komisjoni rakendusmääruses 2022/79 sätestatuga.

2.1.1. Priority: 1. Fostering sustainable fisheries and the restoration and conservation of aquatic biological resources

2.1.1.1. Specific objective: 1.4. Fostering efficient fisheries control and enforcement, including fighting against IUU fishing, as well as reliable data for knowledge-based decision-making

2.1.1.1.1. Interventions of the Funds

Indication of the specific territories targeted, including the planned use of territorial tools – point (d)(v) of Article 22(3) CPR

Tegevusi rakendatakse kogu Eesti territooriumil.

2.1.1. Priority: 1. Fostering sustainable fisheries and the restoration and conservation of aquatic biological resources

2.1.1.1. Specific objective: 1.4. Fostering efficient fisheries control and enforcement, including fighting against IUU fishing, as well as reliable data for knowledge-based decision-making

2.1.1.1.1. Interventions of the Funds

The interregional, cross-border and transnational actions – point (d)(vi) of Article 22(3) CPR

Eraldi rahvusvahelise koostöö meetmeid kavas rakendada ei ole. Küll aga võivad mõned projektid hõlmata koostööd nii teiste ELi liikmesriikide kalanduse andmete kogumise vastutavate kui ka järelevalvega seotud asutustega.

2.1.1. Priority: 1. Fostering sustainable fisheries and the restoration and conservation of aquatic biological resources

2.1.1.1. Specific objective: 1.4. Fostering efficient fisheries control and enforcement, including fighting against IUU fishing, as well as reliable data for knowledge-based decision-making

2.1.1.1.1. Interventions of the Funds

The planned use of financial instruments – point (d)(vii) of Article 22(3) CPR

Kuna erieesmärgi raames toetatakse eelkõige avaliku sektori tegevusi, siis rahastamisvahendi rakendamist ei kavandata.

2.1.1. Priority: 1. Fostering sustainable fisheries and the restoration and conservation of aquatic biological resources

2.1.1.1. Specific objective: 1.4. Fostering efficient fisheries control and enforcement, including fighting against IUU fishing, as well as reliable data for knowledge-based decision-making

2.1.1.1.2. Indicators

Reference: point (d)(ii) of Article 22(3) CPR and Article 8 ERDF and CF Regulation

Table 2: Output indicators

Code	Indicator	Measurement unit	Milestone (2024)	Target (2029)
CO01	Number of operations	number	805.00	1,602.00

2.1.1. Priority: 1. Fostering sustainable fisheries and the restoration and conservation of aquatic biological resources

2.1.1.1. Specific objective: 1.4. Fostering efficient fisheries control and enforcement, including fighting against IUU fishing, as well as reliable data for knowledge-based decision-making

2.1.1.1.2. Indicators

Reference: point (d)(ii) of Article 22(3) CPR

Table 3: Result indicators

ID	Indicator	Measurement unit	Baseline or reference value	Reference Year	Target (2029)	Source of data	Comments
CR12	Effectiveness of the system for “collection, management and use of data” (scale: 3=high, 2=medium, 1=low)	scale	3.00	2020	3.00	-	
CR15	Control means installed or improved	means	0.00	0	1,597.00	-	
CR19	Actions to improve governance capacity	actions	0.00	0	30.00	-	

2.1.1. Priority: 1. Fostering sustainable fisheries and the restoration and conservation of aquatic biological resources

2.1.1.1. Specific objective: 1.4. Fostering efficient fisheries control and enforcement, including fighting against IUU fishing, as well as reliable data for knowledge-based decision-making

2.1.1.1.4. Indicative breakdown of the programmed resources (EU) by type of intervention for EMFAF

Table 9: Indicative breakdown of the programmed resources (EU) by type of intervention for EMFAF

Code	Amount (EUR)
10. Control and enforcement	6,479,200.00
11. Data collection and analysis, and promotion of marine knowledge	8,549,800.00

2.1.1. Priority: 1. Fostering sustainable fisheries and the restoration and conservation of aquatic biological resources

2.1.1.1. Specific objective: 1.6. Contributing to the protection and restoration of aquatic biodiversity and ecosystems

2.1.1.1.1. Interventions of the Funds

The related types of actions – point (d)(i) of Article 22(3) CPR and Article 6 ESF+ Regulation

Kalade kudemistingimuste parendamise toetuse eesmärk on aidata kaasa kalavarude olukorra paranemisele ning keskkonna ja bioloogilise mitmekesisuse säilimisele. Sekkumise raames on kavas toetada ka kudealade taastamisega seotud uuringuid, sh Natura 2000 aladel.

Keskkonnavalase uuringu toetuse eesmärgiks on parandada teadmisi näiteks nii kalavarude olukorrast kui ka keskkonna- ja kliimamuutuste mõjust kalavarude olukorrale. Näiteks võib rahastada riiklikes uuringute kavades või merestrateegia meetmekavas toodud uuringuid, kalavarude seisundi uuringuid, kudealade uuringuid.

2.1.1. Priority: 1. Fostering sustainable fisheries and the restoration and conservation of aquatic biological resources

2.1.1.1. Specific objective: 1.6. Contributing to the protection and restoration of aquatic biodiversity and ecosystems

2.1.1.1.1. Interventions of the Funds

The main target groups – point (d)(iii) of Article 22(3) CPR

Kalandussektor, teadus- ja arendusasutused, avalikkus.

2.1.1. Priority: 1. Fostering sustainable fisheries and the restoration and conservation of aquatic biological resources

2.1.1.1. Specific objective: 1.6. Contributing to the protection and restoration of aquatic biodiversity and ecosystems

2.1.1.1.1. Interventions of the Funds

Actions safeguarding equality, inclusion and non-discrimination – point (d)(iv) of Article 22(3) CPR and Article 6 ESF+ Regulation

Sekkumiste ettevalmistamisel ja rakendamisel võetakse arvesse võimalikku mõju võrdsusele, kaasamisele ja mittediskrimineerimisele ning vajaduse korral kohandatakse meetmeid seal kus asjakohane. Toetatavate tegevuste tasandil kogutakse andmeid soo kohta kooskõlas Euroopa Komisjoni rakendusmääruses 2022/79 sätestatuga.

2.1.1. Priority: 1. Fostering sustainable fisheries and the restoration and conservation of aquatic biological resources

2.1.1.1. Specific objective: 1.6. Contributing to the protection and restoration of aquatic biodiversity and ecosystems

2.1.1.1.1. Interventions of the Funds

Indication of the specific territories targeted, including the planned use of territorial tools – point (d)(v) of Article 22(3) CPR

Tegevusi rakendatakse kogu Eesti territooriumil.

2.1.1. Priority: 1. Fostering sustainable fisheries and the restoration and conservation of aquatic biological resources

2.1.1.1. Specific objective: 1.6. Contributing to the protection and restoration of aquatic biodiversity and ecosystems

2.1.1.1.1. Interventions of the Funds

The interregional, cross-border and transnational actions – point (d)(vi) of Article 22(3) CPR

Eraldi rahvusvahelise koostöö meetmeid kavas rakendada ei ole. Küll aga võivad mõned projektid hõlmata koostööd nii teiste ELi liikmesriikide kui ka kolmandate riikidega.

2.1.1. Priority: 1. Fostering sustainable fisheries and the restoration and conservation of aquatic biological resources

2.1.1.1. Specific objective: 1.6. Contributing to the protection and restoration of aquatic biodiversity and ecosystems

2.1.1.1.1. Interventions of the Funds

The planned use of financial instruments – point (d)(vii) of Article 22(3) CPR

Kuna erieesmärgi raames toetatakse eelkõige avaliku sektori tegevusi, siis rahastamisvahendi rakendamist ei kavandata.

2.1.1. Priority: 1. Fostering sustainable fisheries and the restoration and conservation of aquatic biological resources

2.1.1.1. Specific objective: 1.6. Contributing to the protection and restoration of aquatic biodiversity and ecosystems

2.1.1.1.2. Indicators

Reference: point (d)(ii) of Article 22(3) CPR and Article 8 ERDF and CF Regulation

Table 2: Output indicators

Code	Indicator	Measurement unit	Milestone (2024)	Target (2029)
CO01	Number of operations	number	2.00	32.00

2.1.1. Priority: 1. Fostering sustainable fisheries and the restoration and conservation of aquatic biological resources

2.1.1.1. Specific objective: 1.6. Contributing to the protection and restoration of aquatic biodiversity and ecosystems

2.1.1.1.2. Indicators

Reference: point (d)(ii) of Article 22(3) CPR

Table 3: Result indicators

ID	Indicator	Measurement unit	Baseline or reference value	Reference Year	Target (2029)	Source of data	Comments
CR10	Actions contributing to good environmental status including nature restoration, conservation, protection of ecosystems, biodiversity, animal health and welfare	actions	0.00	0	20.00	-	

2.1.1. Priority: 1. Fostering sustainable fisheries and the restoration and conservation of aquatic biological resources

2.1.1.1. Specific objective: 1.6. Contributing to the protection and restoration of aquatic biodiversity and ecosystems

2.1.1.1.4. Indicative breakdown of the programmed resources (EU) by type of intervention for EMFAF

Table 9: Indicative breakdown of the programmed resources (EU) by type of intervention for EMFAF

Code	Amount (EUR)
01. Reducing negative impacts and/or contributing to positive impacts on the environment and contributing to a good environmental status	5,600,000.00

2.1.1. Priority: 2.Fostering sustainable aquaculture activities, and processing and marketing of fisheries and aquaculture products, thus contributing to food security in the Union

Specific objectives

Specific objective
2.1. Promoting sustainable aquaculture activities, especially strengthening the competitiveness of aquaculture production, while ensuring that the activities are environmentally sustainable in the long term
2.2. Promoting marketing, quality and added value of fisheries and aquaculture products, as well as processing of those products

2.1.1. Priority: 2. Fostering sustainable aquaculture activities, and processing and marketing of fisheries and aquaculture products, thus contributing to food security in the Union

2.1.1.1. Specific objective: 2.1. Promoting sustainable aquaculture activities, especially strengthening the competitiveness of aquaculture production, while ensuring that the activities are environmentally sustainable in the long term

2.1.1.1.1. Interventions of the Funds

The related types of actions – point (d)(i) of Article 22(3) CPR and Article 6 ESF+ Regulation

Vesiviljelusettevõtte innovatsioonitoetuse eesmärk on toetada näiteks uute teenuste ja varustuse väljatöötamist kui ka uuendamist (tootmis-, tarne- ja müügi meetodite loomiseks ja juurutamiseks (sh protsessiinnovatsioon), samuti uute töötingimuste innovatsiooni, koostöövõimalusi teiste tegevusvaldkondadega jms.

Vesiviljeluse uuringutoetuse eesmärk on viia ellu uuringuprogramme, et stimuleerida innovatsiooni valdkonnas. Uuringuid, mille läbi tõsta sektori konkurentsivõimet ja suurendada keskkonnasäästliku, ressursitõhusat, teadmispõhist majandamist ning parandada seeläbi sektori majandustulemusi.

Vesiviljeluse teadmussiirdetoetuse eesmärgiks on edendada koostööd vesiviljelussektoris läbi teavitustegevuste, koolituste, uuringute ja katseprojektide elluviimise ning traditsioonide levitamise, mis tõstab sektori konkurentsivõimet ja kasvatab keskkonnasäästlikku, ressursitõhusat, teadmispõhist majandamist, läbi mille paraneksid ka majandustulemused. Avalikkuse teadlikkuse tõstmine säästvatest vesiviljelustoodetest ja tootmisviisidest.

Vesiviljeluse investeringutoetuse eesmärk on aidata kaasa toodangumahu kasvule, leevendada kasvanduse keskkonnamõjusid, soodustada tootmisprotsessil taastuvenergiaallikatele üleminekut ning digitaliseerimist. Lisaks ka investeringud, mis ei pruugi ettevõtjate kasumit küll suurendada kuid aitavad suurendada keskkonna- ja kliimamuutustest tulenevat vastupanuvõimet selliselt, et vesiviljelustoodete tootmisega oleks võimalik jätkata. Näiteks tormikindlamad sumbad merevesiviljeluse arendamisel, hapnikusüsteemide veetemperatuur tõusu ohjamiseks, puurkaevude rajamine kuivade perioodide vältimiseks, mil looduslikes veekogudest vett ei ole kasvandusse võtta jms.

2.1.1. Priority: 2. Fostering sustainable aquaculture activities, and processing and marketing of fisheries and aquaculture products, thus contributing to food security in the Union

2.1.1.1. Specific objective: 2.1. Promoting sustainable aquaculture activities, especially strengthening the competitiveness of aquaculture production, while ensuring that the activities are environmentally sustainable in the long term

2.1.1.1.1. Interventions of the Funds

The main target groups – point (d)(iii) of Article 22(3) CPR

Vesiviljelusega tegelevad ettevõtjad, avalikkus.

2.1.1. Priority: 2. Fostering sustainable aquaculture activities, and processing and marketing of fisheries and aquaculture products, thus contributing to food security in the Union

2.1.1.1. Specific objective: 2.1. Promoting sustainable aquaculture activities, especially strengthening the competitiveness of aquaculture production, while ensuring that the activities are environmentally sustainable in the long term

2.1.1.1.1. Interventions of the Funds

Actions safeguarding equality, inclusion and non-discrimination – point (d)(iv) of Article 22(3) CPR and Article 6 ESF+ Regulation

Sekkumiste ettevalmistamisel ja rakendamisel võetakse arvesse võimalikku mõju võrdsusele, kaasamisele ja mittediskrimineerimisele ning vajaduse korral kohandatakse meetmeid seal kus asjakohane. Toetatavate tegevuste tasandil kogutakse andmeid soo kohta kooskõlas Euroopa Komisjoni rakendusmääruses 2022/79 sätestatuga.

2.1.1. Priority: 2. Fostering sustainable aquaculture activities, and processing and marketing of fisheries and aquaculture products, thus contributing to food security in the Union

2.1.1.1. Specific objective: 2.1. Promoting sustainable aquaculture activities, especially strengthening the competitiveness of aquaculture production, while ensuring that the activities are environmentally sustainable in the long term

2.1.1.1.1. Interventions of the Funds

Indication of the specific territories targeted, including the planned use of territorial tools – point (d)(v) of Article 22(3) CPR

Tegevusi rakendatakse kogu Eesti territooriumil.

2.1.1. Priority: 2. Fostering sustainable aquaculture activities, and processing and marketing of fisheries and aquaculture products, thus contributing to food security in the Union

2.1.1.1. Specific objective: 2.1. Promoting sustainable aquaculture activities, especially strengthening the competitiveness of aquaculture production, while ensuring that the activities are environmentally sustainable in the long term

2.1.1.1.1. Interventions of the Funds

The interregional, cross-border and transnational actions – point (d)(vi) of Article 22(3) CPR

Eraldi rahvusvahelise koostöö meetmeid kavas rakendada ei ole. Küll aga võivad mõned projektid hõlmata koostööd nii teiste ELi liikmesriikide kui ka kolmandate riikidega, eelkõige vesiviljeluse innovatsiooni edendamisel ning vesiviljeluse võimalike negatiivsete keskkonnamõjude leevendamisel.

2.1.1. Priority: 2. Fostering sustainable aquaculture activities, and processing and marketing of fisheries and aquaculture products, thus contributing to food security in the Union

2.1.1.1. Specific objective: 2.1. Promoting sustainable aquaculture activities, especially strengthening the competitiveness of aquaculture production, while ensuring that the activities are environmentally sustainable in the long term

2.1.1.1.1. Interventions of the Funds

The planned use of financial instruments – point (d)(vii) of Article 22(3) CPR

Turutõrgete tuvastamiseks finantsturgudel viidi 2020. aastal läbi rahastamisvahendite rakendamise eelhindamine. (<https://www.agri.ee/sites/default/files/content/arengukavad/upp-2021/upp-emkf-2021-rahastamisvahend-eelhindamine.pdf>). Turutõrgete leevendamiseks on kavas EMKVF-i raames luua rahastamisvahend vesiviljeluse edendamiseks, mille esialgseks mahuks on planeeritud 2 000 000 eurot.

2.1.1. Priority: 2. Fostering sustainable aquaculture activities, and processing and marketing of fisheries and aquaculture products, thus contributing to food security in the Union

2.1.1.1. Specific objective: 2.1. Promoting sustainable aquaculture activities, especially strengthening the competitiveness of aquaculture production, while ensuring that the activities are environmentally sustainable in the long term

2.1.1.1.2. Indicators

Reference: point (d)(ii) of Article 22(3) CPR and Article 8 ERDF and CF Regulation

Table 2: Output indicators

Code	Indicator	Measurement unit	Milestone (2024)	Target (2029)
CO01	Number of operations	number	8.00	58.00

2.1.1. Priority: 2. Fostering sustainable aquaculture activities, and processing and marketing of fisheries and aquaculture products, thus contributing to food security in the Union

2.1.1.1. Specific objective: 2.1. Promoting sustainable aquaculture activities, especially strengthening the competitiveness of aquaculture production, while ensuring that the activities are environmentally sustainable in the long term

2.1.1.1.2. Indicators

Reference: point (d)(ii) of Article 22(3) CPR

Table 3: Result indicators

ID	Indicator	Measurement unit	Baseline or reference value	Reference Year	Target (2029)	Source of data	Comments
CR01	New production capacity	tonnes/year	0.00	0	6,400.00	-	
CR08	Persons benefitting	persons	0.00	0	19.00	-	
CR14	Innovations enabled (number of new products, services, processes, business models or methods)	number	0.00	0	14.00	-	
CR17	Entities improving resource efficiency in production and/or processing	entities	0.00	0	22.00	-	
CR20	Investment induced	euro	0.00	0	4,000,000.00	-	

2.1.1. Priority: 2. Fostering sustainable aquaculture activities, and processing and marketing of fisheries and aquaculture products, thus contributing to food security in the Union

2.1.1.1. Specific objective: 2.1. Promoting sustainable aquaculture activities, especially strengthening the competitiveness of aquaculture production, while ensuring that the activities are environmentally sustainable in the long term

2.1.1.1.4. Indicative breakdown of the programmed resources (EU) by type of intervention for EMFAF

Table 9: Indicative breakdown of the programmed resources (EU) by type of intervention for EMFAF

Code	Amount (EUR)
02. Promoting conditions for economically viable, competitive and attractive fisheries, aquaculture and processing sectors	9,982,000.00

2.1.1. Priority: 2. Fostering sustainable aquaculture activities, and processing and marketing of fisheries and aquaculture products, thus contributing to food security in the Union

2.1.1.1. Specific objective: 2.2. Promoting marketing, quality and added value of fisheries and aquaculture products, as well as processing of those products

2.1.1.1.1. Interventions of the Funds

The related types of actions – point (d)(i) of Article 22(3) CPR and Article 6 ESF+ Regulation

Kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemisettevõtte innovatsioonitoetuse raames on võimalik toetada uute teenuste ja varustuse väljatöötamist ja uuendamist (sealhulgas tootmise-, tarne- ja müügimeetodite loomiseks ja juurutamiseks (sh protsessiinnovatsioon), samuti uute töötingimuste innovatsiooni, koostöövõimalusi teiste tegevusvaldkondadega jms.)

Vee-elusressursside väärindamise uuringutoetuse eesmärk on ellu viia uuringuprogramme, et stimuleerida innovatsiooni valdkonnas. Uuringuid, mille läbi tõsta sektori konkurentsivõimet ja suurendada keskkonnasäästliku, ressursitõhusat, teadmiste põhise majandamist ning parandada seeläbi sektori majandustulemusi.

Vee-elusressursside väärindamise teadmussiirde toetuse eesmärk on edendada koostööd kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemises läbi teavitustegevuste, koolituste, uuringute ja katseprojektide elluviimise ning traditsioonide levitamise, mis soodustab sektori konkurentsivõime suurendamist, kasvatab keskkonnasäästlikku, ressursitõhusat, teadmispõhist majandamist, mille läbi paranevad sektori majandustulemused. Avalikkuse teadlikkuse tõstmine säästvatest kalapüügi- ja vesiviljelustoodetest ja töötlemisviisidest.

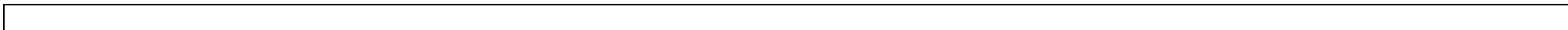
Kalapüügi- ja vesiviljelustoodete turuarendustoetus võimaldab toetada turu-uuringud, et paremini mõista nii kohalikul kui ka välisurgudel toimuvaid protsesse ja tarbijate vajadusi. Kohalikel ja rahvusvahelistel messidel osalemine, kestlikkust ja kvaliteeti kommunikeerivate sertifikaatide ja märgiste võimaldamine toodetel, mis aitavad kohaneda tarbijate vajaduste ja nõudmistega turgudel.

Välisurgude avamise toetuse eesmärk on vähendada sõltuvust üksikutest välisurgudest, võimaldades aktiivselt siseneda uutele turgudele ning tagada operatiivselt vajalikud toimingud olemasolevate turgude avatuna hoidmisel.

Tootmis- ja turustamiskavade toetus eesmärgiks on tootmis- ja turustuskavade ettevalmistamise ja rakendamise seotud tegevuste toetamiseks, et kalapüügi- ja vesiviljelussektori konkurentsivõimet tõsta. Selleks, et tootjaorganisatsioonid saaksid ühistegevusel oma liikmeid suunata säästvama tootmise poole, koostatakse tootmis- ja turustamiskavad, mis sisaldavad nende eesmärkide saavutamiseks vajalikke meetmeid.

Kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemise investeeringutoetuse eesmärk on aidata kaasa uute toodete tootmisele, ressursitõhususe suurendamisele, taastuvenergia kasutuselevõtmisele (et leevendada töötlemisprotsessi keskkonnamõjusid), säästvamate ja taastuvenergiaallikatele üleminekule ning digitaliseerimisele.

Kriisiabi kalandussektorile erakorralise sündmuse korral, võimaldab maandada erandlikest sündmustest tingitud turuhäirete kahjulikke mõjusid. Sellised kriisiabi hüvitised võivad hõlmata saamata jäänud tulu või lisakulude hüvitamist kalapüügi- ja vesiviljelussektori käitajatele ning hüvituse maksmist tunnustatud tootjaorganisatsioonidele ja tootjaorganisatsioonide liitudele märkimisväärsete turuhäireid põhjustavate erakorraliste sündmuste korral.

2.1.1. Priority: 2. Fostering sustainable aquaculture activities, and processing and marketing of fisheries and aquaculture products, thus contributing to food security in the Union

2.1.1.1. Specific objective: 2.2. Promoting marketing, quality and added value of fisheries and aquaculture products, as well as processing of those products

2.1.1.1.1. Interventions of the Funds

The main target groups – point (d)(iii) of Article 22(3) CPR

Kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemisega tegelevad ettevõtjad, kalapüügi- ja vesiviljelustoodete tootjad, avalikkus.

2.1.1. Priority: 2. Fostering sustainable aquaculture activities, and processing and marketing of fisheries and aquaculture products, thus contributing to food security in the Union

2.1.1.1. Specific objective: 2.2. Promoting marketing, quality and added value of fisheries and aquaculture products, as well as processing of those products

2.1.1.1.1. Interventions of the Funds

Actions safeguarding equality, inclusion and non-discrimination – point (d)(iv) of Article 22(3) CPR and Article 6 ESF+ Regulation

Sekkumiste ettevalmistamisel ja rakendamisel võetakse arvesse võimalikku mõju võrdsusele, kaasamisele ja mittediskrimineerimisele ning vajaduse korral kohandatakse meetmeid seal kus asjakohane. Toetatavate tegevuste tasandil kogutakse andmeid soo kohta kooskõlas Euroopa Komisjoni rakendusmääruses 2022/79 sätestatuga.

2.1.1. Priority: 2. Fostering sustainable aquaculture activities, and processing and marketing of fisheries and aquaculture products, thus contributing to food security in the Union

2.1.1.1. Specific objective: 2.2. Promoting marketing, quality and added value of fisheries and aquaculture products, as well as processing of those products

2.1.1.1.1. Interventions of the Funds

Indication of the specific territories targeted, including the planned use of territorial tools – point (d)(v) of Article 22(3) CPR

Tegevusi rakendatakse kogu Eesti territooriumil.

2.1.1. Priority: 2. Fostering sustainable aquaculture activities, and processing and marketing of fisheries and aquaculture products, thus contributing to food security in the Union

2.1.1.1. Specific objective: 2.2. Promoting marketing, quality and added value of fisheries and aquaculture products, as well as processing of those products

2.1.1.1.1. Interventions of the Funds

The interregional, cross-border and transnational actions – point (d)(vi) of Article 22(3) CPR

Eraldi rahvusvahelise koostöö meetmeid kavas rakendada ei ole. Küll aga võivad mõned projektid hõlmata koostööd nii teiste ELi liikmesriikide kui ka kolmandate riikidega, eelkõige uuenduslike tehnoloogiliste lahenduste väljatöötamisel.

2.1.1. Priority: 2. Fostering sustainable aquaculture activities, and processing and marketing of fisheries and aquaculture products, thus contributing to food security in the Union

2.1.1.1. Specific objective: 2.2. Promoting marketing, quality and added value of fisheries and aquaculture products, as well as processing of those products

2.1.1.1.1. Interventions of the Funds

The planned use of financial instruments – point (d)(vii) of Article 22(3) CPR

Turutõrgete tuvastamiseks finantsturgudel viidi 2020. aastal läbi rahastamisvahendite rakendamise eelhindamine. (<https://www.agri.ee/sites/default/files/content/arengukavad/upp-2021/upp-emkf-2021-rahastamisvahend-eelhindamine.pdf>). Nende turutõrgete leevendamiseks on kavas EMKVF-i raames luua rahastamisvahend kalapüügi ja vesiviljelustoodete töötlemise ja turustamise edendamiseks, mille esialgseks mahuks on planeeritud 5 000 000 eurot.

2.1.1. Priority: 2. Fostering sustainable aquaculture activities, and processing and marketing of fisheries and aquaculture products, thus contributing to food security in the Union

2.1.1.1. Specific objective: 2.2. Promoting marketing, quality and added value of fisheries and aquaculture products, as well as processing of those products

2.1.1.1.2. Indicators

Reference: point (d)(ii) of Article 22(3) CPR and Article 8 ERDF and CF Regulation

Table 2: Output indicators

Code	Indicator	Measurement unit	Milestone (2024)	Target (2029)
CO01	Number of operations	number	13.00	271.00

2.1.1. Priority: 2. Fostering sustainable aquaculture activities, and processing and marketing of fisheries and aquaculture products, thus contributing to food security in the Union

2.1.1.1. Specific objective: 2.2. Promoting marketing, quality and added value of fisheries and aquaculture products, as well as processing of those products

2.1.1.1.2. Indicators

Reference: point (d)(ii) of Article 22(3) CPR

Table 3: Result indicators

ID	Indicator	Measurement unit	Baseline or reference value	Reference Year	Target (2029)	Source of data	Comments
CR04	Businesses with higher turnover	entities	0.00	0	26.00	-	
CR08	Persons benefitting	persons	0.00	0	449.00	-	
CR14	Innovations enabled (number of new products, services, processes, business models or methods)	number	0.00	0	26.00	-	
CR16	Entities benefitting from promotion and information activities	entities	0.00	0	30.00	-	
CR17	Entities improving resource efficiency in production and/or processing	entities	0.00	0	20.00	-	
CR20	Investment induced	euro	0.00	0	10,000,000.00	-	

2.1.1. Priority: 2. Fostering sustainable aquaculture activities, and processing and marketing of fisheries and aquaculture products, thus contributing to food security in the Union

2.1.1.1. Specific objective: 2.2. Promoting marketing, quality and added value of fisheries and aquaculture products, as well as processing of those products

2.1.1.1.4. Indicative breakdown of the programmed resources (EU) by type of intervention for EMFAF

Table 9: Indicative breakdown of the programmed resources (EU) by type of intervention for EMFAF

Code	Amount (EUR)
02. Promoting conditions for economically viable, competitive and attractive fisheries, aquaculture and processing sectors	25,813,058.00
07. Compensation for unexpected environmental, climatic or public health events	1,400,000.00

2.1.1. Priority: 3. Enabling a sustainable blue economy in coastal, island and inland areas, and fostering the development of fishing and aquaculture communities

Specific objectives

Specific objective
3.1. Enabling a sustainable blue economy in coastal, island and inland areas, and fostering the sustainable development of fishing and aquaculture communities

2.1.1. Priority: 3. Enabling a sustainable blue economy in coastal, island and inland areas, and fostering the development of fishing and aquaculture communities

2.1.1.1. Specific objective: 3.1. Enabling a sustainable blue economy in coastal, island and inland areas, and fostering the sustainable development of fishing and aquaculture communities

2.1.1.1.1. Interventions of the Funds

The related types of actions – point (d)(i) of Article 22(3) CPR and Article 6 ESF+ Regulation

Kohalike kalanduse tegevusrühmade tegevuse rahastamine piirkondade tegevusstrateegiate koostamiseks ja rakendamiseks CLLD alt – üles põhimõttel. Kalanduse ja vesiviljelusega seotud ranniku, saarte ja sisevete **kogukondade arengu soodustamine** läbi projektitaotlusvoorude. Kalanduse tegevusrühmade koostöö edendamise toetamine siseriiklikul ja rahvusvahelisel tasandil.

Vee-eluressursside väärindamise ja otseturustamise investeeringute toetamise eesmärgiks on tagada kalurite toodete konkurentsivõime, suurendada kalurite sissetulekuid ning vastupanuvõimet võimalikele majandus- ja keskkonnakriisidele, toetada taastuenergia lahenduste kasutuselevõtmist.

Ranna ja sisevete piirkondade **väikesadamate taristu parendamise toetamise** eesmärgiks on parendada **väikesadamate taristut** ja tõsta sadamate multifunktsionaalsust täiendavate teenuste osutamiseks. Samuti on võimalik toetada veeprügi kogumise ja käitlemise taristu väljaarendamist, väikesadamate kindlustamist negatiivsetest kliimamuutustest tulenevate riskide vastu.

Rannapiirkondade majanduspotentsiaali, sinimajanduse ja rannikuturismi ressursside kasutuselevõtmise toetamine, et soodustada investeeringuid, kalurite majandustegevuse mitmekesistamiseks, suurendamaks vastupidavust võimalikele majandus- ja kliimamuutustest tulenevatele keskkonnakriisidele. Võimalik on taastuenergeetika lahenduste ja digitaalsete müügikanalite kasutuselevõtmise investeeringute toetamine. Näiteks: investeeringud toomisvahendite soetamise, turismiteenuste osutamiseks vajaliku taristu arendamise, piirkonnaspetsiifiliste ressursside kasutuselevõtu (pilliroog, ravimuda, vetikate töötlemine jms) toetamise.

Keskkonnaningimuste parendamise toetuse eesmärk on parendada näiteks kohaliku tähtsusega kudealade olukorda, toetada kunstkoelmute paigaldamist ja tegevusi, mis parendavad keskkonda (mereprügi ja hüljatud püügivahendite kogumine jms).

Kalanduse ja merenduse traditsioonide ning kultuuripärandi edendamise toetamise eesmärgiks on rannakogukondade identiteedi tugevdamine.

Ranniku, saarte ja sisevete **kalurite oskuste ja teadmiste suurendamine**.

2.1.1. Priority: 3. Enabling a sustainable blue economy in coastal, island and inland areas, and fostering the development of fishing and aquaculture communities

2.1.1.1. Specific objective: 3.1. Enabling a sustainable blue economy in coastal, island and inland areas, and fostering the sustainable development of fishing and aquaculture communities

2.1.1.1.1. Interventions of the Funds

The main target groups – point (d)(iii) of Article 22(3) CPR

Kohalikud tegevusrühmad, kalandusettevõtjad, mittetulundusühingud ning sihtasutused, piirkondade kohalikud omavalitused.

2.1.1. Priority: 3. Enabling a sustainable blue economy in coastal, island and inland areas, and fostering the development of fishing and aquaculture communities

2.1.1.1. Specific objective: 3.1. Enabling a sustainable blue economy in coastal, island and inland areas, and fostering the sustainable development of fishing and aquaculture communities

2.1.1.1.1. Interventions of the Funds

Actions safeguarding equality, inclusion and non-discrimination – point (d)(iv) of Article 22(3) CPR and Article 6 ESF+ Regulation

Sekkumiste ettevalmistamisel ja rakendamisel võetakse arvesse võimalikku mõju võrdsusele, kaasamisele ja mittediskrimineerimisele ning vajaduse korral kohandatakse meetmeid seal kus asjakohane. Toetatavate tegevuste tasandil kogutakse andmeid soo kohta kooskõlas Euroopa Komisjoni rakendusmääruses 2022/79 sätestatuga.

2.1.1. Priority: 3. Enabling a sustainable blue economy in coastal, island and inland areas, and fostering the development of fishing and aquaculture communities

2.1.1.1. Specific objective: 3.1. Enabling a sustainable blue economy in coastal, island and inland areas, and fostering the sustainable development of fishing and aquaculture communities

2.1.1.1.1. Interventions of the Funds

Indication of the specific territories targeted, including the planned use of territorial tools – point (d)(v) of Article 22(3) CPR

Erieesmärgi rakendamisel on kavas kasutada kogukonna juhitud arengumeetodit. Eestis on moodustatud 8 kalanduspiirkonda (6 ranniku ja 2 sisevete piirkonda), kus tegutsevad kohalikud tegevusrühmad. Kalanduspiirkonnad on moodustatud arvestades kalapüügi traditsioone ja eripära ning geograafilist paiknemist nii maal kui ka merel. Samuti on piirkondade moodustamisel arvesse võetud erinevaid piiranguid kalapüügil ja merel liikumisele, näiteks looduskaitsealad ja rahvuspargid. Piirkondade kalanduskogukonnad on suhteliselt homogeensed ning omavad pikaajalist koostöökogemust, tekkinud on piirkonna identiteet. Kõik tegevusrühmad on tegutsenud üle 10 aasta ning on kohalikke strateegiaid edukalt rakendanud nii EKFi kui ka EMKFi raames.

2.1.1. Priority: 3. Enabling a sustainable blue economy in coastal, island and inland areas, and fostering the development of fishing and aquaculture communities

2.1.1.1. Specific objective: 3.1. Enabling a sustainable blue economy in coastal, island and inland areas, and fostering the sustainable development of fishing and aquaculture communities

2.1.1.1.1. Interventions of the Funds

The interregional, cross-border and transnational actions – point (d)(vi) of Article 22(3) CPR

Rannapiirkondade arendamiseks on olulisel kohal koostöö siseriiklikult ja rahvusvahelisel tasandil. Siseriiklik koostöö hõlmab eelkõige kalandust populariseerivate sündmuste korraldamine, näiteks avatud sadamate päev. Rahvusvahelise tasandi koostöö keskendub eelkõige kogemuste vahetusele teiste ELi riikide kalanduspiirkondadega, tutvutakse parimate praktikatega piirkondade juhtimisel ja kalandusfondi rakendamisel, samuti tutvustakse Eesti kogemust. Eriti oluliseks tuleb pidada Läänemere ülest koostööd. Eesti kalanduse tegevusrühmad on üks osa Läänemere kalanduse tegevusrühmadest. Üheskoos on võimalik pakkuda välja lahendusi Läänemere keskkonnaprobleemide lahendamiseks, samuti on ühiseid huvisid mereimetajate ja lindude tekitatud kahjude minimeerimisel kalandusele.

2.1.1. Priority: 3. Enabling a sustainable blue economy in coastal, island and inland areas, and fostering the development of fishing and aquaculture communities

2.1.1.1. Specific objective: 3.1. Enabling a sustainable blue economy in coastal, island and inland areas, and fostering the sustainable development of fishing and aquaculture communities

2.1.1.1.1. Interventions of the Funds

The planned use of financial instruments – point (d)(vii) of Article 22(3) CPR

Prioriteet III raames ei ole kavas rahastamisvahendeid rakendada. Kui rannapiirkondade taotlejatel tekib vajadus kasutada kalandustoodete töötlemise projektide elluviimiseks vahendeid on võimalik kasutada prioriteedi II raames kavandatavaid rahastamisvahendeid.

2.1.1. Priority: 3. Enabling a sustainable blue economy in coastal, island and inland areas, and fostering the development of fishing and aquaculture communities

2.1.1.1. Specific objective: 3.1. Enabling a sustainable blue economy in coastal, island and inland areas, and fostering the sustainable development of fishing and aquaculture communities

2.1.1.1.2. Indicators

Reference: point (d)(ii) of Article 22(3) CPR and Article 8 ERDF and CF Regulation

Table 2: Output indicators

Code	Indicator	Measurement unit	Milestone (2024)	Target (2029)
CO01	Number of operations	number	66.00	1,006.00

2.1.1. Priority: 3. Enabling a sustainable blue economy in coastal, island and inland areas, and fostering the development of fishing and aquaculture communities

2.1.1.1. Specific objective: 3.1. Enabling a sustainable blue economy in coastal, island and inland areas, and fostering the sustainable development of fishing and aquaculture communities

2.1.1.1.2. Indicators

Reference: point (d)(ii) of Article 22(3) CPR

Table 3: Result indicators

ID	Indicator	Measurement unit	Baseline or reference value	Reference Year	Target (2029)	Source of data	Comments
CR08	Persons benefitting	persons	0.00	0	1,964.00	-	
CR19	Actions to improve governance capacity	actions	0.00	0	24.00	-	

2.1.1. Priority: 3. Enabling a sustainable blue economy in coastal, island and inland areas, and fostering the development of fishing and aquaculture communities

2.1.1.1. Specific objective: 3.1. Enabling a sustainable blue economy in coastal, island and inland areas, and fostering the sustainable development of fishing and aquaculture communities

2.1.1.1.4. Indicative breakdown of the programmed resources (EU) by type of intervention for EMFAF

Table 9: Indicative breakdown of the programmed resources (EU) by type of intervention for EMFAF

Code	Amount (EUR)
13. CLLD preparation actions	178,203.00
14. CLLD implementation of strategy	17,790,158.00
15. CLLD running costs and animation	3,608,089.00

2.2. Technical assistance priorities

Reference: Article 22(2) and point (c) of Article 22(3) CPR

Type

3. Financing plan

Reference: points (g)(i), (ii) and (iii) of Article 22(3), Article 112(1), (2) and (3), and Articles 14 and 26 CPR

3.1 Transfers and contributions

Programme amendment related to	☐ contribution to InvestEU
	☐ transfer to instruments under direct or indirect management
	☐ Transfer between ERDF, ESF+, Cohesion Fund or to another Fund or Funds

3.1 Transfers and contributions

Table 15A: Contributions to InvestEU (breakdown by year)

To InvestEU window	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Total
--------------------	------	------	------	------	------	------	------	-------

3.1 Transfers and contributions

Table 15B: Contributions to InvestEU (summary)

Sustainable Infrastructure (a)	Innovation and Digitisation (b)	SME (c)	Investment and Skills (d)	Total (e=a+b+c+d)
--------------------------------	---------------------------------	---------	---------------------------	-------------------

3.1 Transfers and contributions

Justification

--

3.1 Transfers and contributions

Reference: Articles 14, 26 and 27 CPR

Table 16A: Transfers to instruments under direct or indirect management (breakdown by year)

Instrument	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Total
------------	------	------	------	------	------	------	------	-------

Programme amendment related to

Reference: Articles 14, 26 and 27 CPR

Table 16B: Transfers to instruments under direct or indirect management (summary)

Total

3.1 Transfers and contributions

Justification

--

3.1 Transfers and contributions

Reference: Articles 14, 26 and 27 CPR

Table 17A: Transfers between ERDF, ESF+ and Cohesion Fund or to another Fund or Funds (breakdown by year)

Transfer to fund	Category of region	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Total
------------------	--------------------	------	------	------	------	------	------	------	-------

3.1 Transfers and contributions

Reference: Articles 14, 26 and 27 CPR

Table 17B: Transfers between ERDF, ESF+ and Cohesion Fund or to another Fund or Funds (summary)

ERDF more developed	ERDF transition	ERDF less developed	ESF more developed	ESF transition	ESF less developed	CF	AMIF	ISF	BMVI	Total
---------------------	-----------------	---------------------	--------------------	----------------	--------------------	----	------	-----	------	-------

3.1 Transfers and contributions

Transfers between ERDF, ESF+ and Cohesion Fund or to another Fund or Funds - justification

--

--

3.4 Transfers back

Table 20A: Transfers back (breakdown by year)

From InvestEU or other EU Instrument	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Total
--------------------------------------	------	------	------	------	------	------	------	-------

3.4 Transfers back

Table 20B: Transfers back (summary)

From InvestEU or other EU Instrument	Total
--------------------------------------	-------

3.5 Financial appropriations by year

Reference: point (g)(i) of Article 22(3) CPR and Articles 3, 4 and 7 JTF Regulation

Table 10: Financial appropriations by year

2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Total
0.00	18,889,878.00	18,261,464.00	17,612,527.00	15,956,822.00	13,231,157.00	13,439,212.00	97,391,060.00

3.6 Total financial appropriations by fund and national co-financing

EMFAF programmes using technical assistance according to Article 36(5) CPR in accordance with the choice made in the Partnership Agreement.

Table 11A Total financial allocations by fund and national contribution

Priority	Specific objective	Basis for calculation	Union contribution			National contribution	Total	Co-financing rate
			Total	Union contribution without TA pursuant to Article 36(5) CPR	Union contribution for TA pursuant to Article 36(5) CPR			
1. Fostering sustainable fisheries and the restoration and conservation of aquatic biological resources	1.1.1. Strengthening economically, socially and environmentally sustainable fishing activities. All operations except those supported under Articles 17 and 19	Public	12,929,722.00	12,197,851.00	731,871.00	5,541,310.00	18,471,032.00	69.9999978344%
1. Fostering sustainable fisheries and the restoration and conservation of aquatic biological resources	1.1.2. Strengthening economically, socially and environmentally sustainable fishing activities. Operations supported under Articles 17 and 19	Public	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	
1. Fostering sustainable fisheries and the restoration and conservation of aquatic biological resources	1.2. Increasing energy efficiency and reducing CO2 emissions through the replacement or modernisation of engines of fishing vessels	Public	296,800.00	280,000.00	16,800.00	127,200.00	424,000.00	70.0000000000%

Priority	Specific objective	Basis for calculation	Union contribution			National contribution	Total	Co-financing rate
			Total	Union contribution without TA pursuant to Article 36(5) CPR	Union contribution for TA pursuant to Article 36(5) CPR			
1. Fostering sustainable fisheries and the restoration and conservation of aquatic biological resources	1.4. Fostering efficient fisheries control and enforcement, including fighting against IUU fishing, as well as reliable data for knowledge-based decision-making	Public	15,930,740.00	15,029,000.00	901,740.00	6,827,460.00	22,758,200.00	70.0000000000%
1. Fostering sustainable fisheries and the restoration and conservation of aquatic biological resources	1.6. Contributing to the protection and restoration of aquatic biodiversity and ecosystems	Public	5,936,000.00	5,600,000.00	336,000.00	2,544,000.00	8,480,000.00	70.0000000000%
2. Fostering sustainable aquaculture activities, and processing and marketing of fisheries and aquaculture products, thus contributing to food security in the Union	2.1. Promoting sustainable aquaculture activities, especially strengthening the competitiveness of aquaculture production, while ensuring that the activities are environmentally sustainable in the long term	Public	10,580,920.00	9,982,000.00	598,920.00	4,534,680.00	15,115,600.00	70.0000000000%
2. Fostering sustainable aquaculture activities, and processing and marketing of fisheries and aquaculture products, thus contributing to food security in the Union	2.2. Promoting marketing, quality and added value of fisheries and aquaculture products, as well as processing of those products	Public	28,845,841.00	27,213,058.00	1,632,783.00	12,362,504.00	41,208,345.00	69.9999987867%
3. Enabling a sustainable blue economy in coastal, island and inland areas, and fostering the development of fishing and aquaculture communities	3.1. Enabling a sustainable blue economy in coastal, island and inland areas, and fostering the sustainable development of fishing and aquaculture communities	Public	22,871,037.00	21,576,450.00	1,294,587.00	9,801,873.00	32,672,910.00	70.0000000000%
Grand total			97,391,060.00	91,878,359.00	5,512,701.00	41,739,027.00	139,130,087.00	

4. Enabling conditions

Reference: point (i) of Article 22(3) CPR

Table 12: Enabling conditions

Enabling condition	Fulfilment of the enabling condition	Criteria	Fulfilment of criteria	Reference to relevant documents	Justification
1. Effective monitoring mechanisms of the public procurement market	Yes	Monitoring mechanisms are in place that cover all public contracts and their procurement under the Funds in line with Union procurement legislation. That requirement includes:	Yes	Riigihangete register (https://riigihanked.riik.ee Riigihangete seadus) (https://www.riigiteataja.ee/akt/113032019145?leiaKehtiv)	Kõik riiklikku lävendit ületavad riigihankelepingud ja nende hanked fondidest vastavalt ELi hankeõigusele avaldatakse ja teostatakse e-riigihangete keskportaalis „Riigihangete register“ (https://riigihanked.riik.ee), mida haldab Rahandusministeerium kooskõlas komisjoni 11. novembri 2015. aasta rakendusmäärusega (EL) 2015/1986. Riigihangete seaduse kohaselt vastutab Rahandusministeerium järelevalve, aruandluse ja nõustamise eest vastavalt direktiivi 2014/24/EL artiklitele 83 ja 84 ning direktiivi 2014/25/EL artiklitele 99 ja 100. Järelevalve ja aruandlus põhinevad keskest riigihangete registrist hangitud andmetel.
		2. Arrangements to ensure the data cover at least the following elements:	Yes	Riigihangete register (https://riigihanked.riik.ee) Riigihangete seadus (https://www.riigiteataja.ee/akt/113032019145?leiaKehtiv) Konkurentsiseadus (https://www.riigiteataja.ee/akt/102062021018) Info Rahandusministeeriumi veebilehel (https://www.rahandusministeerium.ee/et/e-esmargidtegevused/riigihangete-poliitika/kasulik-teave/riigihankemaastiku-kokkuvotted); https://www.rahandusministeerium.ee/et/ee	a. Võitnud pakkujate nimed, esialgne pakkujate arv ja lepinguline maksumus avaldatakse riigihangete registris lepingu sõlmimise teate vormis vastavalt komisjoni 11. novembri 2015. aasta rakendusmäärusele (EL) 2015/1986. b. Hankija kohustuseks on pärast hanke lõpuleviimist avaldada täidetud lepingust tulenev teave lõpliku hinna kohta riigihangete registris. Teave VKEdes kui otsepakkujate osalemise kohta avaldatakse süsteemi lepingu sõlmimise teates – 100% e-hankeid teostatakse keskses hankeregistris.

Enabling condition	Fulfilment of the enabling condition	Criteria	Fulfilment of criteria	Reference to relevant documents	Justification
				smargidtegevused/riigihangete-poliitika/kontaktid)	
		3. Arrangements to ensure monitoring and analysis of the data by the competent national authorities in accordance with article 83 (2) of directive 2014/24/EU and article 99 (2) of directive 2014/25/EU.	Yes	Info Rahandusministeeriumi veebilehel (https://www.rahandusministeerium.ee/et/e-smargidtegevused/riigihangete-poliitika/kasulik-teave/riigihankemaastiku-kokkuvotted); https://www.rahandusministeerium.ee/et/ee-smargidtegevused/riigihangete-poliitika/kontaktid)	Järelevalve (seire) ja analüüsi eest vastutav asutus on Rahandusministeerium. Järelevalvega seotud kohustused on sätestatud riigihangete seaduses. Järelevalve eest vastutavad 4 inimest ja üks inimene vastutab riigihangete andmete üldanalüüsi eest.
		4. Arrangements to make the results of the analysis available to the public in accordance with article 83 (3) of directive 2014/24/EU and article 99 (3) directive 2014/25/EU.	Yes	Ülevaade on avaldatud Rahandusministeeriumi veebilehel (https://www.rahandusministeerium.ee/et/e-smargidtegevused/riigihangete-poliitika/kasulik-teave/riigihankemaastiku-kokkuvotted).	Vastavalt riigihangete seaduse § 180 p-le 7 esitab Rahandusministeerium kord aastas Vabariigi Valitsusele ülevaate riigihankepoliitika kujundamise, nõustamis- ja koolitustegevuse, riikliku järelevalve ja riigihangete registri tegevuse kohta. Ülevaade on avaldatud Rahandusministeeriumi veebilehel (https://www.rahandusministeerium.ee/et/e-smargidtegevused/riigihangete-poliitika/kasulik-teave/riigihankemaastiku-kokkuvotted).
		5. Arrangements to ensure that all information pointing to suspected bid-rigging situations is communicated to the competent national bodies in accordance with Article 83(2) of Directive 2014/24/EU and Article 99(2) of Directive 2014/25/EU.	Yes	Riigihangete seadus (https://www.riigiteataja.ee/akt/113032019145?leiaKehtiv)	Riigihangete seaduses on säte, et kui järelevalve käigus teatavaks saanud asjaolud võivad anda aluse süüteoaktluseks, mis ei ole riigihangete seaduse §-des 213–215 sätestatud väärteona, või millel on võimaliku korruptsioonijuhtumi tunnused, teavitab Rahandusministeerium uurimisasutust või prokuratuuri talle teadaolevatest asjaoludest. Konkurentsiamet on selles tähenduses ka uurimisasutus ja pädev asutus konkurentsiseaduse (vt § 54) järgmise üle järelevalve teostamisel, keda tuleb teavitada rikkumistest. Rahandusministeeriumi veebilehel on info, et ettevõtjate võimaliku konkurentsi

Enabling condition	Fulfilment of the enabling condition	Criteria	Fulfilment of criteria	Reference to relevant documents	Justification
					kahjustava koostöö kahtluse korral tuleb teavitada Konkurentsiametit.
2. Tools and capacity for effective application of State aid rules	Yes	<p>Managing authorities have the tools and capacity to verify compliance with State aid rules:</p> <p>1. For undertakings in difficulty and undertakings under a recovery requirement.</p>	Yes	<p>Teatavat liiki abi tunnistamine siseturuga kokkusobivaks ELi aluslepingu artiklite 107 ja 108 alusel</p> <p>(https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0651&from=ET)</p> <p>Ühenduse suunised raskustes olevate äriühingute päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antava riigiabi kohta (https://ec.europa.eu/competition/state_aid/legislation/rescue_resctructuring_communication_en.pdf)</p>	<p>Vahendusasutus järgib raskustes olevate ettevõtjate määratlust, mis on esitatud Euroopa Komisjoni määruses (EL) nr 651/2014 ja 2014. a teatise „Ühenduse suunised raskustes olevate äriühingute päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antava riigiabi kohta“. IT-lahenduste abil saab vahendusasutus kontrollida taotlejate maksuvõlgasid Maksu- ja Tolliameti (https://www.emta.ee) andmebaasi ja e-äriregistri kaudu (https://www.rik.ee/et/e-ariregister). Vahendusasutusel on e-äriregistri kaudu juurdepääs majandusaasta aruannetele ning kontrollküsimumstikud, et kontrollida ega taotlejad ei ole raskustes ettevõtjad.</p> <p>Abiandjad saavad Eesti riigiabi ja vähese tähtsusega abi registri kaudu kontrollida ega taotleja suhtes ei ole kohaldatud tagasinõudmist.</p>
		<p>2. Through access to expert advice and guidance on State aid matters, provided by State aid experts of local or national bodies.</p>	Yes	<p>Teave riigiabi kohta (https://www.rahandusministeerium.ee/et/riigiabi)</p>	<p>Riigiabi koordineerijaks on Rahandusministeerium, kes annab nõu ja suuniseid abiandjatele.</p> <p>Riigiabi siseriiklikud menetlusreeglid on konkurentsiseaduse 6. peatükis. Vastavalt §-le 492 on asutatud riigiabi ja vähese tähtsusega abi register, mis on kasutusel aastast 2009 ja hõlmab kogu vähese tähtsusega abi ja riigiabi Eestis, välja arvatud põllumajanduslik riigiabi. Registrit kasutatakse vähese tähtsusega abi nõuete täitmise kontrollimiseks.</p> <p>Rahandusministeerium vastutab registri kaudu tehtavate riigiabi ja vähese tähtsusega abi aruandluskohustuste eest. Kalamajandusliku riigiabi siseriiklikud</p>

Enabling condition	Fulfilment of the enabling condition	Criteria	Fulfilment of criteria	Reference to relevant documents	Justification
					<p>reegliid on sätestatud kalandusturu korraldamise seaduses.</p> <p>Päringuid abi ja väljamaksete kohta saab teha veebisaidil: https://www.rahandusministeerium.ee/et/riigiabi, kus on ka teave riigiabi kohta, viited Euroopa Komisjoni juhendmaterjalidele ja RM riigiabi käsiraamat.</p> <p>On loodud riigiabi võrgustik, kuhu kuulub umbes 90 inimest, mille eesmärk on kiiresti jagada riigiabialast teavet ja kogemusi. Regionaal- ja Põllumajandus- ja Maaeluministeeriumis töötab 1 inimene, kes omab põhjalikke teadmisi riigiabi reeglite osas.</p>
3. Effective application and implementation of the Charter of Fundamental Rights	Yes	<p>Effective mechanisms are in place to ensure compliance with the Charter of Fundamental Rights of the European Union ('the Charter') which include:</p> <p>1. Arrangements to ensure compliance of the programmes supported by the Funds and their implementation with the relevant provisions of the Charter.</p>	Yes	<p>https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/tratbodyexternal/Download.aspx?symbolno=HRI%2fCORE%2fEST%2f2015&Lang=en</p> <p>Eesti Vabariigi põhiseadus (https://www.riigiteataja.ee/akt/115052015002)</p> <p>Soolise võrdõiguslikkuse seadus (https://www.riigiteataja.ee/akt/126042013009)</p> <p>Võrdse kohtlemise seadus (https://www.riigiteataja.ee/akt/106072012022)</p>	<p>Eestis on siseriikliku õiguse ja rahvusvaheliste lepingutega loodud mehhanism harta järgimiseks, sh jaotis I (väärikus, § 1-5) EV põhiseadus (PS) § 10, 17, 18, 20, 29. Jaotis II (vabadused, § 6-19) PS § 20, 26, 27, 29, 31, 32, 36-38, 40, 41, 43, 47, Isikuandmete kaitse seaduse ja Välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seadusega. Jaotis III (võrdsus, § 20-26) PS § 12 ja 28, võrdse kohtlemise seaduse, soolise võrdõiguslikkuse seadusega. Jaotis IV (solidarsus, § 27-38), PS § 27-29, Töölepinguseadus. Jaotis V (kodanike õigused, §39-46), PS § 3, 12, 34, 44, 46, Haldusmenetluse seadus. ÜSS 2021-2027 § 7 (3) järgi rakendusasutus koordineerib ja seirab keskselt oma valdkonnas toetustega strateegia „Eesti 2035“ aluspõhimõtete hoidmisele (sh harta väärtused) ja sihtide saavutamisele kaasaaitamist. Hartaga kooskõla nõue on läbivates projektivalikukriteeriumides. Võrdõiguslikkuse kompetentsikeskus</p>

Enabling condition	Fulfilment of the enabling condition	Criteria	Fulfilment of criteria	Reference to relevant documents	Justification
		2. Reporting arrangements to the monitoring committee regarding cases of non-compliance of operations supported by the Funds with the Charter and complaints regarding the Charter submitted in accordance with the arrangements made pursuant to Article 69(7).	Yes	Seirekomisjoni suhtluseks kasutatakse eraldi e-posti ja komisjoniliikmete nimekiri on kättesaadav Regionaal- ja Põllumajandus- ja Maaeluministeeriumi kodulehel https://www.agri.ee/et/euroopa-merendus-ja-kalandusfondi-2014-2020-rakenduskava-seirekomisjon .	tagavad koolitused EL põhiõiguste harta nõuetega arvestamiseks. Korraldusasutus, kes täidab seirekomisjoni sekretariaadi ülesandeid, lisab Hartat puudutavad kaebused seirekomisjoni päevakorda. Seirekomisjoni suhtluseks kasutatakse eraldi e-posti ja komisjoniliikmete nimekiri on kättesaadav EMKVF-i rakenduskava kodulehel. Kõigil komisjoniliikmetel on võimalik avada arutelu e-posti loendi abil või lisada arutelupunktid seirekomisjoni koosoleku päevakorda, kui peaks ilmema juhtum, mille puhul ei vasta fondidest toetatav tegevus ELi põhiõiguste hartale, sh mis tahes kahtluse korral, et vaatamata kõigile hetkel kehtivatele menetlusnõuetele võib esineda harta mittejärgimist. Vastavalt seirekomisjoni töökorrale, mis kinnitatakse esimesel seirekomisjoni koosolekul, annab korraldusasutus vajadusel seirekomisjoni koosolekul ülevaade esitatud kaebustest, mille puhul ei vasta EMKVFi toetatav tegevus hartale.
4. Implementation and application of the United Nations Convention on the rights of persons with disabilities (UNCPRD) in accordance with Council Decision 2010/48/EC	Yes	A national framework to ensure implementation of the UNCPRD is in place that includes: 1. Objectives with measurable goals, data collection and monitoring mechanisms.	Yes	„Heaolu arengukava 2016–2023“ (https://www.sm.ee/et/heaolu-arengukava-2016-2023).	Puuetega inimeste õiguste kaitse tagamine on jagatud erinevate strateegiate vahel. Strateegia puuetega inimeste õiguste kaitse poliitikaks on seatud „Heaolu arengukavas 2016–2023“. Sihtrühma ees seisvaid probleeme, poliitikameetmeid ja asjakohaseid näitajaid on kirjeldatud sama arengukava programmides. Samuti katab PIK nõudeid strateegia „Eesti 2035“. 2023. a alguses kinnitatakse „Heaolu arengukava 2023-2030“, mis katab tervikuna ÜRO PIK nõuded. Statistikat puudega inimeste olukorrast kogub Statistikaamet Eesti Sotsiaaluuringu, Eesti

Enabling condition	Fulfilment of the enabling condition	Criteria	Fulfilment of criteria	Reference to relevant documents	Justification
					Tööjõu-uuringu, Tööelu uuringu ja Leibkonna eelarve uuringu kaudu ja vastavate tervise-, vananemise- ja pensioniteemaliste uuringutega. Sotsiaalministeerium avaldab regulaarset sotsiaalhoolekande statistikat ja vajaduse korral viib läbi konkreetseid uuringuid.
		2. Arrangements to ensure that accessibility policy, legislation and standards are properly reflected in the preparation and implementation of the programmes.	Yes	<p>Ligipääsetavuse nõukogu (https://www.sm.ee/et/ligipaasetavuse-noukogu)</p> <p>Ligipääsetavuse rakkerühm https://www.riigikantselei.ee/ligipaasetavus</p> <p>Puudega inimeste erivajadustest tulenevad nõuded ehitisele (https://www.riigiteataja.ee/akt/131052018055)</p> <p>Eluruumile esitatavad nõuded (https://www.riigiteataja.ee/akt/103072015034?leiaKehtiv)</p> <p>WCAG 2.0 rakendusjuhised https://www.mkm.ee/et/wcag-20-rakendusjuhised</p>	Ligipääsetavus on „Eesti 2035“ strateegiline siht ja aluspõhimõte PIK konventsiooni artikli 9 tähenduses. Tervikliku ligipääsetavuspoliitika väljatöötamiseks loodi Vabariigi Valitsuse poolt 2019 Ligipääsetavuse rakkerühm. Võrdõiguslikkuse kompetentsikeskus annab korraldus- ja rakendusasutustele ligipääsetavuse ja võrdsete võimaluste aspektides nõu ja kooskõlastab meetmepõhiseid õigusakte. 2018. aastal jõustusid määrused: „Puudega inimeste erivajadustest tulenevad nõuded ehitisele“ „Eluruumile esitatavad nõuded“ Alates 1. jaanuarist 2019 teostab määruste kohaldamise üle riiklikku järelevalvet Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet. TTJA teostab järelevalvet füüsilise keskkonna ligipääsetavuse üle ning on kavandatud ka teostama järelevalvet EL Ligipääsetavuse direktiivi (EL) 2019/882 üle. Võrdõiguslikkuse kompetentsikeskus kontrollib, et Eesti seadusi ÜRO PIK valguses täidetak kõigil tasanditel EL meetmete rakendamisel.
		3. Reporting arrangements to the monitoring committee regarding cases of non-compliance of operations supported by the Funds with the UNCRPD and complaints regarding the UNCRPD	Yes	<p>Sotsiaalkindlustuse programm https://www.sm.ee/sites/default/files/lisa_5_sotsiaalkindlustuse_programm.pdf</p> <p>Hoolekandeprogramm</p>	Alates 1.01.2019 täidab õiguskantsler ÜRO PIK rakendamise edendamise, kaitse ja seire ülesandeid. 2019 moodustati õiguskantsleri juurde puuetega inimeste nõukoda, mille eesmärk on nõustada

Enabling condition	Fulfilment of the enabling condition	Criteria	Fulfilment of criteria	Reference to relevant documents	Justification
		submitted in accordance with the arrangements made pursuant to Article 69(7).		https://www.sm.ee/sites/default/files/lisa_4_hoolekandeprogramm_2020_2023.pdf	<p>õiguskantslerit puuetega inimeste õiguste edendamise, kaitse ja järelvalve teemal. Nõukoda on moodustatud ÜRO PIK artikli 33 lõike 3 alusel. EMKVFi puhul on arutelude kontaktpunktiks seirekomisjon, mis võib vajadusel hõlmata asjaomaseid katusorganisatsioone ja vajaduse korral laiendab liikmesriik partnerite nimekirja. Seirekomisjoni liige võib teha seirekomisjoni esimehele põhjendatud ettepaneku seirekomisjoni kokkukutsumiseks ja/või esitada täiendava päevakorra punkti ettepaneku kui peaks ilmnema juhtum, mille puhul ei vasta EMKVFi toetatav tegevus ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsioonile. Vastavalt seirekomisjoni töökorrale, mis kinnitatakse esimesel seirekomisjoni koosolekul, annab korraldusasutus vajadusel seirekomisjoni koosolekul ülevaate esitatud kaebustest, mille puhul ei vasta EMKVFi toetatav tegevus ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsioonile.</p>

5. Programme authorities

Reference: point (k) of Article 22(3) and Articles 71 and 84 CPR

Table 13: Programme authorities

Programme authorities	Name of the institution	Contact name	Position	Email
Managing authority	Regionaal- ja Põllumajandusministeerium Maaeluministeerium	Sigmar Suu-Ain Soome	Kalanduspoliitika osakonna Kalamajandusosakonna juhataja	sigmar.suuain@agri.ee
Audit authority	Regionaal- ja Põllumajandusministeerium Maaeluministeerium	Margit Krieger	Siseauditi osakonna juhataja	margit.krieger@agri.ee
Body which receives payments from the Commission	Rahandusministeerium	Marge Kaljas	Riigikassa osakonna nõunik	marge.kaljas@fin.ee

5. Programme authorities

The repartition of the reimbursed amounts for the technical assistance pursuant to Article 36(5) CPR if more bodies are identified to receive payments from the Commission

Reference: Article 22(3) CPR

Table 13A: The portion of the percentages set out in point (b) of Article 36(5) CPR that would be reimbursed to the bodies which receive payments from the Commission in case of technical assistance pursuant to Article 36(5) CPR (in percentage points)

6. Partnership

Reference: point (h) of Article 22(3) CPR

Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi 2021-2027 rakenduskava väljatöötamise protsessis on [Regionaal- ja Põllumajandusministerium](#) (fondi rakendajana) pakkunud valdkonna huvirühmadele ja laiemale avalikkusele erinevaid võimalusi kaasaráäkimiseks ja koostööks. Huvirühmade kaasamisel on lähtutud nii Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 artiklist 8 kui ka kaasamise heast tavast, kuhu on koondatud soovitusel Eesti riigiasutustele.

Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi 2021-2027 rakenduskava koostamisel tugineti Vabariigi Valitsuse poolt 2021. aasta aprillis heaks kiidetud riiklikule valdkonna arengukavale „Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030“. Arengukava arenguprobleemide ja võimaluste kaardistamise kaasati nii põllumajanduse kui ka kalandusega tegelevad esindusorganisatsioonid, teadus- ja haridusasutused, elukeskkonna arenguga tegelevad kodanikuühendused ja avaliku sektori organisatsioonid. Arengukava tegevussuuna 8 „Kestlik kalandus“ raames kaardistati hetkeolukord ning koostati SWOT analüüs, mis sai sisendiks Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi 2021-2027 rakenduskava väljatöötamisel.

Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi 2021-2027 rakenduskava ettevalmistamise protsess sai alguse 2019. aastal. [Regionaal- ja PõllumajandusMaaelu](#)ministerium on kalandussektori esindajate kaasamist otsuste kavandamise ja langetamise väga oluliseks pidanud, tagamaks fondivahendite efektiivne ja terviklik rakendamine ning püstitatud eesmärkide saavutamine. Perioodi 2021-2027 rakenduskava ettevalmistamiseks moodustati nii valdkondlikud töörühmad (vesiviljelus, veelusressursside töötlemine, kalapüük) kui ka nõuandva õigusega ekspertkomisjon. Töörühmade ja ekspertkomisjoni moodustamiseks saatis [Regionaal- ja PõllumajandusMaaelu](#)ministerium kutse kalanduse valdkondade (kalapüük, vesiviljelus, töötlemine) esindusorganisatsioonidele, ülikoolidele, keskkonnaühendustele, rannapiirkondadele ja avaliku sektori esindajatele, kes said nimetada oma esindajad töörühmadesse ja ekspertkomisjoni. Valdcondlike töörühmade peamisteks ülesanneteks olid Eesti kalandussektori arenguvajaduste ja arengusuundade määramine erinevate sektorite (vesiviljelus, veelusressursside töötlemine, kalapüük) lõikes, rakenduskava ettevalmistamise protsessis osalemine ja ettepanekute esitamine, rahastatavate eesmärkide ja meetmete valiku väljaselgitamine. Töörühmade detailsemad kohtumised leidsid aset 2019. aasta jooksul ning kohtumiste peamised teemad olid järgmised: probleemide ja kitsaskohtade kaardistamine, kitsaskohtade leevendamise lahendused ja meetmed (nii uued tegevused kui ka juba EMKF 2014-2020 perioodil rakendatud meetmed), rakendatavate toetusmeetmete mõju valdkonnale ning võimalikud tulemused perioodi 2021-2027 lõpuks. Rakenduskava ettevalmistamiseks moodustas [valdkonna eest vastutavmaaelu](#)minister 27. märtsi 2019. aasta käskkirjaga nr 60 nõuandva ekspertkomisjoni, kuhu kuulusid asjaomaste ministeriumite, kalandussektori esindusorganisatsioonide, kalandusvaldkonnaga seotud teadus- ja arendusasutuste, Eesti Keskkonna Ühenduste Koja ning Eesti Linnade ja Valdade Liidu esindajad. Ekspertkomisjoni istungid toimusid perioodil 2019-2021, kokku toimus 7 istungit (istungid toimusid nii [Maaelu](#)ministeriumis kohapeal kui ka Zoomi keskkonnas (arvestades riigis valitsevat epidemioloogilist olukorda)). Ekspertkomisjoni liikmetele tutvustati kavandatavaid toetusmeetmeid perioodiks 2021-2027 ning meetmete eelarve jaotust, samuti saadeti tutvumiseks asjakohased EL õigusaktide eelnõud. Komisjoni liikmetele anti võimalus kaasa rääkida nii uue perioodi rakenduskava olukorrajelduse, SWOT analüüsi kui ka kavandatavate toetusmeetmete tingimuste osas. Täiendusi ja parandusi sai teha nii kirjalike ettepanekutena kui ka ekspertkomisjoni aruteludel. [Maaelu](#)ministeriumi [ametnikud](#) analüüsisid teatud ettepanekuid ning andmete olemasolu ja ettepanekute põhjendatuse korral täiendati rakenduskava prioriteetide olukorrajeldust ja SWOT analüüsi. Erinevate esitatud ettepanekute puhul püüti leida konsensus ja tasakaal huvirühmade ja soovide vahel. Ekspertkomisjoni liikmete üksikasjalikud ettepanekud toetusmeetmete tingimuste kohta, mis läksid kaugemale rakenduskava koostamiseks vajalikust detailsusest, võeti teadmiseks ja võetakse aruteluks edaspidi juba meetmemääruste väljatöötamisel. Ekspertkomisjoni istungite protokollid on avalikustatud [Regionaal- ja PõllumajandusMaaelu](#)ministeriumi veebilehel: <https://www.agri.ee/et/eesmargid-tegevused/euroopa-merendus-kalandus-ja-vesiviljelusfond-emkvf-2021-2027>.

Üldsuse ja huvirühmade kaasamisel oli oluline roll keskkonnamõju strateegilise hindamise (edaspidi KSH) läbiviimisel. „Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi 2021-2027 rakenduskava“ keskkonnamõju strateegiline hindamine algatati [valdkonna eest vastutavamaa](#)eluministri 8. jaanuari 2020. aasta käskkirjaga nr 11. Maaeluministeeriumi 15. juuni 2020. aasta kirjaga küsiti seisukohti „Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi rakenduskava 2021–2027“ keskkonnamõju strateegilise hindamise programmi sisu osas nii ministeeriumitelt, erinevatelt avaliku sektori asutustelt, esindusorganisatsioonidelt, ülikoolidelt kui ka ekspertkomisjoni liikmetelt. KSH programmi avalik väljapanek toimus ajavahemikul 01.09.2020-17.09.2020 ning sellega oli võimalik tutvuda nii [Regionaal- ja PõllumajandusMaa](#)eluministeeriumi veebilehel kui [Maa](#)eluministeeriumis kohapeal. KSH programmi avalik arutelu toimus 08. oktoobril 2020. aastal [Maa](#)eluministeeriumis. Seoses riigis kehtestatud piirangutega sai avalikust arutelust soovi korral osa võtta ka elektroonilise keskkonna vahendusel. Keskkonnamõju strateegilise hindamise programmi nõuetele vastavaks tunnistamise teade avaldati ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded.

Maaeluministri 22. juuli 2021. aasta kirjaga paluti partneritel ja huvirühmadel esitada oma seisukohad KSH eelnõu kohta. Ajavahemikus 17.11.-07.12.2021 toimus rakenduskava KSH aruande eelnõu avalik väljapanek [Maa](#)eluministeeriumis. KSH aruande eelnõu avaliku väljapaneku ajal oli võimalik esitada ettepanekuid, küsimusi ja vastuväiteid kirjalikult [Maa](#)eluministeeriumi e-posti aadressil kuni 07. detsembrini 2021. aastal ning eelnõu avalik arutelu toimus 15. detsembril 2021. aastal [Maa](#)eluministeeriumis (lisaks oli võimalus osaleda elektroonilise kanali kaudu). KSH avaliku konsultatsiooni käigus said selle kohta arvamusi esitada ka teised organisatsioonid ja isikud, kes ei olnud otseselt ekspertkomisjoni töösse kaasatud. KSH aruanne kinnitati Maaeluministri 09.06.2022 käskkirjaga 1.1-2/68.

Kalandussektori esindajaid ja huvirühmi kaasatakse lisaks fondi ettevalmistamisele ka perioodi 2021-2027 rakendamise jooksul. Rakenduskava eesmärkide täitmise ning programmi edenemise tempo jälgimiseks moodustatakse seirekomisjon lähtuvalt partnerluse printsiibist ning ametkondade ja fondide vahelise koordineerimise tagamise eesmärgist. Seirekomisjoni moodustab ja selle tööd juhib [Regionaal- ja PõllumajandusMaa](#)eluministeerium ning selle koosseis ja koosolekute protokollid avalikustatakse [Maa](#)eluministeeriumi veebilehel. Perioodil 2014-2020 kuulusid seirekomisjoni asjaomaste ministeeriumide ja teiste avalike institutsioonide esindajad, sektori esindusorganisatsioonid, valitsusväliste organisatsioonide esindajad, teadlased jne. Partnerlus on välja kujunenud mitme programmiperioodi jooksul ning saadud kogemused on tõestanud seniste partnerite kaasamise tulemuslikkust. Kuna kalandussektori (kalapüük, vesiviljelus, töötlemine) esindusorganisatsioonid ning erinevad sotsiaalpartnerid on esindanud rakenduskava elluviimisest enim mõjutatud huvirühmi, siis perioodil 2021-2027 kutsutakse seirekomisjoni osalema suuremalt jaolt samad partnerid (võimalusel kaasatakse Eesti Keskkonna Ühenduste Koja ning Eesti Linnade ja Valdade Liidu esindajad (kes kuulusid rakenduskava ettevalmistava ekspertkomisjoni koosseisu)). Kuna EMKVF on oma olemuselt väga sektorispetsiifiline, siis seirekomisjoni liikmete ringi ei ole plaanis laiendada noorteorganisatsioonide osas. Küll aga on plaanis kaasata noori konkreetsete tegevuste tasandil erinevate toetusmeetmete raames. Näiteks EMKFi perioodil korraldas Kalanduse teabekeskus meetme „Teadlaste ja kalurite koostöötoetus“ raames lastele ja noortele suunatud erinevaid üritusi, laagreid, konkursse jne. EMKFi neljanda prioriteedi raames, mis oli suunatud ranna- ja sisevete kalanduse ja kalandusega seotud piirkondade arendamisele, korraldati lastele ja noortele suunatud kalandus- ja merendusteemalisi laagreid, anti välja kalandusteemalisi raamatuid ja filme ning loodetavasti sarnane praktika jätkub ka EMKVF-i perioodil.

7. Communication and visibility

Reference: point (j) of Article 22(3) CPR

EMKVF 2021-2027. aasta kommunikatsioonitegevuste eesmärk on tagada sihtrühma teadlikkus EMKVFi rahastamisvõimalustest, vahendite kasutamise efektiivsusest ja mõjust ning toetuste planeerimise ja jagamise läbipaistvusest. Kommunikatsioon toetab põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukavas (PõKa 2030) püstitatud kalandusega seotud üldiste eesmärkide saavutamist, võttes aluseks ELi investeerimisfondide poliitikast tuleneva raamistiku. Strateegiliselt oluliste tegevuste ja selliste tegevuste puhul, mille kogumaksumus on enam kui 10 000 000 eurot, korraldatakse teavitamisüritusi või –tegevusi. Kommunikatsioonitegevused viiakse ellu lähtudes Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrustes nr 2021/1060 ja nr 2021/1139 sätestatust.

Kommunikatsioonitegevuste alaeesmärgid:

- teadlikkuse tõstmine EMKVFi rahastamisest ja ELi panusest kalapüügi- ja vesiviljelustoodete tootmise ja töötlemise ning kalanduspiirkondade arengu edendamisel;
- taotlejate teavitamine toetusvõimalustest tagamaks laialdast taotlemishuvi ning esitatavate taotluste kõrgema kvaliteedi;
- teadlikkuse suurendamine toetuse jagamise põhimõtetest, toetuse kasutamise reeglistikust ning toetust vahendavatest asutustest, et tagada toetuste planeerimise ja rakendamise protsessi läbipaistvus.

Peamised kommunikatsioonitegevused:

- avalikkusele suunatud ürituste korraldamine – avatud kalasadamate päev, aasta kalandusteo valimine, avatud kalatalude päev, kodumaise kasvatuskala nädal;
- õpitubade läbiviimine (nt haridusasutustes);
- koolituste, teabepäevade korraldamine;
- foorumite, ümarlaudade läbiviimine;
- pressiteadete, artiklite, blogipostituste, kuulutuste koostamine ja avaldamine;
- kodulehtede arendamine, aja- ning asjakohastamine;
- sotsiaalmeedias info avaldamine;
- infomaterjalide koostamine, trükk ja jagamine;
- tele- ja raadioklippide kontseptsiooni väljatöötamine ja rakendamine.

Siht- ja sidusrühmad:

- laiem avalikkus – kogu Eesti elanikkond, sh eesti- ja muukeelne;
- potentsiaalsed taotlejad;
- toetuse saajad;
- kasusaajad – sh kogukonnad, piirkonnad;
- partnerid – sh katusorganisatsioonid, valdkondlikud erialaliidud, tegevusrühmad, haridus- ja teadusasutused, poliitikakujundajad, avalik sektor.

Peamised kommunikatsioonikanalid:

- meedia – televisioon ja raadio, trükimeedia, veebiportaalid, sotsiaalmeedia;
- reklaamikandjad ja infomaterjalid;

- EMKVF-i rakendamise seotud asutuste kodulehed – peamiseks fondi ning selle eesmärgi ja rahastamisvõimalusi tutvustavaks kommunikatsioonikanaliks on Põllumajanduse Registre ja Informatsiooni Ameti koduleht (www.pria.ee), kuhu koondatakse info toetuste, taotlejale ning taotlejale esitatavate nõuete, toetuste ajakava, toetuste saajate, objektide tähistamise, parimate praktikate, saavutatud tulemuste jne kohta. EMKVF-i puudutav informatsioon on nimetatud kodulehel kättesaadav hiljemalt 6 kuu möödudes rakenduskava kinnitamisest Euroopa Komisjoni poolt. Kodulehel kajastatavat infot uuendatakse operatiivselt. EMKVF-i rakenduskava koduleht seotakse Ühissätete määruse artiklis 46 nimetatud fondide ühtse veebiportaaliga;
- otsesuhtluskanalid – piirkondlikud esindajad, infopäevad, seminarid, kohtumised, ümarlauad, foorumid.

Kommunikatsioonitegevuste tulemuslikkuse hindamiseks kasutatakse järgmisi näitajaid:

-üldine teadlikkus EMKVF-st (lähtetase 2021a. 11%*, sihttase 2029a. 20%)

-üldine arvamus EMKVF-i toetuse kasulikkusest (lähtetase 2021a. 38%*, sihttase 2029a. 50%)

-esmakordselt toetust saanute osakaal kõigi toetuse saajate hulgas (lähtetase 2021a. 0%, sihttase 2029a. 5%**)

*lähtetaseme aluseks on üldine teadlikkus EMKVF-st ning arvamus toetuse kasulikkusest (<https://www.agri.ee/sites/default/files/content/uuringud/uuring-2021-mak-emkf-teadlikkus.pdf>)

** indikaatori arvutamise aluseks on EMKF ja EMKVF toetuste andmebaasi andmed

Eesmärkide saavutamise hindamiseks viiakse läbi iga-aastased fondi teadlikkuse alased uuringud, seiratakse taotlemise aktiivsust ning analüüsitakse meediakajastusi, sotsiaalmeedia ning veebilehtede kasutust.

Kommunikatsioonikava elluviimist koordineerib ~~Regionaal- ja Põllumajandus~~ **Regionaal- ja Põllumajandus** ~~Maaelu~~ **Maaelu** ministerium, mille avalike suhete osakonna esindaja täidab programmi kommunikatsioonijuhi ülesandeid. Peamiseks kommunikatsioonijuhi vastutusvaldkondadeks on üldsusele mõeldud teavitustegevuste planeerimine ning koordineerimine, potentsiaalsetele taotlejatele suunatud ajakohastatud informatsiooni edastamise tagamine, Euroopa Liidu INFORM võrgustiku töös osalemine ning erinevate sidusrühmade ja osapooltega teavitusalase koostöö koordineerimine ja tugevdamine. Tegevuste elluviimisesse kaasatakse nii vahendusasutust, kui ka ülikoole, kalanduspiirkondade tegevusrühmi, sektori esindusorganisatsioone jne.

Kommunikatsioonitegevuste detailsem iga-aastane planeerimine ning jooksvate küsimuste lahendamine toimub korraldusasutuse eestvedamisel regulaarsete kohtumiste ning igapäevase suhtlemise käigus.

Kommunikatsioonikava viiakse ellu programmiperioodi 2021-2027 jooksul. Teavitustegevuste indikatiivne eelarve on 245 000 eurot. Tegevused rahastatakse EMKVF-i tehnilise abi eelarvest.

8. Use of costs, lump sums, flat rates and financing not linked to costs

Reference: Articles 94 and 95 CPR

Table 14: Use of unit costs, lump sums, flat rates and financing not linked to costs

Intended use of Articles 94 and 95 CPR	Yes	No
From the adoption, programme will make use of reimbursement of the Union contribution based on unit costs, lump sums and flat rates under the priority according to Article 94 CPR (if yes, fill in appendix 1)	☒	☐
From the adoption, programme will make use of reimbursement of the Union contribution based on financing not linked according to Article 95 CPR (if yes, fill in appendix 2)	☐	☒

Appendix 1

A. Summary of the main elements

Priority	Specific objective	Estimated proportion of the final allocation within the priority to which the SCO will be applied in %	Type(s) of operation covered		Indicator triggering reimbursement		Unit of measurement for the indicator triggering reimbursement	Type of SCO (stanrd scale of unit, lump sums or flat rates)	Amount (in EUR) or percentage (in case of flat rates) of the SCO
			Code	Description	Code	Description			
1. Fostering sustainable fisheries and the restoration and conservation of aquatic biological resources	1.1. Strengthening economically, socially and environmentally sustainable fishing activities	0.004%	02. Promoting conditions for economically viable, competitive and attractive fisheries, aquaculture and processing sectors	Päikesepaneelide paigaldamine		Paigaldatud päikesepaneelide võimsus	kW	Unit cost	<16 kW – 560 €/kW, 16 -<50 kW – 516 €/kW, 50-<200kW - 497€/kW, 200kW≥ – 475 €/kW.
1. Fostering sustainable fisheries and the restoration and conservation of aquatic biological resources	1.1. Strengthening economically, socially and environmentally sustainable fishing activities	0.0765%	02. Promoting conditions for economically viable, competitive and attractive fisheries, aquaculture and processing sectors	Selektiivsete püügivahendite kasutuselevõtmise soodustamine		Soetatud lõkspüüniste (FIX) arv tüüpide lõikes	tk	Unit cost	Avaveemörd (suukõrgusega 3 m ja enam) - 8040 eurot Avaveemörd (suukõrgusega 3m ja enam) 2 kereline - 14 533 eurot Ääremörd suukõrgusega 1-3 meetrit - 6471 eurot Ääremörd suukõrgusega 1-3 meetrit 2 kereline - 9099 eurot Ääremörd suukõrgusega kuni 1 meeter - 4836 eurot Ääremörd suukõrgusega kuni 1 meeter 2 kereline - 6328 eurot.
1. Fostering sustainable fisheries and the restoration and conservation of aquatic biological resources	1.1. Strengthening economically, socially and environmentally sustainable fishing activities	0.0057%	02. Promoting conditions for economically viable, competitive and attractive fisheries, aquaculture and processing sectors	Taotlusdokumentide ettevalmistamine		Heakskiidetud taotluste arv, mille puhul kasutati taotlusdokumentide ettevalmistavaid tegevusi	tk	Unit cost	256 eurot
1. Fostering sustainable fisheries and the restoration and conservation of aquatic biological resources	1.2. Increasing energy efficiency and reducing CO2 emissions through the replacement or modernisation of engines of fishing vessels	0.096%	03. Contributing to climate neutrality	Taotlusdokumentide ettevalmistamine		Heakskiidetud taotluste arv, mille puhul kasutati taotlusdokumentide ettevalmistavaid tegevusi	tk	Unit cost	256 eurot
2. Fostering sustainable aquaculture activities,	2.1. Promoting sustainable aquaculture activities, especially strengthening the competitiveness of aquaculture	0.0036%	02. Promoting conditions for economically	Päikesepaneelide paigaldamine		Paigaldatud päikesepaneelide võimsus	kW	Unit cost	<16 kW – 560 €/kW, 16 -<50 kW – 516 €/kW,

Priority	Specific objective	Estimated proportion of the final allocation within the priority to which the SCO will be applied in %	Type(s) of operation covered		Indicator triggering reimbursement		Unit of measurement for the indicator triggering reimbursement	Type of SCO (stanrd scale of unit, lump sums or flat rates)	Amount (in EUR) or percentage (in case of flat rates) of the SCO
			Code	Description	Code	Description			
and processing and marketing of fisheries and aquaculture products, thus contributing to food security in the Union	production, while ensuring that the activities are environmentally sustainable in the long term		viable, competitive and attractive fisheries, aquaculture and processing sectors						50-<200kW - 497€/kW, 200kW≥ – 475 €/kW.
2. Fostering sustainable aquaculture activities, and processing and marketing of fisheries and aquaculture products, thus contributing to food security in the Union	2.1. Promoting sustainable aquaculture activities, especially strengthening the competitiveness of aquaculture production, while ensuring that the activities are environmentally sustainable in the long term	0.001%	02. Promoting conditions for economically viable, competitive and attractive fisheries, aquaculture and processing sectors	Taotlusdokumentide ettevalmistamine		Heakskiidetud taotluste arv, mille puhul kasutati taotlusdokumentide ettevalmistavaid tegevusi	tk	Unit cost	256 eurot
2. Fostering sustainable aquaculture activities, and processing and marketing of fisheries and aquaculture products, thus contributing to food security in the Union	2.2. Promoting marketing, quality and added value of fisheries and aquaculture products, as well as processing of those products	0.0047%	02. Promoting conditions for economically viable, competitive and attractive fisheries, aquaculture and processing sectors	Päikesepaneelide paigaldamine		Paigaldatud päikesepaneelide võimsus	kW	Unit cost	<16 kW – 560 €/kW, 16 –<50 kW – 516 €/kW, 50-<200kW - 497€/kW, 200kW≥ – 475 €/kW.
2. Fostering sustainable aquaculture activities, and processing and marketing of fisheries and aquaculture products, thus contributing to food security in the Union	2.2. Promoting marketing, quality and added value of fisheries and aquaculture products, as well as processing of those products	0.0017%	02. Promoting conditions for economically viable, competitive and attractive fisheries, aquaculture and processing sectors	Taotlusdokumentide ettevalmistamine		Heakskiidetud taotluste arv, mille puhul kasutati taotlusdokumentide ettevalmistavaid tegevusi	tk	Unit cost	256 eurot
2. Fostering sustainable aquaculture activities, and processing and marketing of fisheries and aquaculture products, thus contributing to food security in the Union	2.2. Promoting marketing, quality and added value of fisheries and aquaculture products, as well as processing of those products	0.0397%	02. Promoting conditions for economically viable, competitive and attractive fisheries, aquaculture and processing sectors	Tootmis- ja turustamiskavade rakendamine		Heakskiidetud tootmis- ja turustamiskava rakendamise periood	Kuu	Unit cost	4189 EUR
3. Enabling a sustainable blue economy in coastal, island and inland areas, and fostering the development of fishing and aquaculture communities	3.1. Enabling a sustainable blue economy in coastal, island and inland areas, and fostering the sustainable development of fishing and aquaculture communities	0.0083%	13. CLLD preparation actions	Kalanduspiirkondade strateegiate koostamine		Esitatud nõuetekohaste strateegiate arv	tk	Unit cost	31 821
3. Enabling a sustainable blue economy in coastal, island and inland areas, and fostering the development of	3.1. Enabling a sustainable blue economy in coastal, island and inland areas, and fostering the sustainable development of fishing and aquaculture communities	0.1672%	15. CLLD running costs and animation	Kohaliku tegevusrühma toetus		Vahendusasutuse poolt välja makstud projektide toetuse (2021/1060 artikkel 34 lõige 1 punkt b) summa.	euro	Unit cost	Vahendusasutuse poolt välja makstud projektide toetuse summast 0,2 eurot iga

Priority	Specific objective	Estimated proportion of the final allocation within the priority to which the SCO will be applied in %	Type(s) of operation covered		Indicator triggering reimbursement		Unit of measurement for the indicator triggering reimbursement	Type of SCO (standrd scale of unit, lump sums or flat rates)	Amount (in EUR) or percentage (in case of flat rates) of the SCO
			Code	Description	Code	Description			
fishing and aquaculture communities									projektitoetuse euro kohta kohalikule tegevusrühmale, mille eelarve on üle 2 miljoni euro. Vahendusasutuse poolt välja makstud projektide toetuse summast 0,25 eurot iga projektitoetuse euro kohta kohalikule tegevusrühmale, mille eelarve on alla 2 miljoni euro.
3. Enabling a sustainable blue economy in coastal, island and inland areas, and fostering the development of fishing and aquaculture communities	3.1. Enabling a sustainable blue economy in coastal, island and inland areas, and fostering the sustainable development of fishing and aquaculture communities	0.0204%	14. CLLD implementation of strategy	Päikesepaneelide paigaldamine		Paigaldatud päikesepaneelide võimsus	kW	Unit cost	<16 kW – 560 €/kW, 16 -<50 kW – 516 €/kW, 50-<200kW - 497€/kW, 200kW≥ – 475 €/kW.
3. Enabling a sustainable blue economy in coastal, island and inland areas, and fostering the development of fishing and aquaculture communities	3.1. Enabling a sustainable blue economy in coastal, island and inland areas, and fostering the sustainable development of fishing and aquaculture communities	0.0083%	14. CLLD implementation of strategy	Taotlusedokumentide ettevalmistamine		Heakskiidetud taotluste arv, mille puhul kasutati taotlusedokumentide ettevalmistavaid tegevusi	tk	Unit cost	256 eurot

Appendix 1

B. Details by type of operation

Operation type short title	Kalanduspiirkondade strateegiate koostamine
Did the managing authority receive support from an external company to set out simplified costs below?	
Name of external company	
1. Description of the operation type including the timeline for implementation	Kalanduspiirkondade strateegiate koostamise toetamine. 01.01.2023 – 30.06.2023
2. Specific objective(s)	3.1. Enabling a sustainable blue economy in coastal, island and inland areas, and fostering the sustainable development of fishing and aquaculture communities
12. Total amount (national and Union) expected to be reimbursed by the Commission on this basis	254,573.00

Indicators

3. Indicator triggering reimbursement	Esitatud nõuetekohaste strateegiate arv
4. Unit of measurement for the indicator triggering reimbursement	tk
5. Standard scale of unit cost, lump sum or flat rate	Unit cost

6. Amount per unit of measurement or percentage (for flat rates) of the SCO	31 821
7. Category of costs covered by the unit cost, lump sum or flat rate	Kulutused strateegia koostamise tervikteenusele, mis sisaldab strateegia koostamise protsessi juhtimist ja dokumendi koostamist, andmeanalüüsi, kaasamist, teavitustegevust ja muid kulusid.
8. Do these categories of costs cover all eligible expenditure for the operation (Y/N)	Yes
9. Adjustment(s) method	Kohandamismeetodit ei kasutata.
10. Verification of the achievement of the units - describe what document(s)/system will be used to verify the achievement of the units delivered - describe what will be checked and by whom during management verifications - describe what arrangements will be made to collect and store relevant data/documents	Ühiku saavutamise kontrollimiseks hinnatakse iga strateegia vastavust Euroopa Parlamendi ja Nõukogu (EL) määruse nr 2021/1060 artikkel 32 lõige 1 punktides a-f ja siseriiklikes õigusaktides sätestatule. Kontrollitakse ka kalanduse kohaliku tegevusrühma vastavust Euroopa Parlamendi ja Nõukogu (EL) määruse nr 2021/1060 artikli 31 lõike 2 punktis b ja siseriiklikes õigusaktides sätestatule. Kui toetuse taotleja on taotlenud strateegia koostamise hüvitamist lihtsustatud kulumeetodi alusel siis peale kohaliku strateegia ja tegevusrühma nõuetekohasuse kontrollimist maksab vahendusamet ühekordse toetuse kohalikule kalanduse tegevusrühmale. Väljamakse taotluse menetlemisega seotud dokumente säilitatakse vahendusametuse dokumendihaldussüsteemis.
11. Possible perverse incentives, mitigation measures and the estimated level of risk (high/medium/low)	Lihtsustatud kulumeetodi rakendamine strateegiate ettevalmistamise toetuse kasutuselevõtmisel on madala riskitasemega.

Operation type short title	Kohaliku tegevusrühma toetus
Did the managing authority receive support from an external company to set out simplified costs below?	
Name of external company	

1. Description of the operation type including the timeline for implementation	Kohaliku tegevusrühma toetus. 01.07.2023 – 31.12.2029
2. Specific objective(s)	3.1. Enabling a sustainable blue economy in coastal, island and inland areas, and fostering the sustainable development of fishing and aquaculture communities
12. Total amount (national and Union) expected to be reimbursed by the Commission on this basis	5,154,172.00

Indicators

3. Indicator triggering reimbursement	Vahendusasutuse poolt välja makstud projektide toetuse (2021/1060 artikkel 34 lõige 1 punkt b) summa.
4. Unit of measurement for the indicator triggering reimbursement	euro
5. Standard scale of unit cost, lump sum or flat rate	Unit cost
6. Amount per unit of measurement or percentage (for flat rates) of the SCO	Vahendusasutuse poolt välja makstud projektide toetuse summast 0,2 eurot iga projektitoetuse euro kohta kohalikule tegevusrühmale, mille eelarve on üle 2 miljoni euro. Vahendusasutuse poolt välja makstud projektide toetuse summast 0,25 eurot iga projektitoetuse euro kohta kohalikule tegevusrühmale, mille eelarve on alla 2 miljoni euro.
7. Category of costs covered by the unit cost, lump sum or flat rate	2021/1060 artikkel 34 lõige 1 punktis c nimetatud tegevustega seotud kulud
8. Do these categories of costs cover all eligible expenditure for the operation (Y/N)	Yes
9. Adjustment(s) method	Kohandamismeetodit ei kasutata.

<p>10. Verification of the achievement of the units</p> <ul style="list-style-type: none"> - describe what document(s)/system will be used to verify the achievement of the units delivered - describe what will be checked and by whom during management verifications - describe what arrangements will be made to collect and store relevant data/documents 	<p>Vahendusasutus (PRIA) kontrollib saavutatud ühikuid EMKVF toetuste andmebaasi põhjal. Toetuse maksmise aluseks võetakse vahendusasutuse poolt 2021/1060 artikkel 34 lõige 1 punkti b alusel välja makstud summa tegevusgruppide lõikes.</p> <p>Programmperioodi lõpus kontrollitakse, et tegevusrühmale väljamakstud toetus ei ületa 25% strateegia raames rahastatud projektidele tehtud väljamaksetest. Juhul kui tegevusrühmale väljamakstud toetus ületab ülal nimetatud protsenti nõutakse enamakstud toetus tegevusrühmalt tagasi.</p> <p>Kõiki toetuse määramisega seotud dokumente, sealhulgas toetuse määramise otsuseid säilitatakse vahendusasutuse infosüsteemis.</p>
<p>11. Possible perverse incentives, mitigation measures and the estimated level of risk (high/medium/low)</p>	<p>Lihtsustatud kulumeetodi rakendamine tegevusgruppide toetuse kasutuselevõtmisel on madala riskitasemega. Teoorias võib tekkida risk, et tegevusrühmad hakkavad soodustama projekte, mis on suuremahulised ning väikesemahulised projektid jäävad tahaplaanile. Riske vähendab see, et kõik taotlused tegevusgruppidele esitatakse läbi vahendusasutuse e-keskkonna ning taotluste tõrjumine või taotlejate mõjutamine on välistatud. Meetme määрусega kehtestatakse nõuded tegevusrühmade teavitustegevusele, millega tagatakse EMKVF toetuste alase teabe kättesaadavus potentsiaalsetele taotlejatele.</p>

<p>Operation type short title</p>	<p>Päikesepaneelide paigaldamine</p>
<p>Did the managing authority receive support from an external company to set out simplified costs below?</p>	
<p>Name of external company</p>	
<p>1. Description of the operation type including the timeline for implementation</p>	<p>Päikese paneelide paigaldamine. 01.01.2023 – 31.12.2029</p>
<p>2. Specific objective(s)</p>	<p>1.1. Strengthening economically, socially and environmentally sustainable fishing activities 2.1. Promoting sustainable aquaculture activities, especially strengthening the competitiveness of aquaculture</p>

	<p>production, while ensuring that the activities are environmentally sustainable in the long term</p> <p>2.2. Promoting marketing, quality and added value of fisheries and aquaculture products, as well as processing of those products</p> <p>3.1. Enabling a sustainable blue economy in coastal, island and inland areas, and fostering the sustainable development of fishing and aquaculture communities</p>
12. Total amount (national and Union) expected to be reimbursed by the Commission on this basis	1,259,551.00

Indicators

3. Indicator triggering reimbursement	Paigaldatud päikesepaneelide võimsus
4. Unit of measurement for the indicator triggering reimbursement	kW
5. Standard scale of unit cost, lump sum or flat rate	Unit cost
6. Amount per unit of measurement or percentage (for flat rates) of the SCO	<16 kW – 560 €/kW, 16 -<50 kW – 516 €/kW, 50-<200kW - 497€/kW, 200kW \geq – 475 €/kW.
7. Category of costs covered by the unit cost, lump sum or flat rate	Peamiste kulukomponentidena arvestatakse siia paigaldust, kaabeldust, invertereid, transformaatoreid, teisi elektrisüsteemi komponente, võrguühendust, alusraamistikku, toetavat infrastruktuuri ning projekti koostamist ja lõplikku kooskõlastamist. Paigaldamisega soetud kulud sisaldavad nii materjale kui ka tööjõukulusid. Elektrivõrgu liitusmitasu hüvitatakse tegelike kulude põhisel.
8. Do these categories of costs cover all eligible expenditure for the operation (Y/N)	Yes
9. Adjustment(s) method	Kohandamismeetodit ei kasutata.
10. Verification of the achievement of the units	Elektripaigaldise auditi akt . Makse dokumendiks – „Elektripaigaldise nõuetekohasuse tunnistus“

<p>- describe what document(s)/system will be used to verify the achievement of the units delivered</p> <p>- describe what will be checked and by whom during management verifications</p> <p>- describe what arrangements will be made to collect and store relevant data/documents</p>	<p>Juhtimiskontroll – Pärast investeeringu toetamist tuleb läbi viia elektripaigaldise audit. Vahendusasutus kontrollib paigaldatud päikeseelektrijaama tootmisvõimsust aktis toodud andmete alusel.</p> <p>Dokumente säilitatakse vahendusasutuse andmebaasis.</p>
<p>11. Possible perverse incentives, mitigation measures and the estimated level of risk (high/medium/low)</p>	<p>Madal</p>

<p>Operation type short title</p>	<p>Selektiivsete püügivahendite kasutuselevõtmise soodustamine</p>
<p>Did the managing authority receive support from an external company to set out simplified costs below?</p>	
<p>Name of external company</p>	
<p>1. Description of the operation type including the timeline for implementation</p>	<p>Selektiivsete püügivahendite soetamine. 01.01.2023 – 31.12.2029</p>
<p>2. Specific objective(s)</p>	<p>1.1. Strengthening economically, socially and environmentally sustainable fishing activities</p>
<p>12. Total amount (national and Union) expected to be reimbursed by the Commission on this basis</p>	<p>3,617,000.00</p>

Indicators

3. Indicator triggering reimbursement	Soetatud lõkspüüniste (FIX) arv tüüpide lõikes
4. Unit of measurement for the indicator triggering reimbursement	tk
5. Standard scale of unit cost, lump sum or flat rate	Unit cost
6. Amount per unit of measurement or percentage (for flat rates) of the SCO	Avaveemõrd (suukõrgusega 3 m ja enam) - 8040 eurot Avaveemõrd (suukõrgusega 3m ja enam) 2 kereline - 14 533 eurot Ääremõrd suukõrgusega 1-3 meetrit - 6471 eurot Ääremõrd suukõrgusega 1-3 meetrit 2 kereline - 9099 eurot Ääremõrd suukõrgusega kuni 1 meeter - 4836 eurot Ääremõrd suukõrgusega kuni 1 meeter 2 kereline - 6328 eurot.
7. Category of costs covered by the unit cost, lump sum or flat rate	Püügivahendi soetamise kulu
8. Do these categories of costs cover all eligible expenditure for the operation (Y/N)	Yes
9. Adjustment(s) method	Kohandamismeetodit ei kasutata
10. Verification of the achievement of the units - describe what document(s)/system will be used to verify the achievement of the units delivered - describe what will be checked and by whom during management verifications - describe what arrangements will be made to collect and store relevant data/documents	Peale investeringu lõpetamist esitab toetuse saaja vahendusasutusele toetuse väljamakse taotluse. Vahendusasutus teostab enne toetuse väljamaksmist kohapealse kontrolli 100% taotluste puhul. Kohapealse kontrolli käigus tuvastatakse soetatud püügivahendite arv püügivahendite liikide lõikes. Püügivahendi kontrollimise kohta koostatakse kontrollakt. Kohapealse kontrolli tulemuste põhjal koostatakse toetuse väljamaksmise otsus. Taotluste menetlemisega seotud dokumente säilitatakse vahendusasutuse andmebaasides.
11. Possible perverse incentives, mitigation measures and the estimated level of risk (high/medium/low)	Lihtsustatud kulumeetodi rakendamine püüniste kasutuselevõtmisel on madala riskitasemega.

Operation type short title	Taotlusdokumentide ettevalmistamine
Did the managing authority receive support from an external company to set out simplified costs below?	
Name of external company	
1. Description of the operation type including the timeline for implementation	Taotlusdokumentide ettevalmistamine. 01.01.2023 – 31.12.2029
2. Specific objective(s)	1.1. Strengthening economically, socially and environmentally sustainable fishing activities 1.2. Increasing energy efficiency and reducing CO2 emissions through the replacement or modernisation of engines of fishing vessels 2.1. Promoting sustainable aquaculture activities, especially strengthening the competitiveness of aquaculture production, while ensuring that the activities are environmentally sustainable in the long term 2.2. Promoting marketing, quality and added value of fisheries and aquaculture products, as well as processing of those products 3.1. Enabling a sustainable blue economy in coastal, island and inland areas, and fostering the sustainable development of fishing and aquaculture communities
12. Total amount (national and Union) expected to be reimbursed by the Commission on this basis	480,000.00

Indicators

3. Indicator triggering reimbursement	Heakskiidetud taotluste arv, mille puhul kasutati taotlusdokumentide ettevalmistavaid tegevusi
4. Unit of measurement for the indicator triggering reimbursement	tk

5. Standard scale of unit cost, lump sum or flat rate	Unit cost
6. Amount per unit of measurement or percentage (for flat rates) of the SCO	256 eurot
7. Category of costs covered by the unit cost, lump sum or flat rate	Taotlusedokumentide, sealhulgas vajalike tekstiosade ja analüüside koostamine ja taotleja nõustamine dokumentide sisestamisel vahendusasutuse e-keskkonda.
8. Do these categories of costs cover all eligible expenditure for the operation (Y/N)	Yes
9. Adjustment(s) method	Kohandamismeetodit ei kasutata.
10. Verification of the achievement of the units - describe what document(s)/system will be used to verify the achievement of the units delivered - describe what will be checked and by whom during management verifications - describe what arrangements will be made to collect and store relevant data/documents	Vahendusasutusele esitatud toetuse taotlus ja toetuse väljamaksetaotlus. Kui toetuse saaja on taotlenud taotlusedokumentide koostamise kulude hüvitamist lihtsustatud kulumeetodi alusel siis esitatakse pärast toetuse taotluse rahuldumist vahendusasutuse poolt toetuse väljamakse taotlus. Väljamakse taotluse menetlemisel kontrollib vahendusasutus, kas toetuse saaja on taotlenud taotlusedokumentide koostamise kulude hüvitamist toetuse taotluses. Asjakohaseid andmeid kogub vahendusasutus ning neid säilitatakse vahendusasutuse andmebaasis.
11. Possible perverse incentives, mitigation measures and the estimated level of risk (high/medium/low)	Riskid puuduvad

Operation type short title	Tootmis- ja turustamiskavade rakendamine
Did the managing authority receive support from an external company to set out simplified costs below?	

Name of external company	
1. Description of the operation type including the timeline for implementation	Tootmis- ja turustamiskavade rakendamine; 01.01.2023 – 31.12.2029.
2. Specific objective(s)	2.2. Promoting marketing, quality and added value of fisheries and aquaculture products, as well as processing of those products
12. Total amount (national and Union) expected to be reimbursed by the Commission on this basis	2,111,550.00

Indicators

3. Indicator triggering reimbursement	Heakskiidetud tootmis- ja turustamiskava rakendamise periood
4. Unit of measurement for the indicator triggering reimbursement	Kuu
5. Standard scale of unit cost, lump sum or flat rate	Unit cost
6. Amount per unit of measurement or percentage (for flat rates) of the SCO	4189 EUR
7. Category of costs covered by the unit cost, lump sum or flat rate	Kulud, mis on seotud tootmis- ja turustuskavade ettevalmistamise, rakendamise ja seirega.
8. Do these categories of costs cover all eligible expenditure for the operation (Y/N)	Yes
9. Adjustment(s) method	Kohandamismeetodit ei kasutata.
10. Verification of the achievement of the units	Toetuse määramisele eelnevalt kontrollitakse, kas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1379/2013 artiklis 28 nimetatud tootmis- ja turustamiskava on ministri poolt käskkirjaga heaks kiidetud. Toetuse määramisel ja väljamaksmisel kontrollitakse ühistu vastavust tootjaorganisatsiooni nõuetele.

<p>- describe what document(s)/system will be used to verify the achievement of the units delivered</p> <p>- describe what will be checked and by whom during management verifications</p> <p>- describe what arrangements will be made to collect and store relevant data/documents</p>	<p>Komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 1418/2013 artikli 2 kohaselt tuleb tunnustatud tootjaorganisatsioonidel järgneva kalendriaasta tootmis- ja turustamiskavad esitada kaheksa nädalat enne rakendatavate kavade kehtivusaja lõppu ja uutel tootjaorganisatsioonidel hiljemalt kaheksa nädalat pärast tunnustamist. Kui tootmis- ja turustamiskavad on heaks kiidetud, esitatakse toetuse taotlused Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ametile (edaspidi PRIA) läbi e-PRIA. Toetuse määramiseks kontrollib PRIA, kas kava on heaks kiidetud, kava rakendamise perioodi ja määrab sellest lähtuvalt toetuse suuruse. Uute tootjaorganisatsioonide esimese kava puhul loetakse rakendamise perioodiks ajavahemikku alates kava heaks kiitmisest kalendriaasta lõpuni. Tulenevalt kalandusturu korraldamise seadusest esitab tootjaorganisatsioon Regionaal- ja PõllumajandusMaaelu ministeeriumile heakskiitmiseks tootmis- ja turustamiskava aastaaruande hiljemalt kahe kuu jooksul järgneva kalendriaasta algusest arvates. Tootmis- ja turustamiskava aastaaruande vaatab läbi Regionaal- ja PõllumajandusMaaelu ministeerium, kes otsustab selle heaks kiita või jätta heaks kiitmata nelja kuu jooksul kalendriaasta algusest arvates. Kui kava aastaaruanne on ministri poolt käskkirjaga heaks kiidetud, on vaja tootjaorganisatsioonil esitada PRIAle väljamakse taotlus, mille osas teeb PRIA maksmise või maksimisest keeldumise otsuse.</p> <p>Lihtsustatud kulumeetodi kontrollimise ja välja maksega seotud dokumente säilitatakse digitaalselt PRIA andmebaasis. Tootmis- ja turustamiskavad ning selle aastaaruannete kinnitamisega seotud dokumendid säilitatakse Regionaal- ja PõllumajandusMaaelu ministeeriumi dokumendihaldussüsteemis.</p>
<p>11. Possible perverse incentives, mitigation measures and the estimated level of risk (high/medium/low)</p>	<p>Lihtsustatud kulumeetodi rakendamisega tootmis- ja turustuskavadega seotud kulude hüvitamiseks ei kaasne riske.</p>

C. Calculation of the standard scale of unit costs, lump sums or flat rates

1. Source of data used to calculate the standard scale of unit costs, lump sums or flat rates (who produced, collected and recorded the data, where the data is stored, cut-off dates, validation, etc.)

Kalanduspiirkondade strateegiate koostamine

Ühikuhinna saamiseks korraldati turuuuring. Turuuuringu korraldamiseks valiti välja 7 konsultatsiooniettevõtet, kellel on võimekus koostada nõuetele vastavaid strateegiaid. Ettevõtetele saadeti kalanduspiirkondade strateegiate põhinõuded ning kaasamis- ja teavituse nõuded, palvega pakkuda välja omapoolne eksperthinnang, kui suur on strateegia koostamise tervikteenuse hind. Eksperthinnangu saatsid kõik 7 ettevõtet, nõuetele vastasid 5 eksperthinnangut. Eksperthinnanguid säilitatakse [Regionaal- ja PõllumajandusMaaeluministeriumi](#) dokumendihalduse süsteemis.

Kohaliku tegevusrühma toetus

Andmete allikaks on Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Ameti (edaspidi PRIA) EMKF toetuste andmebaas, kust leiti EMKF perioodi väljamakstud kulud seisuga 2.mai 2022.

Väljamakstud toetuse andmeid koguti meetme 3.3 „projektitoetus“, meetme 3.4 „algatusrühma koostöötegevused“ ja meetme 3.2 „algatusrühma halduskulud“ osas. Meetme 3,4 „algatusrühma koostöötegevused“ osas leiti need väljamakstud kulud, mis on tehtud messidel osalemiseks või messide külastamiseks. Ühiku hindade arvestamise aluseks olevaid andmeid säilitatakse [Regionaal- ja PõllumajandusMaaeluministeriumi](#) dokumendihaldussüsteemis.

Päikeseenergia kasutuselevõtu soodustamine

Andmete allikaks on PRIA Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi (EAFRD) meetme 6.4 Maapiirkonnas majandustegevuse mitmekesistamise investeringutoetuse taotluste andmed perioodil 2018-2021 kohta. Ühiku hindade arvestamise aluseks olevaid andmeid säilitatakse [Regionaal- ja PõllumajandusMaaeluministeriumi](#) dokumendihaldussüsteemis.

Selektiivsete püügivahendite kasutuselevõtmise soodustamine

PRIA EMKF toetuste andmebaas. Ühiku hindade arvestamisel kasutati 2019- 2022 püügivahendite soetamiseks välja makstud toetusi. Ühiku hindade arvestamise aluseks olevaid andmeid säilitatakse [Regionaal- ja PõllumajandusMaaeluministeriumi](#) dokumendihaldussüsteemis.

Taotlusdokumentide ettevalmistamine

Andmete allikaks on PRIA EMKF toetuste andmebaas. Arvestuste aluseks on EMKF taotlused, mille puhul on kasutatud ettevalmistavat tööd taotlusdokumentide koostamiseks. Analüüsi aluseks võeti vaid need taotlused, mis on saanud positiivse toetusotsuse ja mille puhul kulude rahastamiskõlblikkus kontrollitud. Ühiku hindade arvestamise aluseks olevaid andmeid säilitatakse [Regionaal- ja PõllumajandusMaaeluministeriumi](#) dokumendihaldussüsteemis.

Tootmis- ja turustamiskavade rakendamine

Andmete allikaks on PRIA EMKF toetuste andmebaas, kust võeti arvutuse aluseks toetatud rahastamiskõlblike kulude summa perioodil 2016-2020. Ühiku hindade arvestamise aluseks olevaid andmeid säilitatakse [Regionaal- ja PõllumajandusMaaeluministeriumi](#) dokumendihaldussüsteemis.

2. Please specify why the proposed method and calculation based on Article 94(2) CPR is relevant to the type of operation.

Kalanduspiirkondade strateegiate koostamine

Meetodika koostamisel on kasutatud määruse 2021/1060 artikli 94 lõige 2 punkti a alapunktis i sätestatud meetodit.

Strateegiate ülesehitus on fikseeritud Euroopa alusmääruste tingimustes ning strateegiate koostamise ressursid on kalanduspiirkondade kaupa väga sarnased, seega oli võimalik välja töötada ühtsed põhimõtted.

Välja töötatud meetodika on aus ja õiglane, sest arvesse on võetud 5 professionaalse ettevõtte eksperthinnanguid. Meetodika tagab õiglase maksumuse kohaliku arengu strateegia koostamiseks ning võtab arvesse turu variatiivsust.

Kohaliku tegevusrühma toetus

Tegevusgruppide halduskulude lihtsustatud kulumeetodi arvutamiseks kasutati Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2021/1060 artikkel 94 lõike 2 punktis a alapunktisii sätestatud varasemat tegevust puudutavad kontrollitud andmeid.

Senist tegevust puudutavate andmete kasutamine lihtsustatud kulumeetodi arvutamiseks on aus, õiglane ja võtab arvesse vahendite vajadust EMKVF perioodil. Tegevusgruppide kulud on suhteliselt ühetaolised, välja valitud meetod tagab, et tegevusgrupid saavad toetusvahendeid kasutada peale vahendusasutuse poolt toetuse väljamaksmist projektitoetuse taotlejatele. Lihtsustatud kulumeetodi kasutuselevõtmine vähendab oluliselt administratiivset koormust tegevusgrupi tasandil ning tegevusgruppide töötajad saavad enam tegeleda sisuliste küsimustega, samuti vähendab lihtsustatud kulumeetodi kasutuselevõtmine märkimisväärselt vahendusasutuse administratiivset koormust.

Päikeseenergia kasutuselevõtu soodustamine

Ühikuhinna arvutamisel on lähtutud määruse 2021/1060 artikli 94 lõike 2 punkti a alapunktist ii ja aluseks on võetud varasemate toetatud tegevuste kontrollitud andmed. Lihtsustatud kulumeetodi rakendamine vähendab oluliselt administratiivset koormust vahendusasutuse ja taotleja tasandil.

Selektiivsete püügivahendite kasutuselevõtmise soodustamine

Püügivahendi parendamise lihtsustatud kulumeetodi väljatöötamisel võeti aluseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2021/1060 artikkel 94 lõike 2 punktis a alapunktis ii nimetatud kontrollitud andmetel põhinev meetodika.

Olemasolevad EMKF perioodi kontrollitud andmed võimaldavad koostada õiglased ühikuhinnad erinevatele püügivahendite tüüpidele.

Senist tegevust puudutavate andmete kasutamine lihtsustatud kulumeetodi arvutamiseks on aus, õiglane ja võtab arvesse Eestis kasutatavate passiivpüüniste variatiivsust ja kõigi potentsiaalsete taotlejate vajadusi olenevalt taotlejate püügipiirkondadest ja tingimustest.

Lihtsustatud kulumeetodi rakendamine vähendab oluliselt administratiivset koormust vahendusasutuse ja taotleja tasandil.

Taotlusdokumentide ettevalmistamine

Taotlusdokumentide ettevalmistamise lihtsustatud kulumeetodi arvutamiseks kasutati Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2021/1060 artikkel 94 lõike 2 punkti a alapunkti ii) Toetavate projektide arv on suur ning taotluse ettevalmistamisega seotud kulud on sarnased. Kulud koosnevad taotlusdokumentide koostamise, sealhulgas vajalike tekstiosade ja analüüside koostamisest ja taotleja nõustamise tasudest. Lihtsustatud kulumeetodi rakendamine vähendab oluliselt administratiivset

koormust vahendusasutuse tasandil ning muudab toetuse taotlemise ning tegevuste elluviimise taotleja tasandil oluliselt lihtsamaks.

Tootmis- ja turustamiskavade rakendamine

Ühikuhinna arvutamisel on lähtutud määruse 2021/1060 artikli 94 lõike 2 punkti a alapunktist ii ja aluseks on võetud varasemate tegevuste kontrollitud andmed. Tootmis- ja turustamiskavade rakendamisega seotud tegevused on nõudnud väga suures mahus väikesesummaliste kuludokumentide esitamist. Samas on tegemist sarnaste toetatavate tegevustega, mis perioodi jooksul ei muutu. Lihtsustatud kulumeetodi rakendamine vähendab oluliselt administratiivset koormust vahendusasutuse ja taotleja tasandil.

3. Please specify how the calculations were made, in particular including any assumptions made in terms of quality or quantities. Where relevant, statistical evidence and benchmarks should be used and, if requested, provided in a format that is usable by the Commission.

Kalanduspiirkondade strateegiate koostamine

Strateegiate ülesehitus on fikseeritud Euroopa alusmääruste tingimustes ning strateegiate koostamise ressursid on kalanduspiirkondade kaupa väga sarnased, seega oli võimalik välja töötada ühtsed põhimõtted. Nende põhimõtete alusel paluti 7 ettevõttel koostada eksperthinnang kui suur võiks olla 1 kohaliku strateegia koostamise maksumus eeldusel, et konsultatsiooniettevõtte tegeleb kõigi strateegia koostamise protsessidega ning katab kõik kulud. Kohalik tegevusrühm oleks tervikteenuse tellija rollis ning pakuks konsultatsiooniettevõttele tuge erinevate tegevuste elluviimisel. Saadud nõuetekohaste eksperthinnangute summad koondati ning neis võeti aritmeetiline keskmine. Aritmeetilise keskmise kasutamine võtab arvesse teenuse variatiivusust, sest erinevad konsultatsiooniettevõtted võivad kasutada erinevaid meetodikaid ning teavitust või kaasamisviise.

Kohaliku tegevusrühma toetus

Lihtsustatud kulumeetodi arvutamiseks liideti meetme 3.2 „algatusrühma halduskulud“ ja meetme 3.4 „algatusrühma koostöötegevused“ väljamakstud kulutused programiperioodi algusest kuni 2. maini 2022, saadud summast lahutati meetme 3.4 „algatusrühma koostöötegevused“ need väljamakstud kulud, mis olid tehtud messidel osalemiseks ja messide külastamiseks. Saadud tulemus jagati meetme 3.3 „projektiteostus“ väljamakstud kuludega ning saadi summa kui palju algatusrühmad kulutasid meetme 3.2 ja 3.4 vahendeid projektitoetuste vastuvõtmiseks ja menetlemiseks. Eraldi vaadeldi kalanduspiirkondade eelarveid ning selgus, et eelarvega alla 2 miljoni euro piirkondadel on kulutatud vahendid suuremad kui piirkondadel, mille eelarve EMKF programiperioodil oli suurem kui 2 miljonit eurot. Põhjuseks eelkõige see, et alla 2 miljoni euro eelarvega piirkonnad on väiksemad ning väiksema investeringumahuga, vaatamata sellele tuleb väiksema eelarvega piirkonnas teha tegevusi (teavitust, ühingu juhtimine, taotlejate konsulteerimine, koostöö jms) samas mahus, mis üle 2 miljoni euro eelarvega kalanduspiirkonnas. Tulemuseks saadi üle 2 miljoni eelarvega piirkondade puhul 0,21 eurot iga projektitoetuse euro kohta, mis on ümardatud 0,20 eurole. Alla 2 miljoni eelarvega piirkondade puhul saadi tulemuseks 0,46 eurot iga projektitoetuse euro kohta, mis taandati 0,25 eurole. Arvutused on tehtud kalanduse tegevusrühmade kaupa, millest on võetud keskmine. Meetodika võtab arvesse kõigi kalanduspiirkondade vajadusi ja tagab vajaduspõhise rahastuse, et kohalikud tegevusrühmad saaksid täita määruse (EL) nr 2021/1060 artiklis 33 sätestatud ülesandeid.

Lihtsustatud kulumeetodiga kehtestatakse kaks ühiku hinda.

Vahendusametuse poolt heaks kiidetud projektide toetuse summast 0,20 eurot 1 toetuseeuro kohta kohalikule tegevusrühmale, mille eelarve on üle 2 miljoni euro.

Vahendusametuse poolt heaks kiidetud projektide toetuse summast 0,25 eurot 1 toetuseeuro kohtakohalikule tegevusrühmale, mille eelarve on alla 2 miljoni euro.

Erinevate ühikuhindade kasutamine erinevate eelarve mahtude juures tagab, et väiksema eelarvega tegevusrühmad suudavad oma ülesandeid täita sama efektiivselt kui suurema eelarvega tegevusrühmad.

Päikeseenergia kasutuselevõtu soodustamine

PRIA on vaadelnud/kogunud päikeseelektrijaamade (PEJ) ehituskulude andmeid aastast 2015. Vaadeldavate andmete puhul on tegemist Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi (edaspidi EAFRD) meetme 6.4 Maapiirkonnas majandustegevuse mitmekesistamise investeringutoetuse taotlustest saadud andmed (välja makstud rahastamiskõlblikud summad) perioodi 2018-2021 kohta. Arvestusest on välja jäetud kulud, millel puudub otsene seos PEJ-ga.

Ehituskulusid on vaadeldud objektipõhiselt (nn. võtmed kätte lahendina), kus kulusid ei ole jagatud erinevatesse gruppidesse.

Arvutuste aluseks on võetud EAFRD rahastamiskõlblikud kulud. Tootmisvõimuste järgi on ühikhinnad rahastamiskõlblik kulu välja toodud järgmiselt: <16kW, 16 - <50kW, 50 - <200kW ja 200kW. Antud jaotus tuleneb rajatud PEJ enamlevinud võimsustest ning hinna muutustest baasandmete trend kõveral. Ühikuhinda on võimalik arvutada kõikide rahastamiskõlblike kulude põhjal jälgides seoseid hindade ja PEJ võimsuste vahel parapoolset. Teine võimalus on vaadelda andmeid lineaarselt aga selle miinuseks on tõsiasi see, et nii väiksema kui ka suurema võimsusega PEJ puhul saadud arvutus tulemus ei anna ilmselt piisavalt realistliku tulemust (antud olukorras võib tekkida olukord kus suuremate PEJ puhul muutub nn. ühikhind väärtuseks 0€/kW. Sellest tulenevalt on valitud arvutuskäigus parapoolne (funktsioon LN) andmete vaatlusviisi, et leevendada nii väiksema- kui ka suurema võimsusega **PEJ ühikmaksumusi**. Päikesepaneelide paigaldamise kulud tootmisvõimuse järgi on arvestatud 2018-2021. aastal rahastamiskõlblikuks tunnistatud kulude järgi, antud andmed on hetkeseisuga kõige ajakohasemad. Rahastamiskõlblikke kulusid kohandatakse aastate 2016-2021 keskmise tarbijahinnaindeksi (THI) muutuste väärtusega (2,25%) perioodil 2021-2027, arvutades keskmise väärtus järgneva seitsme aasta arvestuslikust kulust. Arvestuslikud päikesepaneelide tootmisvõimsuse järgi on järgmised: <16kW – 1120€/kW, 16 - <50kW – 1032€/kW, 50 - <200kW – 994€/kW, 200kW≥ – 950€/kW.

Arvestades toetusmäära 50% saadakse järgmised ühikuhinnad: <16kW - 560€/kW, 16 - <50 kW – 516€/kW, 50 - <200kW – 497€/kW, 200kW≥ - 475€/kW päikeseelektrijaama 1 kW kohta.

Selektiivsete püügivahendite kasutuselevõtmise soodustamine

Lihtsustatud kulumeetodi arvutamiseks leiti vahendusasutuse andmebaasist EMKF meetme „püügivahendi parendamine“ väljamakstud püügivahendite rahastamiskõlblik kulu 1 püügivahendi kohta, perioodil 2019-2022. Vastavalt andmebaasile selekteeriti püügivahendid järgmiste tüüpide alusel: avaveemõrd, avaveemõrd 2 kereline, ääremõrd suukõrgusega kuni 1 meeter, ääremõrd suukõrgusega kuni 1 meeter 2 kereline, ääremõrd suukõrgusega 1-3 meetrit ja ääremõrd suukõrgusega 1-3 meetrit 2 kereline.

Kõigi püügivahendite kohta eraldi fikseeriti kontrollitud rahastamiskõlblik kulu, millest võeti aritmeetiline keskmine ning saadi keskmine rahastamiskõlblik kulu iga püügivahendi tüübi kohta. Saadud tulemusele lisati tarbijahinna indeksikonfidentsient 2,25% aastas 5 aastase perspektiiviga. Tarbijahinna kasvu leidmiseks analüüsiti statistikaameti tarbijahinna muutuste andmeid perioodil 2016-2021. Saadud tulemusest arvutati toetusosa (80%), saadud toetuse summa ümardati allapoole täisarvuni, mis ongi lõplik ühikuhind püügivahendi liikide lõikes.

Taotlusedokumentide ettevalmistamine

Andmekorjeks kasutati vahendusasutuse EMKF toetuste andmebaasi. Andmekogudest võeti välja kõik taotlused, mille puhul on kasutatud taotlusedokumentide koostamise teenust. Analüüsiks kasutati vaid neid taotlusi, mille puhul on taotleja suhtes on tehtud positiivne toetusotsus. Analüüsiti taotlusedokumentide koostamise rahastamiskõlblikku maksumust, saadud andmerekast leiti rahastamiskõlbliku maksumuse mediaankeskmise. Saadud tulemusele lisati perioodi 2016-2021 tarbijahinna indeksi keskmine koefitsient 2,25% aastas 5 aastase perspektiiviga ja arvutati keskmine kulu. Saadud tulemusest arvutati toetusosa (50%), saadud toetuse summa ümardati allapoole täisarvuni, mis ongi lõplik ühikuhind.

Tootmis- ja turustamiskavade rakendamine

Arvutuste aluseks on võetud tootjaorganisatsioonide perioodil 2016-2020 PRIA poolt kontrollitud kuludokumentide rahastamiskõlblikud summad, millest arvutati aritmeetilise keskmise väärtusena toetuse suurus kava aastase rakendamise kohta. Aritmeetiliseks keskmiseks nimetatakse arvu, mis saadakse antud arvude summa jagamisel liidetavate arvuga. Kuna kõiki tootmis- ja turustamiskavasid ei rakendatud kogu kalendriaasta vältel siis selleks, et arvutada ühe aasta tootmis- ja turustamiskava rakendamise kulu, liidetakse tootmis- ja turustamiskavade rakendamise perioodid. Ühikuhinna aritmeetilise keskmise arvutamiseks jagatakse kõigi tootjaorganisatsioonide perioodi 2016-2020

rahastamiskõlblike kulude summa 28,5 aastaga. Selle tulemusena saadakse keskmiseks rahastamiskõblikuks kuluks ühe kalendriaasta tootmis- ja turustamiskava kohta 61 269,11 EUR, mida kohandatakse aastate 2016-2021 keskmise tarbijahinnaindeksi (THI) muutuste väärtusega (2,25%) perioodil 2021-2027. Kohandatud keskmine rahastamiskõblik kulu saadakse, arvutades keskmine väärtus järgneva seitsme aasta rahastamiskõblikust kulust, võttes arvesse keskmine THI. Ühe kalendriaasta tootmis- ja turustamiskava rakendamise kohandatud keskmiseks arvestuslikuks kuluks saadakse 67 038,58 eurot .

Kuna uute tootjaorganisatsiooni esimese tootmis- ja turustamiskava rakendamise periood võib olla lühem kui üks kalendriaasta, siis arvutatakse kulu ühe kuu kohta (5 586,55 eurot). Toetuse määrana arvestatakse 75% rahastamiskõblikest kuludest, selle alusel on arvatud ühikuhind 4 189,91 eurot, mis ümardatakse täiseurodeks (4189 eurot).

4. Please explain how you have ensured that only eligible expenditure was included in the calculation of the standard scale of unit cost, lump sum or flat rate.

Kalanduspiirkondade strateegiate koostamise ühikuhinna arvutamise aluseks kasutati turu-uuringu käigus saadud andmeid. Hinnapäringu kutses oli väljatoodud rahastamiskõlblikud kulud.

Päikeseelektrijaama rajamise ühikuhinna arvutamise aluseks kasutati Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Ameti (edaspidi PRIA) Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi (EAFRD) raames rahastatud projektide andmeid, mis mille puhul kulude rahastamiskõlblikkus on vahendusasutuse poolt kontrollitud ja toetus väljamakstud.

Kohaliku tegevusrühma toetuse, selektiivsete püügivahendite soetamise, taotlusdokumentide ettevalmistamise ja tootmis- ja turustamiskavade rakendamise ühikuhinna arvutamise aluseks kasutati PRIA Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi (EMKF) raames rahastatud projektide andmeid, mis mille puhul kulude rahastamiskõlblikkus on vahendusasutuse poolt kontrollitud ja toetus väljamakstud.

5. Assessment of the audit authority(ies) of the calculation methodology and amounts and the arrangements to ensure the verification, quality, collection and storage of data.

Üldhinnang lihtsustatud kuluvõimaluse ülesehitusele: positiivne

Teostatud lihtsustatud kulumeetodi hinnangu põhjal saab auditeeriv asutus kinnitada, et kavandatud korraldus on kooskõlas regulatiivsete nõuetega, eelkõige:

- a) lihtsustatud kuluvõimalus kindlaksmääratud õigel, õiglasel ja kontrollitaval meetodil;
- b) kalanduspiirkonna strateegia ettevalmistamise ühikuhinna puhul on algandmetena kasutatud muud objektiivset teavet (turu-uuring) (2021/1060 artikli 94 lõikega 2 punkti a i)).

Tegevusrühma halduskulude, päikeseelektrijaama rajamise, taotlusdokumentide ettevalmistamiskulude, selektiivsete püügivahendite soetamise, tootmis ja turustamiskava toetuse ühikuhindade puhul on algandmetena on kasutatud varasemat tegevust puudutavaid kontrollitud andmeid (2021/1060 artikli 94 lõikega 2 punkti a ii)).

Kasutatud andmed on hinnatud usaldusväärseteks ja need vastavad toimingute liigile;

- c) lihtsustatud kuluvõimaluste kehtestamisel arvesse võetud kulude kategooriad/liigid on kooskõlas asjakohaste riiklike ja EL-i abikõlblikkuse eeskirjadega, eelkõige ühissätete määruse nr 2021/1060 III peatükiga (artiklid 63 ja 67);
- d) ülesehituse kohta olemasoleva teabe põhjal ei ole samade kulude topeltrahastamise ohtu;
- e) määratud summa on kooskõlas tehtud eelduste ja summade/määrade kindlaksmääramiseks kasutatud andmetega;
- f) kohandusmeetodit ei kasutata.

Mis puudutab andmete kontrollimise, kvaliteedi, kogumise ja säilitamise tagamise korda, siis on kavas kasutada asjakohast tõendavat dokumentatsiooni/süsteemi, et kinnitada vahe-eesmärkide saavutamist, ühikute arvu ja andmete salvestamist.

Käesolev hindamine põhineb komisjoni audititeenistuste lihtsustatud kuluvõimaluste kontrollnimekirja 1. jaos loetletud elementidel, välja arvatud kontrollküsimused:

- 1.2 a) vi) (Kohaldub Interreg programmidele, ei kohaldu EMKVF-i rahastuse korral),
- 1.8 Lihtsustatud kuluvõimaluste kohustuslik kasutus (ei kohaldu EMKVF-i rahastuse korral),
- 1.12 tuginemine varasematel audititel (ei ole asjakohane, sest varasemaid auditeid ei ole läbi viidud lihtsustatud kulumeetodite osas).

Appendix 2

A. Summary of the main elements

Priority	Specific objective	The amount covered by the financing not linked to costs	Operation type		Conditions to be fulfilled/results to be achieved triggering reimbursement by the Commission	Indicator		Unit of measurement for the conditions to be achieved triggering reimbursement by the Commission	Envisaged type of reimbursement method used to reimburse the beneficiary or beneficiaries
			Code	Description		Code	Description		

B. Details by type of operation

Appendix 3: List of planned operations of strategic importance with a timetable

Article 22(3) CPR

Kalanduse andmete kogumise riikliku töökava rakendamine, 2023-2029.

Appendix 4

EMFAF action plan for each outermost region

DOCUMENTS

Document title	Document type	Document date	Local reference	Commission reference	Files	Sent date	Sent by
Long description of HEC-s	Supplementary Information	16 Nov 2022		Ares(2022)7955163	Long description of HEC-s	17 Nov 2022	PAPP, Juhani
Performance framework 2021-2027	Supplementary Information	16 Nov 2022		Ares(2022)7955163	Performance framework 2021-2027	17 Nov 2022	PAPP, Juhani
Programme snapshot 2021EE14MFPR001 1.1	Snapshot of data before send	17 Nov 2022		Ares(2022)7955163	Programme_snapshot_2021EE14MFPR001_1.1_et.pdf Long description of HEC-s.docx Programme_snapshot_2021EE14MFPR001_1.1_et_en.pdf Programme_snapshot_2021EE14MFPR001_1.1_en.pdf Performance framework 2021-2027.xlsx	17 Nov 2022	PAPP, Juhani